

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ABD
SANAT TARİHİ BİLİM DALI

AHLAT MÜZESİ' NDEKİ ETNOGRAFİK MADENİ ESERLERDEN
ÖRNEKLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

NASIR GÖGTAŞ

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ OKTAY BAŞAK

VAN, 2019

Nasır GÖGTAŞ tarafından hazırlanan “AHLAT MÜZESİ’NDEKİ ETNOGRAFİK MADENİ ESERLERDEN ÖRNEKLER” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sanat Tarihi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Oktay BAŞAK
Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan : Unvanı Adı SOYADI
AnabilimDalı,ÜniversiteAdı
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Unvanı Adı SOYADI
AnabilimDalı,ÜniversiteAdı
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI
AnabilimDalı,ÜniversiteAdı
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI
AnabilimDalı,ÜniversiteAdı
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi:/...../2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum.

.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Nasır GÖGTAŞ

.../.../2019

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: Nasır GÖGTAŞ

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Haziran 2019

**(AHLAT MÜZESİ'NDEKİ ETNOGRAFİK MADENİ ESERLERDEN
ÖRNEKLER)**

ÖZET

Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Anadolu'da maden sanatına ait örneklerin yapılan arkeolojik kazılar sonucu tarih öncesi çağlara kadar uzandığı tespit edilmiştir. İlk olarak bakırdan madeni eserler üreten insanoğlu, gelişimine bağlı olarak işlenmesi daha zor madenler ile birlikte, bronz gibi dayanıklılığı arttırılmış alaşım metalleri işlemeyi de öğrenmiştir.

Madenler işlenirken dövme, döküm, torna, balmumu gibi yapım teknikleri kullanılmıştır. Süslemede; kesme, kazıma, çalma, kakma, savatlama gibi teknikler kullanılarak yüzey hareketlendirilmiştir. Madeni eserlere ait örnekler, günümüzde Anadolu'da birçok müze ve koleksiyonlarda sergilenmektedir. Araştırma tezinin konusu olan Ahlat Müzesi de bu müzelerden biridir. 1971 yılında hizmete giren müzede Tunç çağı, Demir Çağı, Roma, Helenistik, Selçuklu ve Osmanlı Dönemine ait eserler sergilenmektedir Müzede 2608 adet arkeolojik eser, 181 adet etnografik eser sergilenmektedir.

Ahlat Müzesi'ndeki Etnografik Madeni Eserlerden Örnekler, olarak belirlenen tez başlığı kapsamında müze müdürlüğü tarafından izin verilen teşhir alanındaki ve müze drposundaki etnografik eserler incelenmiştir. Bu eserler

müzeeye, arkeolojik kazı, satın alma, müsadere gibi yollarla getirilmiş olup ağırlıklı olarak 18- 19. yy.' lara tarihlendirilmiştir.

Bu çalışmada; genel hatları ile söz konusu bu eserlerin kullanım alanlarının ve yapıldıkları malzemelerin tespiti, yapım ve süsleme tekniklerinin açıklanması, dönemin bezeme ve üslup anlayışları hakkında değerlendirme yapılarak eserlerin tarihlendirmesi ve sahip olabilecekleri anlamların belirlenmesine yönelik bir sonuca ulaşmak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Ahlat Müzesi, Etnografik Eser, Maden Sanatı, Bronz, Kandil, İbrik, Şifa Tası,

Sayfa Sayısı : 169

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Oktay BAŞAK

(M.Sc. Thesis)

Name and SURNAME: Nasır GÖGTAŞ
VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
June 2019

(EXAMPLES OF ETHNOGRAPHIC MINE ARTS IN AHLAT MUSEUM)

ABSTRACT

As a result of archaeological excavations conducted in Anatolia that was hosted many civilizations it was found that samples belong to mining art in Anatolia dating back to the prehistoric times. Human beings produced copper works first and after depending their development, they have learned to process mines that more difficult to be processed and also they have learned to process alloy mines like bronze that has increased durability.

Construction practice like forging, casting, lathe and wax have been used for processing mines. At the ornamentation stage, the surface was decorated by using ornamentation techniques such as Cutting, Engraving, Playing, Inlay, Niolle. The examples of these mining arts are exhibited in many museums and exhibitions that located in Anatolia. Ahlat Museum, which is the subject of the research thesis, is one of these museums. Ahlat museum came into use in 1971 and at that museum artifacts that belong to the Bronze Age, Iron Age, Roman, Hellenistic, Seljuk and Ottoman Period are exhibited. Ahlat museum has 2068 recorded archaeological artifacts and 181 recorded ethnographic works.

Title of research thesis is “Examples of Ethnographic Mine Arts In Ahlat Museum and mine arts in that museum has been analyzed within the framework of museum directorete permission and this permission contains ethnographic works that at exhibition area and museum warehouse. These mine arts were brought to museum

by archaeological excavation, purchasing and confiscation and these mine arts was dated to 18th and 19th century.

The first aim of this research thesis is to give general information about usage area, construction material and technique of mine arts that subjected to thesis. By this way it is possible to evaluate about ornament and art style of mentioned period.

Keywords: Ahlat Museum, Ethnographic Work, Mine Art, Bronze

Number of Pages : 169

Supervisor : Dr. Öğr. Üyesi Oktay BAŞAK

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	v
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	vii
ÇİZİMLER DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
ÖN SÖZ.....	xv
1. GİRİŞ	1
2. MADEN SANATININ ANADOLU'DAKİ TARİHSEL GELİŞİMİ	2
3. AHLAT'IN TARİHÇESİ	6
3.1. Ahlat Müzesi	7
4. KATALOG	9
5. DEĞERLENDİRME	63
5.1. Ahlat Müzesindeki Etnografik Madeni Eserlerden Örnekler.....	63
5.1.1. Kandiller	63
5.1.2. Takılar	64
5.1.3. Mutfak Eşyaları.....	65
5.1.4. Savaş Aletleri.....	66
5.1.5. Ağızlıklar	66
5.1.6. Litürjik Alanda Kullanılan Madeni Eserler	67
5.2. Yapım ve Süsleme Teknikleri	68
5.2.1. Yapım Tekniği	68
5.2.1.1. Dövme Tekniği.....	68
5.2.1.2. Döküm Tekniği	69

5.2.1.3. Preste Basma Tekniği	69
5.2.1.4. Tornada ekme (Sıvama) Tekniği	69
5.2.1.5. Farklı Madeni Parçaları Birleştirme Teknikleri	70
5.2.2. Süsleme Teknikleri	71
5.2.2.1. alma ve Kazıma Tekniği	71
5.2.2.2. Kabartma Tekniği	72
5.2.2.3. Delik İşi (Ajur)	72
5.2.2.4. Granüle (Taneleme) Tekniği	72
5.2.2.5. Kakma Tekniği	73
5.2.2.6. Stampa Tekniği (Kalıpla Kabartma)	73
5.2.2.7. Telkâri (Filigre)	73
6. SONUÇ	74
7. GÖRSELLER	76
8. KAYNAKÇA	149

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1: Katalog No 1 Numaralı Eserin Genel Görünümü	107
Fotoğraf 1a: Katalog No 1 Numaralı Eserin Üstten Görünümü	107
Fotoğraf 2: Katalog No 2 Numaralı Eserin Genel Görünümü	108
Fotoğraf 2a: Katalog No 2 Numaralı Eserin Ayna Kısmından Görünüm.....	108
Fotoğraf 3: Katalog No 3 Numaralı Eserin Sol Çepheden Görünümü	109
Fotoğraf 3a: Katalog No 3 Numaralı Eserin Sağ Cepheden Görünümü.....	109
Fotoğraf 4: Katalog No 4 Numaralı Eserin Genel Görünümü	110
Fotoğraf 4a: Katalog No 4 Numaralı Eserin Tutamak Kısmının Görünümü.....	110
Fotoğraf 5: Katalog No 5 Numaralı Eserin Genel Görünümü	111
Fotoğraf 6: Katalog No 6 Numaralı Eserin Genel Görünümü	111
Fotoğraf 6a: Katalog No 6 Numaralı Eserin Arka Yüzü.....	112
Fotoğraf 7: Katalog No 7 Numaralı Eserin Genel Görünümü	112
Fotoğraf 8: Katalog No 8 Numaralı Eserin Genel Görünümü	113
Fotoğraf 9: Katalog No 9 Numaralı Eserin Genel Görünümü	113
Fotoğraf 10: Katalog No 10 Numaralı Eserin Genel Görünümü	114
Fotoğraf 10 a: Katalog No 10 Numaralı Eserin Arka Yüzünün Genel Görünümü..	114
Fotoğraf 11: Katalog No 11 Numaralı Eserin Genel Görünümü	115
Fotoğraf 11a: Katalog No 11 Numaralı Eserin Arka Yüzü.....	115
Fotoğraf 12: Katalog No 12 Numaralı Eserin Genel Görünümü	116
Fotoğraf 13: Katalog No 13 Numaralı Eserin Genel Görünümü	116
Fotoğraf 14: Katalog No 14 Numaralı Eserin Genel Görünümü	117
Fotoğraf 15: Katalog No 15 Numaralı Eserin Genel Görünümü	117
Fotoğraf 16: Katalog No 16 Numaralı Eserin Genel Görünümü	118
Fotoğraf 17: Katalog No 17 Numaralı Eserlerin Genel Görünümü.....	118

Fotoğraf 18: Katalog No 118 Numaralı Eserin Genel Görünümü	119
Fotoğraf 19: Katalog No 19 Numaralı Eserin Genel Görünümü	119
Fotoğraf 19a: Katalog No 19 Numaralı Eserin Arka Yüzündeki Ermenice Yazı....	120
Fotoğraf 20: Katalog No 20 Numaralı Eserin Genel Görünümü	120
Fotoğraf 21: Katalog No 21 Numaralı Eserin İki Yüzünden Genel Görünüm	121
Fotoğraf 21a: Katalog No 21 Numaralı Eserin Yazılı Yüzünden Görünüm.....	121
Fotoğraf 21b: İbriğin Gövdesinde Bulunan Dairesel Form İçerisindeki Yazı.....	122
Fotoğraf 21c: İbriğin Gövdesinde Bulunan Figürlü Süslemelerden Detay.....	122
Fotoğraf 21d: İbriğin Gövdesinde Bulunan Dairesel Form İçerisindeki Süsleme...	123
Fotoğraf 22: Katalog No 22 Numaralı Eserin Görünümü.....	123
Fotoğraf 23: Katalog No 23 Numaralı Eserin Genel Görünümü	124
Fotoğraf 24: Katalog No 24 Numaralı Eserin Genel Görünümü	124
Fotoğraf 25: Katalog No 25 Numaralı Eserin Genel Görünümü	125
Fotoğraf 26: Katalog No 26 Numaralı eserin Çizimi.....	125
Fotoğraf 27: Katalog No 27 Numaralı Eserin Genel Görünümü	126
Fotoğraf 28: Katalog No 28 Numaralı Eserin Genel Görünümü	126
Fotoğraf 29: Katalog No 29 Numaralı Eserin Görünümü.....	127
Fotoğraf 30: Katalog No 30 Numaralı Eserin Görünümü.....	127
Fotoğraf 31: Katalog No 31 Numaralı Eserin Genel Görünümü	128
Fotoğraf 32: Katalog No 32 Numaralı Eserin Genel Görünümü	128
Fotoğraf 33: Katalog No 33 Numaralı eserin Genel Görünümü.....	129
Fotoğraf 34: Katalog No 34 Numaralı Eserin Genel Görünümü	129
Fotoğraf 34a: Katalog No 34 Numaralı Eserin Üzerindeki Yazının Görünümü	129
Fotoğraf 35: Katalog No 35 Numaralı Eserin Genel Görünümü	130
Fotoğraf 35a :Katalog No 35 Numaralı Eserin Kınından Detaylı Görünüm	130
Fotoğraf 36: Katalog No 36 Numaralı Eserin Genel Görünümü	131

Fotoğraf 36a: Katalog No 36 Numaralı Eserin Kınından Detaylı Görünüm	131
Fotoğraf 37: Katalog No 37 Numaralı Eserin Genel Görünümü	132
Fotoğraf 37a: Katalog No 37 Numaralı Eserin Balçak ve Kabza Kısımından Detaylı Görünümü	132
Fotoğraf 37b: Katalog No 37 Numaralı Eserin Kınından Görünüm.....	132
Fotoğraf 38: Katalog No 38 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü	133
Fotoğraf 39 Katalog No 39 Numaralı Eserin Genel Görünümü	133
Fotoğraf 40: Katalog No 40 Numaralı Eserin Ön Ve Arka Yüzünün Figürlerden Detayı	134
Fotoğraf 41: Katalog No 41 Numaralı Eserin Genel Görünümü	134
Fotoğraf 42: Katalog No 42 Numaralı Eserin Genel Görünümü	135
Fotoğraf 43: Katalog No 43 Numaralı Eserin Genel Görünümü	135
Fotoğraf 44: Katalog No 44 Numaralı Eserin Genel Görünümü	136
Fotoğraf 45: Katalog No 45 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü	136
Fotoğraf 46: Katalog No 46 Numaralı Eserin Genel Görünümü.....	137
Fotoğraf 46a: Katalog No 46 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü.....	137
Fotoğraf 47: Katalog No 47 Numaralı Eserin Görünümü.....	138
Fotoğraf 47a: Mırra Cezvesinin Kaide Kısımında Bulunan Kabaradan Detay.....	138
Fotoğraf 47b: Mırra Cezvesinin Gövde ve Dip Kısımında Bulunan Yazılar.....	139
Fotoğraf 48: Katalog No 48 Numaralı Eserin Genel Görünümü	139
Fotoğraf 49: Katalog No 49 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü	140
Fotoğraf 50: Katalog No 50 Numaralı Eserin Genel Görünümü	140
Fotoğraf 51: Katalog No 51 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü	141
Fotoğraf 52: Katalog No 52 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü	141
Fotoğraf 53: Diyarbakır Müzesi'nde Yüzük Örneği.....	142
Fotoğraf 54: Batman Müzesi'nden Yüzük Örneği	142
Fotoğraf 55 Osmanlı Dönemi Ferai	143

Fotoğraf 56: Yozgat Nizamoğlu Etnografya Müzesinde Bulunan Havan Örneği ...	143
Fotoğraf 57: Mırra Cezvesi Örneği	144
Fotoğraf 58: Diyarbakır Cahit Sıtkı Tarancı Müzesi'nden Mırra Cezvesi Örneği ...	144
Fotoğraf 59: Van Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Kama Örneği	145
Fotoğraf 60: Diyarbakır Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Kama Örneği	145
Fotoğraf 61: Karaman Müzesinde Bulunan Etnografik Kılıç Örneği.....	145
Fotoğraf 62: Karaman Müzesinde Bulunan Etnografik Kılıç Örneği.....	146
Fotoğraf 63: Diyarbakır Arkeoloji Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Kılıç Örneği	146
Fotoğraf 64: Konya Etnografya Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Ağızlık	147
Fotoğraf 65: Ereğlü Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Lülesi Örneği.....	147
Fotoğraf 66: Kayseri Etnografya Müzesi'nde Bulunan Şıfa Tası Örneği	148
Fotoğraf 67: Erzurum Arkeoloji Müzesinde Bulunan Haç Kolye Örneklere.....	148

ÇİZİMLER DİZİNİ

Çizim 1: Katalog No 1'deki Eserin Çizimi.....	76
Çizim 2 Katalog No 2'deki Eserin Çizimi.....	77
Çizim 3: Katalog No 3'teki Eserin Çizimi	78
Çizim 4: Katalog No 4'deki Eserin Çizimi.....	79
Çizim 5: Katalog No5'teki Eserin Çizimi	80
Çizim 6 Katalog No 6'daki Eserin Çizimi.....	80
Çizim 7: Katalog No 7'deki Eserin Çizimi.....	81
Çizim 8: Katalog No 8'deki Eserin Çizimi.....	82
Çizim 9: Katalog No 9'daki Eserin Çizimi.....	82
Çizim 10: Katalog No 10'daki Eserin Çizimi.....	83
Çizim 11 Katalog No11 Numaralı Eserin Çizimi	84
Çizim 12: Katalog No 12 Numaralı Eserin Çizimi	84
Çizim 13 Katalog No 13 Numaralı Eserin Çizimi	85
Çizim 14: Katalog No 14 Numaralı Eserin Çizimi	85
Çizim 15: Katalog No 15'teki Eserin Ön Yüzünün Çizimi	86
Çizim 16: Katalog No 16'daki Eserin Çizimi.....	86
Çizim 17: Katalog No 17 Numaralı Eserin Çizimi	87
Çizim 18: Katalog No 18 Numaralı Eserin Çizimi	87
Çizim 19: Katalog No 19'daki Eserin Arka Yüzünün Çizimi	88
Çizim 20: Katalog No 20 Numaralı Eserin Çizimi	88
Çizim 21: Katalog No 21 Numaralı Eserin Çizimi	89
Çizim 22Katalog No 22Numaralı Eserin Çizimi	90
Çizim 23: Katalog No 23 Numaralı Eserin Çizimi	90
Çizim 24: Katalog No 24 Numaralı Eserin Çizimi	91

Çizim 25: Katalog No 25 Numaralı Eserin Çizimi	92
Çizim 26: Katalog No 26 Numaralı Eserin Çizimi	92
Çizim 27: Katalog No 27 Numaralı Eserin Çizimi	93
Çizim 28: Katalog No 28 Numaralı Eserin Çizimi	93
Çizim 29: Katalog No 29 Numaralı Eserin Çizimi	94
Çizim 30: Katalog No 30 Numaralı Eserin Çizimi	94
Çizim 31: Katalog No 31 Numaralı Eserin Çizimi	95
Çizim 32Katalog No 32 Numaralı Eserin Ön Ve Arka Yüzünün Çizimi	96
Çizim 33: Katalog No 33 Numaralı Eserin Çizimi	96
Çizim 34: Katalog No 34 Numaralı Eserin Ön ve Arka Yüzünün Çizimi.....	97
Çizim 35: Katalog No 35 Numaralı Eserin Çizimi	97
Çizim 36: Katalog No 36 Numaralı Eserin Çizimi	97
Çizim 37: Katalog No 37 Numaralı Eserin Çizimi	98
Çizim 38: Katalog No 38 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Çizimi.....	99
Çizim 39: Katalog No 39 Numaralı Eserin Çizimi	100
Çizim 40: Katalog No 40 Numaralı Eserin Ön ve Arka Yüzünün Çizimi.....	100
Çizim 41: Katalog No 41 Numaralı Eserin Ön ve Arka Yüzünün Çizimi.....	101
Çizim 42: Katalog No 42 Numaralı Eserin Çizimi	101
Çizim 43: Katalog No 43 Numaralı Eserin Çizimi	102
Çizim 44: Katalog No 44 Numaralı Eserin Çizimi	102
Çizim 45: Katalog No 45 Numaralı Eserin Çizimi	103
Çizim 46: Katalog No 46 Numaralı Eserin Çizimi	103
Çizim 47: Katalog No 47 Numaralı Eserin Çizimi	104
Çizim 48: Katalog No 48 Numaralı Eserin Çizimi	104
Çizim 49 Katalog No 49 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Çizimi.....	105
Çizim 50: Katalog No 50 Numaralı Eserin Çizimi	105

Çizim 51Katalog No 51 Numaralı Eserin Çizimi	106
Çizim 52: Katalog No 52 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Çizimi.....	106

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.	Adı Geçen Eser
M.Ö.	Milattan Önce
yy.	Yüzyıl

ÖN SÖZ

Anadolu'da yaşamış olan hemen hemen tüm uygarlıklar madeni işleyerek değişik sanat eserleri üretmişlerdir. Bu eserlerin yapılmasında hem dini inanışlar hem de sanatsal amaçlar ön plandadır. Maden işleme sanatında önemli bir merkez haline gelmiş olan ve değişik tekniklerin ilk kez uygulandığı Anadolu, bu anlamda maden sanatının beşiği olarak kabul edilmektedir.

Türk el sanatının önemli bir kolu olarak gelişen maden sanatı, Orta Asya'dan günümüze kadar olan zaman aralığında zengin çeşitlilik sunar. Günümüze kadar tamamı ulaşmayan fakat belirli bir geleneğe bağlı olarak gelişen bu sanat kolu, Osmanlı İmparatorluğu döneminde gelişmeye devam etmiştir. Bu çalışma, etnografik açıdan farklı anlamlara sahip söz konusu eserlerin gelecek kuşaklara aktarılması ve bu konuda araştırma yapacaklara inceleme fırsatı verecek olması açısından büyük önem teşkil etmektedir.

Geçmişteki kültür ve sanat birikiminin yaşatılması amacıyla başlatılan bu araştırmada, Ahlat Müzesi'nde bulunan etnografik madeni eserler incelenerek yapım ve süsleme teknikleri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Tez konusunun belirlenmesi ve yürütülmesinde desteklerini esirgemeyen, danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi. Oktay BAŞAK 'a, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sanat Tarihi Bölüm Başkanı Dr. Öğr. Üyesi. Mehmet KULAZ'a ve Sanat Tarihi bölümü hocalarıma, Ahlat Müzesi'ndeki çalışmalarım sırasında bana her türlü yardımı ve kolaylığı sağlayan Ahlat Müzesi Müdürü Mikail ERÇEK ve müze çalışanlarına, müze, resimleme kaynak ve bilgisayar ile yazım aşamalarında desteğini ve tecrübesini eksik etmeyen değerli mesai arkadaşlarım Öğr. Gör. İlder İGİT'e, Öğr. Gör. Mehmet Fatih KILIÇ'a, Öğr. Gör. Fatih MARAŞLI ve Öğr. Gör. Burcu KOYUNCU'ya, Öğr. Gör Hüseyin SEVİNÇ'e ve Öğr. Gör. İzzet ESER'e teşekkür etmeyi görev sayarım.

Van 2019

Nasır GÖGTAŞ

1. GİRİŞ

Yaşamın hemen hemen her alanında kullanılan ve tarihi süreç içerisinde gelişim çizgisini neredeyse aralıksız sürdüren maden sanatı, yapımındaki incelik, motif ve desen özellikleriyle el sanatları içerisinde önemli bir yer tutmuştur. Yapıldığı dönemin kültürü, yaşam tarzı, refah ve teknolojik seviyesini göstermesi bakımından her zaman bir yol gösterici olan maden; yüzyıllardır çeşitlilik içinde insanların duygularını, sanatsal beğenilerini ve becerilerini göstermesi bakımından da önemli bir yere sahip olmuştur. İnsanların temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla başvurdukları en önemli el sanatı faaliyetlerinden olan maden sanatı, Prehistorik dönemden günümüze kadar gelen bir zaman aralığına sahiptir. Maden; dayanıklı olması, kolay işlenip şekil verilmesi ve verilen şekli uzun süre muhafaza etmesi gibi sebeplerden dolayı insanlar tarafından gerek günlük kullanım eşyası, gerek aksesuar ve takı olarak tercih edilmiş ve günümüzde de insanoğlunun yaşamının bir parçası olmaya devam etmektedir.

Madeni eserler hakkında yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların daha çok Erken İslam ve Selçuklu Dönemi hakkındaki çalışmalar olduğu görülmektedir. Birçok el sanatı alanında zirve noktası olarak kabul edilen ve 800 yıllık bir hâkimiyet süreci düşünüldüğünde, Osmanlı Dönemi üzerine yapılan çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir.

Madeni eserler hakkında yapılan araştırmaların önemi, sayısı ve Ahlat Müzesi'nde dönem olarak en kalabalık grubu oluşturan 18-20 yy. ' a ait eserler araştırma konusunu oluşturmaktadır.

Müzede yapılan inceleme neticesinde etnografik anlamda değerlendirilebilecek madeni eser sayısı 64 olarak belirlenmiştir. Bu eserler içerisinde, müze idaresi tarafından izin verilen, süsleme ve yapım teknikleri anlamında özgün özellikler gösteren 52 eser değerlendirmeye alınmıştır. Eserler üzerinde yer alan yazılar incelenerek dönemi hakkında bir değerlendirme yapılmaya çalışılmış ve benzer örneklerle karşılaştırılarak tarihlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Tez kapsamında değerlendirmeye alınan 52 eserden, 35 adeti satın alma, 10 adeti müsadere, 5 adeti bağış, 2 adeti ise arkeolojik kazı yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

2. MADEN SANATININ ANADOLU'DAKİ TARİHSEL GELİŞİMİ

İnsanların yerleşik hayata geçmeye başladıkları Neolitik Çağ ile birlikte, yaşamlarında önemli, değişimler başlamıştır. Kentsel yaşamın ilk örneklerinin görüldüğü bu dönemde insanların birlikte yaşamasının beraberinde getirdiği sorumluluklar onları ürettikleri ürünleri saklama, depolama, çanak çömlek yapımına yönlendirmiştir. Yapılan araştırmalar bu dönemde çok fazla olmamakla birlikte seramik ürünlerin dışında maden kullanımının da olduğunu ortaya çıkarmıştır. (Başak, 2004: 13) ayrıca yapılan arkeolojik kazılar neticesinde Tavlamanın ilk kez Anadolu'da Neolitik çağda gerçekleştirildiği görülmektedir (Erginsoy, 1997: 1141).

Çağın sonlarına doğru insanlar ateşe daha fazla hükmetmiş ve bunun sonucu olarak başta bakır madeni olmak üzere altın, gümüş gibi madenlerde kullanılmaya başlanmıştır (Erginsoy, 1997: 1140).

İlk madeni örneklerin görüldüğü Kalkolitik Çağ'la beraber maden sanatında, başta bakır olmak üzere diğer maden türleri de işlenerek, insanoğlu tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Beyce Sultan'da bir çömlek içerisinde bulunan gümüş yüzük, hançer parçası ve iğneler, Karaman Can Hasan'da bakırdan bir bilezik, topuz (Başak, 2004:20) gibi örnekler madenin insanlar tarafından hayatın her alanında kullanılmaya başlandığının göstergesidir. Ticaretin gelişmesiyle birlikte M.Ö. 4. binin sonlarına doğru kentler oluşmaya başlamıştır (Sevin, 1991: 29-30). Anadolu'da Mersin Yümüktepe, Diyarbakır Çayönü ve Malatya Değirmentepe'de (Başak, 2004: 22) bu döneme ait balta, rulo başlı iğne, damga mühürler bulunmuş ve bu bulgular, söz konusu merkezlerin küçük çaplı ticaret merkezleri olduğunu kanıtlar niteliktedir.

M.Ö 4. binin sonlarında tunç alaşımının keşfiyle birlikte maden yapım tekniklerinde (özellikle döküm tekniğinde) hızlı gelişim görülmektedir. Bakır ve kalayın karışımı olan tunç, hem eridiği zaman kabarılaşmayan özelliği hem de soğuduğunda kalıptan kolayca ayrıldığı için döküm tekniğinde yaygın bir şekilde kullanılmasında etkili olmuştur (Erginsoy, 1997: 1142).

M.Ö 3. binin başlarında Tunç Çağı'na giren Anadolu insanı bakır-kalay alaşımından oluşan tuncu daha çok silah, kap-kacak, süs eşyası yapımında kullanmıştır¹. Bu çağdaki gelişmeler madenden yapılmış eserlerin sayı ve çeşitliliğinin artmasını, yapım ve süsleme tekniklerinin daha da gelişmesini sağlamıştır. Alacahöyük, Kayapınar, Alishar, Hasanoğlan gibi merkezlerde ele geçen buluntular Tunç Çağı'nda Anadolu'da maden sanatının geldiği seviyeyi göstermesi bakımından önemlidir (Başak, 2004: 15-16).

Demir çağında Anadolu'da madenci toplumlar arasında başta Urartular olmak üzere Frig ve Lidya uygarlıkları hem maden işleme açısından hem de zaman içerisinde ortaya koydukları kendilerine özgü sanat anlayışlarıyla incelenmesi gereken uygarlıklardır. Çoğunlukla demir, bakır, altın, gümüş gibi madenlerden veya tunçtan yapılan eserlerde görülen çeşitlilik ve üstün teknoloji bunun en önemli göstergesidir (Çilingiroğlu, 1997: 106-107).

M.Ö. 330-30 tarihleri arasında yaşanan Helenistik dönemdesanat anlayışı, Yunanistan ve Batı Anadolu'da yaratılan klasik kültürün temeli ile Akdeniz havzası ve Ortadoğu kültürleri arasındaki sentezden beslenmiştir. M.Ö 4. yüzyılda var olan zengin stil, barok üslupla beraber heykel, küçük plastik eserler ve takılarda kendini hissettirmiştir (TÜRE, 2011: 198).

Orta Çağ Anadolu'sunda geçmişten gelen geleneksel yöntemlerin yanı sıra sanat ve kültürel anlamda önemli katkıları bulunan Roma ve Bizans uygarlıklarına ait, kupalar, kilise eşyaları, şamdan ve kandiller gibi örnekler görmekteyiz (Erginsoy, 1997: 1144). Ayrıca bu dönemde civa ve altın alaşımından oluşan yaldızlama (tombak), Yunan ve Roma dönemi madeni eserlerde karşımıza sıkça çıkmaktadır. (Elyiğit, 2008:14) Eski Çağı takiben Orta ve Yeni Çağlarda maden sanatına çıkır açacak herhangi bir yeni keşif olmamakla birlikte, metalurjik yöntemlerde ve maden bezeme tekniklerinde yeni uygulamalara rastlanmaktadır (Erginsoy, 1997: 1144).

Beylikler öncesi dönem, islam dünyasında (11-13 yy.) İran ve Suriye gibi bölgelerde Selçuklu, Zengiler, Eyyübililer ve Memluk dönemlerine ait maden sanatı

¹ www.anadolumedeniyetlermuzesi.gov.tr (Erişim Tarihi: 08.07.2018)

örnekleri, bu sanatın gelişim çizgisini devam ettirerek gerek yapım ve gerekse süsleme teknikleri açısından değerli örnekler sunarlar (Erginsoy, 1997: 1144). Her ne kadar Anadolu Selçuklu Dönemine ait günümüze kadar ulaşmış eserler İran ve Mezopotamya bölgelerine kıyasla az olsa da, incelenmesi gereken bir dönemdir. Genellikle tunç ve pirinçten yapılmış olan bu eserler arasında farklı madenden yapılmış ziynet eşyaları da bulunmaktadır (Elyiğit, 2008: 15). 11. ve 13. yüzyılda, formları, malzemeleri, süsleme teknikleri, motifleri bakımından büyük çeşitlilikle karsımıza çıkan bu eserler üzerinde yer alan kitabelerden hareketle bir çoğu Selçuklu Dönemi Anadolu'suna mal edilmektedir (Erginsoy, 1978: 306). Ayrıca bu madeni eserler, süsleme teknikleri ve motifleriyle bir yandan hakimiyet kurdukları topraklardaki eski kültürlerin, öte yandan Orta Asya kültürünün etkilerini taşımaktadır (Erginsoy, 1997: 1144). Aslan, sfenks, grifon, tek veya çift başlı kartal gibi simgesel anlamlar yüklenen belli başlı hayvan figürleri eski çağ Anadolu ve Bizans etkisinin Selçuklu sanatı üzerindeki etkilerini göstermesi bakımından önem taşır. Koruyucu ve tılsımlı anlam yüklenen bazı astrolojik işaretler, gezegen ve burç işaretleri de yine kültürel etkileşimin bir sonucu olarak Selçuklu sanatında kendine yer bulmuştur (Erginsoy, 1997: 1146).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde birçok alanda olduğu gibi maden sanatı alanında da ileri bir seviye görülmektedir. Osmanlı maden sanatındaki uygulamalar daha çok silah, kalkan, miğfer gibi askeri eşyalarda varlık göstermiştir (Erginsoy, 1997: 1146). Mimari ve kuyumculuk alanında da yoğun olarak kullanılan madenler, Osmanlı Döneminden günümüze ulaşan zengin koleksiyonun ve işçiliğin en önemli göstergeleri olarak kabul edilmektedir. Zaman içerisinde hakimiyet alanının genişlemesiyle birlikte Osmanlı maden sanatında geniş bir coğrafyanın etkileri hissedilmeye başlanmıştır. Başta Selçuklular olmak üzere İran ve Memluk sanatının etkisinde kalan Osmanlı maden sanatında, yükselme dönemi diye adlandırılan 16. ve 17. yüzyıllarda bakır ve alaşımlarının yanı sıra altın ve gümüş gibi değerli madenlerin de kullanıldığı görülmektedir. 17. yüzyılın ortalarına doğru batı kültürünün etkisinde kalarak (İbişığaoğlu, 1994: 6) aynı gelenekler sürdürülse de Lale Devrinde yeni arayışlar ortaya çıkmıştır. Osmanlı maden sanatındaki bu çok yönlülük, yapım ve süsleme tekniklerinde birçok yeni uygulamanın öncüsü olmuştur. 16. yy. Osmanlı maden sanatı için zirve noktası olarak kabul edilmektedir. kazıma,

çalma, kabartma, yıldız (tombak), telkari, ajur, savat ve kakma gibi tekniklerle işlenen (Erginsoy, 1997: 1146) bu madeni eserlerin çoğu günümüzde, yurt içi ve yurt dışı müze ve koleksiyonlarda sergilenmektedir.

Bu dönem eserleri üzerinde görülen yoğun süsleme motiflerini taş, ahşap ve çinide görebileceğimiz gibi madende de görmek mümkündür (İbişaoğlu, 1994: 6).

Eski devirlerden itibaren madenin şekillendirilmesinde başlıca iki yol tercih edilmiştir: dövme ve döküm. Zamanla teknolojik keşiflerin yardımıyla daha çeşitli şekillendirme yolları geliştirilip seri imalata geçilmiştir. Bunlar arasında en çok tercih edilen yapım teknikleri ise şunlardır: balmumu, tornada çekme, preste basma, madeni parçaları birleştirme (perçin, lehim, kaynak) ...

Madeni eserlerin yapımı esnasında nasıl ki farklı yöntemler kullanılarak değişik şekil ve modeller uygulanıyorsa, aynı şekilde süslemede de teknikler birbirinden ayrılırlar. Çünkü bu teknikler madenin cinsine, yapılmak istenen eşyaya ve en önemlisi sanatkârının estetik kaygısına bağlı olarak değişebilmektedir. Bu tekniklerin başlıcaları; çalma, kazıma, kabartma, kalıpta kabartma, ajur, telkari, kakma, niello, murassa, yıldız ve mine tekniğidir.

3. AHLAT'IN TARİHÇESİ

Nemrut ve Süphan dağlarının yamaçlarına kurulmuş olan Ahlat ilçesi, bağlı bulunduğu Bitlis iline 59 km, Van iline ise 189 km uzaklıkta yer almaktadır. Küçük bir ilçe olmasına rağmen kültürel mirasın sergilendiği en güzel merkezlerinden biridir; çünkü tarih boyunca birçok medeniyet ve uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Dolayısıyla Ahlat ilçesinin, ne zaman, kimler tarafından kurulduğuna dair net bir bilgi bulunmamaktadır; ancak yerleşme tarihi Neolitik Döneme kadar uzanmasına karşın Ahlat'ın ilk yerleşenleri, Tunç Çağı'nın önemli uygarlıklarından biri olan Hurilerdir (Ahlat Şehir Rehberi, 2014: 33). Urartular tarafından Halads olarak isimlendirilen Ahlat, Romalılar tarafından Hilyat, Araplar tarafından Hilat, Ermeniler tarafından Şalent (Şaliat), Süryaniler tarafından ise Kelath olarak adlandırılmıştır. Söz konusu bu uygarlıklar için, sahip olduğu iklim ve kültür zenginliğinden dolayı kendi dönemleri içerisinde Ahlat, önemli merkezlerden biri olmuştur (Karamağaralı, 1972: 10-15). Hatta Asurlular Döneminde bir uç beyliği olduğuna dair iddialar, bölgenin ne ölçüde önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Hurilerden sonra Urartular ve daha sonra M.Ö. 600 yıllarında Med, M.Ö. 500 yıllarında ise Pers hâkimiyeti altına girmiştir. M.Ö. 395 yılında ise (Büyük İskender'in istilasından sonra) Bizans'a bağlı bir beylik şeklinde yönetilmiştir. M.Ö. 2. yüzyılda. Partların hâkimiyetine giren ve daha sonraki dönemlerde Roma ve İran arasında gidip gelen bir egemenlik süreci görülmektedir (Müftüoğlu, 2000: 12).

Hız. Ömer zamanında Arap orduları tarafından fethedilen Ahlat, El Cezire kumandanı İyaz bin Ganem tarafından Bizans'ın derebeylerinin elinden alındıktan sonra, uzun süre Arap egemenliği altında kalmış ve özellikle Emevilerin yükselme döneminde İslam ordularının geçiş güzergahı olmuştur. Yöre Abbasîler Döneminde devletin zayıflaması ile birlikte çıkan karışıklıklardan faydalanan Bizans, Ahlat'ı tekrar hakimiyeti altına almıştır. 992 yılında Mervanoğullarının hakimiyetine giren Ahlat, Bizans'ın varlığını tanımakla birlikte dönemin en önemli şehri olmaya devam etmiştir (Ünal, 2010: 227). Mervanoğulları'nın hâkimiyeti 1061 yılından itibaren Asya'dan Anadolu'ya göç eden, kendilerine yurt edinmek isteyen Türklerin burayı fethetmesine kadar sürmüştür. 1071 tarihine kadar Türkler burayı bir üs haline

getirerek akınlarına buradan yön vermiştir. 1071, Malazgirt Zaferi ile birlikte Ahlat kesin olarak Türk yurdu olmuş ve Diyarbakır Emirliği'ne bağlı bir merkez olmuştur. Diyarbakır emirinin halka karşı baskıcı ve şiddet eğilimi üzerine Alp Arslan'ın amcası Merent emiri İsmail'den yardım istemiş bunun üzerine İsmail en güvendiği vezirlerinden Sökmen Bey'i 1100 yılında Ahlat emiri olarak atamıştır. Ahlatşahlar Sökmenşahlar ve Ermenşahlar isimleriyle anılan bu beylik Selçuklulara bağlı bir beylik olarak kurulmuştur. Bu beylik, 1100-1207 tarihleri arasında ilçeye hakim olmuştur ve Ahlat şehri altın çağını bu dönemde yaşamış, ilim ve kültür alanında yapılan çalışmalar bu şehri Belh ve Buhara ile birlikte Kubbetü'l-İslam olarak anılmasını sağlamıştır ²

12. yüzyıl boyunca bu beyliğin idaresinde kalan Ahlat, 1207 yılında Eyyubilerin eline geçmiş, Eyyubilerden sonra 1231 yılında Moğollar tarafından istila edilerek hakimiyet altına alınmış, bir müddet sonra Akkoyunlular tarafından ve daha sonrada Danişmentogulları ve Celayiroğulları tarafından yönetilmiştir (Müftüoğlu, 2000: 12).

1461 tarihinde Akkoyunluların hakimiyetine giren Ahlat, 1437'de Akkoyunluların yıkılmasıyla birlikte kısa bir süre Safevi Devleti'nin hakimiyetinde kalmış, 1541 yılında gerçekleşen Çaldıran Seferi ile birlikte Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı egemenliğine girmiştir (Erendil, 1992: 39).

Birinci Dünya Savaşı esnasında Ermeni ve Ruslar tarafından işgal edilmiş (1916) olan Ahlat, cumhuriyetin ilk yıllarında Bitlis iline bağlı bir ilçe konumunda iken, 1929'da Van iline bağlı bir ilçe olmuş daha sonra 1936'da yeniden Bitlis iline bağlanmıştır³.

3.1. Ahlat Müzesi

Prehistorik Dönemden başlayarak birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Ahlat hiç şüphesiz bu anlamda önemli ilçe konumundadır. Doğu-batı arasında önemli bir kavşak olan ilçe özellikle orta çağda önemli bir bilim, kültür, sanat ve ticaret

² <http://www.ahlat.gov.tr/ahlat-tarihi> (Erişim Tarihi: 08.07.2018).

³ <http://www.nkfu.com/bitlis-ahlat-ilcesi-hakkinda-bilgi-ahlat-tarihi/> (Erişim Tarihi: 08.07.2018)

merkezi olmuştur. Bölgede yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan eserler, 1971 yılında faaliyete giren ve günümüzde yeni binasında hizmet veren müzede sergilenmektedir. Ahlat ilçesi, İki Kubbe Mahallesi, Devlet Bahçeli Bulvarı'nda Ahlat-Tatvan Karayolu üzerinde bulunan müze binasında Kentsel ve Arkeolojik olmak üzere iki adet teşhir salonu bulunmaktadır.

Arkeolojik eserlerin teşhir edildiği salonda Kalkolitik Çağ'dan başlayarak; Erken Tunç, Geç Tunç-Erken Demir Çağı, Orta Demir Çağı (Urartu), Geç Demir Çağı, Roma, Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu Dönemine kadar uzanan çok geniş bir zaman aralığına ait çok sayıda eser sergilenmektedir.

Kentsel Sergi Alanında ise İslami Dönem mimari parçalar, kitabeler, mezar sandukaları, taş, baston, dokuma işçiliği, flora, fauna ile ilgili bilgi veren görseller teşhir edilmektedir.

4. KATALOG

Katalog No :1
Adı : Kandil
Dönemi :
Envanter No : 2005/119/E
Buluntu Yeri : Tatvan
Geliş Şekli : Müsadere
Çizim No :1

Fotoğraf No :1, 1a
Maden Cinsi : Pirinç
Ölçüleri : Ağız Çapı: 2cm, Dip Çapı: 3cm, Yükseklik: 9 cm
Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kabartma

Tanımı : 2004 yılında müsadere yoluyla müzeye kazandırılmış olan kandil, pirinçten döküm tekniği ile yapılmıştır. Müzenin depo bölümünde muhafaza edilen eser, geniş tabanlı kaide konik formda olup gövdeye vida ile tutturulmuştur. Kandilin, parmak destekli ilmek şeklinde bir kulpu bulunmaktadır. Döküm tekniğinde yapılmış olan gövde, kayık formunda yapılmıştır. Gövde yüzeyinde, dört bir yandan, aşağıdan yukarıya doğru genişleyen kabartma yivlerde çalma tekniğinin kullanıldığı görülmektedir. Kandilin orta kısmında yağ haznesine yer verilmiştir. Hazne aşağıdan yukarıya doğru üç kademe şeklinde daralmaktadır. Hazne, horoz şeklinde bir tutamakla taçlandırılmıştır. Kandilin gövdesi kabartma yivlerle hareketlendirilmişken, kaide kısmında bitkisel, kapak kısmında ise etrafı yatık “S” ler dolanmaktadır. Kapağın ayna kısmında bitkisel, geometrik ve figürlü bezemelerden oluşan yoğun bir süslemeye yer verilmiştir. Kandilin ayna bölümünün kulpa yakın kısmında oturur vaziyette sağ eli göğüs hizasında, yukarı kalkmış vaziyette olan; sol eli ile de bir obje tutmuş şekilde insan figürü tasvir edilmiştir. Kandilin ayna deliği ile fitil deliği arasındaki bölümde de yine aynı şekilde oturur vaziyette tasvir edilmiş bir başka insan figürüne yer verilmiştir (Fotoğraf No: 1a).

Katalog No :2
Adı : Kandil
Dönemi :
Envanter No : 2005/120/E
Buluntu Yeri : Tatvan
Geliş Şekli : Müsadere
Çizim No :2
Fotoğraf No :2, 2a
Maden Cinsi : Pirinç
Ölçüleri : Kaide: 5.8 cm, Yükseklik: 8cm
Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kabartma

Tanımı : 2012 yılında müzeye müsadere yoluyla kazandırılan eser pirinçten döküm tekniği ile yapılmıştır. Yayvan yüksek bir kaide üzerinde yer alan kandil kaidesi, gövdeye bir vida yardımıyla tutturulmuştur. Gövde kısmı “U” formu olup çift fitillidir. Yağ haznesinin kapağı stilize lale formunda yapılmıştır. Kandilin gövdesindeki kısma bir menteşe ile tutturulmuştur. Fitol yuvalarının uç kısımları ve yan yüzeyleri dışında kandilin tüm yüzeyi süslenmiştir. Kandilin başparmak dayama yeri stilize yaprak şeklinde yapılmıştır. Kaidenin alt bölümünde baklava dilimleri üst bölümünde ise dikey yivlerle yüzey hareketlendirilmiştir. Kandilin ağız kısmının etrafında fitillere kadar giden devam eden kufi karakterli bir yazı kuşağı yer almaktadır. Söz konusu yazının çözümlenmesi yapılamamıştır (Fotoğraf No: 2a).

Eser genel olarak sağlam durumda olup müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :3
Adı : Kandil
Dönemi :
Envanter No : 2005/94/E
Buluntu Yeri : Tatvan
Geliş Şekli : Müsadere
Çizim No :3

Fotoğraf No :3, 3a

Maden Cinsi :Demir

Ölçüleri : Uzunluk: 9.7cm Yükseklik: 5.4 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kabartma

Tanımı : 2012 yılında müzeye müsadere yoluyla kazandırılan kandil, demirden döküm tekniği ile yapılmış, stilize fil formunda olup gövdesinde küçük bir kapağı bulunmaktadır. Filin gövde ve ayak kısımları baklava dilimleri ile süslenmiştir. Bu süslemeler kabartma tekniğinde yapılmıştır. Filin uzuvları kısmen belirgin olup, hortumu başına yapışık şekilde tasvir edilmiştir. Hortum fitil olarak değerlendirilmiştir. Gövdenin üst kısmında yer alan yağ haznesinin kapağını gövdeye tutturun menteşesi ile tutamağı kırıktır. Yürür vaziyette tasvir edilen filin sol ön ve arka ayakları bitişik bir şekilde tasvir edilmiştir (Fotoğraf No: 3a).

Yüzeyi patinalı olan eser günümüze sağlam olup müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :4

Adı : Yağdanlık

Dönemi : Bizans?

Envanter No : 2755

Buluntu Yeri : Patnos

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :4

Fotoğraf No :4, 4a

Maden Cinsi Demir

Ölçüleri : Uzunluk: 11.1 cm X 4.9cm, Yükseklik:2.1 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm

Tanımı : Envanter kayıtlarına göre Patnos'ta bulunan ve müzeye satın alma yoluyla kazandırılan yağdanlık, demirden döküm tekniği ile yapılmıştır. Yüzeyi yoğun şekilde oksitlenmiştir. Alt kısmı düz olan yağdanlığın uç kısmında bulunan akıtacağı çınar yaprağı şeklinde yapılmıştır (Fotoğraf No: 4a). Üst kısımdaki çıkıntıda bulunan iki adet delikten hareketle kapağı olduğu anlaşılan eserin kapağı mevcut değildir.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :5
Adı : Şamdanlık
Dönemi :
Envanter No : 2771
Buluntu Yeri :Patnos
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :5
Fotoğraf No :5
Maden Cinsi :Bronz
Ölçüleri : Uzunluk 6.7cm Yükseklik 7.5cm
Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm

Tanımı : Bronzdan döküm tekniğinde yapılmış olan Şamdanlık Patnos'ta bulunmuştur. Silindirik formlu olan şamdan altlığı kafes şeklinde yapılmıştır. Yan taraflarında “S” çizen kıvrılmış stilize yılan formlu üç adet tutamak mevcuttur. Alt kısımda ise küre formlu üç adet ayak bulunmaktadır. Şamdanlığın alt kısmı birbirine simetrik şekilde açılmış deliklerden ibarettir. İç ve dıştan yüzeyi yoğun patinalı olan eser sağlam durumda olup müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :6
Adı : Kemer Tokası
Dönemi :
Envanter No : 2156
Buluntu Yeri :Bitlis
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :6

Fotoğraf No :6, 6a

Maden Cinsi : Bronz

Ölçüleri : Uzunluk: 8.9 cm, Genişlik: 5.6 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Perçin/ Kabartma- Kazıma

Tanımı : Müzenin arkeolojik teşhir salonunda etnografik eserler bölümünde sergilenen kemer tokası, üç parçadan oluşmaktadır. Perçinlenerek bir araya getirilmiş olan eserin en üstteki parçası oval forma sahiptir. Merkezinde bir hilal ve yıldız kabartmasına yer verildiği bu kompozisyon dıştan iç içe halkalarla sınırlandırılmıştır. Halka şeklindeki bu yivlerin yüzeyi yer yer kazıma olarak dalga şeklinde desenlerle hareketlendirilmiştir. Rozet görünümlü bu parçanın üzerine konumlandırıldığı bölüm ise yanlara doğru stilize yaprak biçimde yapılmış üzeri kabarık nokta bezemeler ve yivlerle hareketlendirilmiş altı kol bulunmaktadır. Kemer tokasının en alt kısmında aynı şekilde yüzeyde kabarık nokta bezemelerle hareketlilik sağlanmıştır. Kemer tokasının iğne kısmı noksan olup geçme kısmı mevcuttur (Fotoğraf No: 6a).

Katalog No :7

Adı : Aplik

Dönemi :

Envanter No : 172

Buluntu Yeri :

Geliş Şekli Satın Alma

Çizim No :7

Fotoğraf No :7

Maden Cinsi : Pirinç

Ölçüleri : 5.3 cm X 4 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Ajur

Tanımı : Müzenin arkeolojik teşhir salonunda etnografik eserler bölümünde sergilenen aplik, pirinç olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Süslemeleri ajur tekniğinde yapılmış olan eserin yüzeyinde yer yer kabartmalı olarak işlenmiş bitkisel bir motif bulunmaktadır. Zaman içerisinde fiziksel bozulmalara maruz kalan aplikin, yüzeyinde ve kenar şeridinde eksik kısımlar mevcuttur.

Katalog No :8
Adı : Yüzük
Dönemi : Ortaçağ?
Envanter No : 2012/76/E
Buluntu Yeri : Tatvan
Geliş Şekli : Müsadere
Çizim No :8
Fotoğraf No :8
Maden Cinsi : Gümüş
Ölçüleri : Çapı:2.4 cm
Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kabartma

Tanımı : Müzenin deposunda muhafaza edilen gümüşten döküm tekniği ile yapılmıştır. Oksitlenmeye maruz kalmış olan yüzüğün kaş bölümünün ortası çukurlaştırılmış ve kaş bölümünü çevreleyen kısımlarda kabartmalar işlenmiştir. Gövde kısmı içten yassı, dıştan yuvarlatılarak belirli aralıklarla kabartmalar yapılmıştır.

Katalog No :9

Adı : Yüzük

Dönemi :

Envanter No : 2017/2/E

Buluntu Yeri :

Geliş Şekli : Koleksiyoner

Çizim No :9

Fotoğraf No :9

Maden Cinsi : Bakır

Ölçüleri : 1.6cmX1.7 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Dövme- Döküm/ Kabartma

Tanımı : Müzenin deposunda muhafaza edilen eserde dövme ve döküm tekniği bir arada kullanılmıştır. Yassılaştırılmış yüzüğün halka kısmı yuvarlak, kaş kısmı ise göz şeklinde olup kontürleri hafif yükseltilerek belirginleştirilmiştir.

Sağlam olan yüzük oksitlenmiştir.

Katalog No :10

Adı : Kolye Ucu

Dönemi :

Envanter No : 1155

Buluntu Yeri : Zaviye

Geliş Şekli : Arkeolojik Kazı

Çizim No :10

Fotoğraf No :10

Maden Cinsi : Pirinç

Ölçüleri : Kaide: 5.8 cm, Yükseklik: 8cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Taş Yerleştirme

Tanımı: Pirinçten döküm tekniği ile yapılmış olan kolye sarkacı, oval bir forma sahiptir. Taşları kısmen eksik olan eserin dış kısmında on sekiz adet taş yuvası bulunmaktadır. Bu on sekiz adet yuvasının sadece on altı tanesinde taş mevcuttur. İçi boş olan eserin iç kısmında kabartmalı nokta bezemeler bir şerit halinde tüm alanı kaplamaktadır. Korozyona uğramış olan eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :11

Adı : Ferai

Dönemi :

Envanter No : 1180

Buluntu Yeri : Ahlat Çevresi

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :11

Fotoğraf No :11, 11a

Maden Cinsi : Prinç?

Ölçüleri : Uzunluk: 15.3 cm, Gövde: 5.2cmX4.6cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kabartma

Tanımı : Müzenin deposunda bulunan ferai, dövme tekniği ile yapılmıştır. Gövde kısmı üçgen olup ön yüzünde bir şerit içerisinde belli belirsiz mesafelerde yapılmış kabartmalı dairesel bezemeler bulunmaktadır. Bu bezemelerin üst kısmı simetrik aralıklarla açılan çentikler ile hareketlendirilmiştir. Ayrıca bezemelerin bir kısmının içerisinde dairesel kabartmalar mevcuttur. Gövdenin arka yüzü süslemesizdir (Fotoğraf No: 11a). Eserin ön yüzünde bulunan bu bezemelerin sağ ve sol kısımlarında birbirine paralel olarak uzanan çentikler, alt kısımda ise yine aynı şekilde tek sıra halinde çentiklerle hareketlendirilmiş bir şerit bulunmaktadır. Gövdenin alt kısmında muhtemelen perçinlenerek monte edilmiş birbirine geçmeli halkalardan oluşan dört adet sarkaç mevcuttur. Gövdenin üst kısmında bir adet sarkaç bulunmakta ve bu sarkaçlar da yine aynı şekilde birbirine geçmeli halkalardan oluşmaktadır.

Katalog No :12

Adı : Ferai

Dönemi :

Envanter No : 1182

Buluntu Yeri : Ahlat Çevresi

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :12

Fotoğraf No :12

Maden Cinsi : Prinç?

Ölçüleri : Uzunluk: 12.8 cm Gövde: 3.1cmX 2.3 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kakma- Kabartma

Tanımı : Müzenin deposunda bulun eser döküm tekniğinde yapılmıştır. Üçgen formlu bir gövdeye sahip ferai, tek sarkaçlıdır. Gövdede tüm kenarları dolaşan ve birbirine bağlı şerit halinde çentiklerle hareketlendirilmiş kabartmalar bulunmaktadır. Gövdenin yüzey kısmında üçgen forma uygun olarak açılmış ve kakma tekniği ile boncukların yerleştirildiği üç adet kabartma bulunmaktadır. Bu kabartmalardan iki tanesinin taşı bulunmakta olup bir tanesinin taşı kayıptır. Gövdenin iki yanında dışa doğru çıkıntı yapmış dairesel formlu iki adet cep bulunmaktadır. Gövdenin arka yüzü süslemesiz olup bir kanca monte edilmiştir. Ferainin sarkaç kısmı birbirine geçmeli halkalardan oluşur ve bu halkalara takılmış yüzeyleri yivli kozalak tohumları bulunmaktadır.

Katalog No :13

Adı : Ferai

Dönemi :

Envanter No : 2018/73/E- 2012/74/E

Buluntu Yeri :

Geliş Şekli : Teşhir Fazlası

Çizim No :13

Fotoğraf No :13

Maden Cinsi : ?

Ölçüleri : 14.2cm X 10 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm- Fligre

Tanımı : Müzenin arkeolojik teşhir salonunda etnografik eserler bölümünde sergilenen eser döküm tekniği ile yapılmıştır. Sağda ve solda rozetli iki adet askısı bulunan ferailer, dıştan içe doğru kademeli olarak küçülen kare levhalardan oluşan pullar şeklinde yapılmıştır. Bu pullar, birbirlerine yuvarlak halkalarla bağlanmıştır. Rozet şeklindeki askıların ve halkaların monte edildiği metal plaka üzerinde tüm yüzeyi kaplayan geometrik şekiller mevcuttur.

Katalog No :14
Adı : Ferai
Dönemi :
Envanter No : 1183
Buluntu Yeri :
Geliş Şekli :
Çizim No :14
Fotoğraf No :14
Maden Cinsi : ?
Ölçüleri :

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm- Taneleme

Tanım : Envanter kayıtlarına ferai olarak kaydedilen eser, döküm ve dövme tekniğiyle yapılmıştır. Gövde kısmı küre şeklinde olan ferainin sarkaçları birbirine dairesel halkalarla bağlanmış yaprak şeklindeki levhalardan oluşmaktadır. Küre formlu gövdenin yüzeyinde taneleme tekniği bezenmiştir. Sarkaç kısmında ise halkalara geçirilmiş üç adet mavi ve bir adet kırmızı boncuğa yer verilmiştir.

Eser müzenin atkeolojik teşhir salonunda bulunan etnografik eserler bölümünde sergilenmektedir.

K atalog No :15

Adı : Kemer Tokası

Dönemi :

Envanter No : 2770

Buluntu Yeri : Patnos

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :15

Fotoğraf No :15, 15a

Maden Cinsi : Bronz

Ölçüleri : 7.5cm X5.7 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kazıma

Tanımı : Müze envanterine kemer tokası olarak kaydedilmiş olan eser bronzdan dökün tekniği ile yapılmıştır. Dikdörtgen formlu kemer tokasının köşeleri hafif pahalı olup ön yüzünde kazıma yolu ile sınırları belirlenmiş iki satırdan oluşan Arapça Der-Saadet Gaz Şirketi Fenarcisi” yazan bir kitabe hakkedilmiştir. Arka kısmı sade olan kemer tokasının bağlantı yeri günümüze sağlam ulaşmamıştır (Fotoğraf No: 15a).

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

K atalog No :16

Adı : Bilezik

Dönemi :

Envanter No : 2017/1/E

Buluntu Yeri : Tatvan

Geliş Şekli : Koleksiyoner

Çizim No :16

Fotoğraf No :16

Maden Cinsi : Bronz

Ölçüleri : 5.6cm X5.1cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kazıma

Tanımı : Bronzdan döküm tekniği ile yapılan uçları ayrık bileziğin gövde kısmı silindirik formlu olup baş kısımları yassı formdadır. Eserin gövde ve baş kısımlarında kazıma tekniğiyle yapılmış zikzaklar ve düz yivler bulunmaktadır. Günümüze sağlam olarak ulaşan eserin tüm yüzeyi oksitlenmiştir.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :17

Adı : Küpe

Dönemi : Osmanlı

Envanter No : 2012/71/E- 2012/72/E

Buluntu Yeri :

Geliş Şekli : Teşhir Fazlası

Çizim No :17

Fotoğraf No :17

Maden Cinsi : Gümüş

Ölçüleri : 3.6cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Ajur- Telkari

Tanımı : Eser konik formlu bir plaka ile kulağa takılan teli ve sarkaçlardan meydana gelmektedir. Döküm tekniğinde oluşturulmuş konik şeklindeki plakanın eziklerinden içi boşluğu görülmektedir. Kozalak formlu sarkaçlar her bir küpede 6 adet olup ajurludur. Kozalak şeklindeki sarkaçların üzerinde telkâri tekniğinde vav formunda süslemelere yer verilmiştir. Sarkaçlar ile asıl gövde kısmını oluşturan bölüm kalın bir tel sarmayla ayrılmaktadır.

Küpeleler, farklı envanter numaralarıyla sergilenmektedir. Yoğun korozyona maruz kalan eser genel olarak sağlam durumdadır. Günümüzde müzenin teşhir salonunda sergilenmektedir.

Katalog No :18
Adı : Gerdanlık
Dönemi : Osmanlı
Envanter No : 2772
Buluntu Yeri : Patnos
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :18
Fotoğraf No :18
Maden Cinsi : Bronz
Ölçüleri : 9.8 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Stampa

Tanım : Müzenin arkeolojik teşhir salonunda etnografik eserler bölümünde sergilen eserde dövme ve döküm teknikleri bir arada kullanılmıştır. Gerdanlığı meydana getiren baklava dilimi formunda kesilmiş metal levhaların uçlarına birleştirilmiş olan halkalar, bazı kısımlarda iç içe geçirilerek devam ettirilmiştir. Bu halkalara belirli aralıklarla tutturulmuş içi boş masif döküm tekniği ile yapılan yaprak formu sarkaçlar ise gerdanlığa hareket kazandırır.

Genel olarak sağlam olan eser müzenin teşhir salonunda sergilenmektedir.

Katalog No :19
Adı : Bardak Altlığı
Dönemi :
Envanter No : 2754
Buluntu Yeri : Patnos
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :19

Fotoğraf No :19, 19a
Maden Cinsi : Bakır

Ölçüleri : Çapı: 8.5cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kazıma

Tanımı : Dövme tekniği kullanılarak yapılan lenger, yayvan ağızlıdır. Gövde hafif yükseltilmiş bir kaideye sahiptir. Oldukça sade bir görünüm arz eden tabağın yayvan ağız kısmının dış yüzünde; Ermenice yazılmış “*Mikail veya Mikamil*” anlamına gelen bir yazı bulunmaktadır (Fotoğraf No: 19a). Kalaylı olan eser günümüze sağlam olarak ulaşmıştır.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :20

Adı : Kapak

Dönemi :

Envanter No : 2753

Buluntu Yeri : Patnos

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :20

Fotoğraf No :20

Maden Cinsi : Bronz

Ölçüleri : Çapı: 9.8cm Yükseklik: 7.3 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm

Tanım : Döküm tekniğinde yapılmış olan küre formlu kapak, yukarıda üç boğumdan oluşan bir tutamakla son bulmaktadır. Tutamak ve gövde kısmı muhtemelen kaynakla bir araya getirilmiş, iki parçadan oluşmaktadır. Bezemesiz olan kapak içten ve dıştan yoğun oksitlenmeye maruz kalmıştır.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :21
Adı : İbrik
Dönemi : 18. y.y
Envanter No : 2005/121/e
Buluntu Yeri : Tatvan
Geliş Şekli : Müsadere
Çizim No :21

Fotoğraf No :21 21a, 21b, 21c, 21d

Maden Cinsi : Prinç

Ölçüleri : Kaide Çapı: 5.7cm Yükseklik: 23.8 cm Ağız Çapı:3 cmm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/Kabartma- Kazıma

Tanımı : Döküm tekniğiyle yapılmış ibrik, konik bir kaide ve kalp formlu bir gövdeye sahip olup süsleme anlamında oldukça zengin bir kompozisyona sahiptir. Dar ve uzun boyun kısmının orta kısmında dairesel bir boğum ve boğumdan hemen sonra başlayan ağız kısmı huni biçimindedir. Ağız kısmının üzerinde bir pim ile tutturulmuş olan kapak ters huni biçimindedir. Kapağın üzerinde topuz ve topuzun hemen üzerinde piramidal şekilli bir kısım bulunmaktadır. Gövdenin üst kısmından başlayarak ağız kısmına kadar uzanan düzey kulp, gövdeye birleştirildiği yerden dışa doğru bir çıkıntı yaparak tomurcuk şeklinde bir külahla sonlandırılmıştır. Kapak üzerinde alt kısım bir şerit halinde Arapça bir metin ile çevrelenmiş olup üst kısım dikey yivler ile hareketlendirilmiştir (Fotoğraf No: 21a). Ayrıca ağız kısmı üzerinde rumi, palmet ve kıvrık dallardan oluşan bitkisel süslemeler bulunmaktadır. İbriğin emzik diye adlandırdığımız bölümü üzerinde her iki yüzeye yazılmış Arapça metinler mevcuttur fakat yazı müzedeki süre kısıtlığı, fotoğraf kalitesi açısından kaynaklanan nedenlerle çözümlenememiştir.

Kalp şekilli gövde üzerinde iki tarafa da işlenmiş olan yüzey üzerinde yan yana dairesel motif içinde farklı kompozisyonlar görülmektedir. Bu yüzeylerin ilkinde, tuğra diğerinde ise Hicri 1120 - Miladi 1742 tarihi yazılmaktadır. Yüzeyde yer alan ve tuğrayı oluşturan Arapça yazı ile tarihin hemen üstünde yer alan Arapça

yazılar çözümlenememiştir (Fotoğraf No: 21b). Bu formların alt kısmında elinde ok tutan bir avcı hemen karşısında bir eli kalkık, başka figür ve bunların etrafında yavru geyik, kuşlar ve bitkisel motiflerle zenginleştirilmiş bir kompozisyon görülmektedir (Fotoğraf No: 21 c). Diğer yüzeyinde bulunan dairesel formların ilkinde, elinde ok ve yay bulunan bir avcı, diğerinde ise yüzü avcıya dönük bir geyik görülmektedir. Bu dairesel formların alt kısmında profilden verilmiş oturur vaziyette, muhtemelen elinde bir ok tutan bir figür ve sağ yanında yavru bir geyik figürü bulunmaktadır. Bu figürlerin etrafında ise bitkisel motifler görülmektedir. Her iki yüzeyde karşımıza çıkan dairesel formların içi hafif kabartılı nokta bezelidir (Fotoğraf No: 21d).

İbriğin kaide bölümü alttan dalga motifi üstten ise dikey yivlerle bezenmiş iki kuşak arasına alınmış kıvrık dallardan oluşan geniş bir bordürle hareketlendirilmiştir.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :22

Adı : Havan

Dönemi : Osmanlı

Envanter No : 2149

Buluntu Yeri : Bitlis

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :22

Fotoğraf No :22

Maden Cinsi : Demir

Ölçüleri : Ağız Çapı: 7.9cm Kaide Çapı: 7.6 cm Yükseklik: 19.3 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kabartma

Tanımı : Döküm tekniğinde yapılmış olan havan düz ağızlıdır. Şişkin gövdeli olup, gövdenin ağız kısmın altında, yukardan aşağıya doğru yükseklikleri artan ve simetrik olarak yerleştirilmiş kabartma kaburgalar görülmektedir. Bu kaburgaların üst kısmında birbirine paralel şekilde uzayan ve tüm gövdeyi çevreleyen yüzeysel yivler bulunmaktadır. Havanın kaide kısmı bombeli bir görünüm arz eder.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :23
Adı : Havan Eli
Dönemi :
Envanter No : 2150
Buluntu Yeri : Bitlis
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :23

Fotoğraf No :23

Maden Cinsi : Prinç

Ölçüleri : Uzunluk: 20.5 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kabartma

Tanımı : Süsleme anlamında sade bir görünüm arz eden döküm tekniğinde yapılmış havaneli (düveç) tek boğumlu forma sahiptir. Dövdü kısmından uca doğru hafif incelerek devam eden gövdesi ortada kalın bir boğumdan sonra uca doğru silindirik şekilde devam ederek hafif dışa açılan uçla sona ermektedir.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :24
Adı : Kepçe
Dönemi : 18-19. y.y.
Envanter No : 2017/6/ E
Buluntu Yeri : Erciş
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :24
Fotoğraf No :24
Maden Cinsi : Bakır
Ölçüleri : Uzunluk: 39.5 sm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm- Dövme/ Kazıma

Tanımı : Sap ve kepçe kısmından oluşan kaşığın sap kısmının ucu arkaya doğru bükülmüştür. Sap kısmının yüzeyi kazıma tekniğiyle yapılmış bitkisel ve geometrik motiflerle süslenmiştir. Kepçe kısmında süslemeye yer verilmemiştir. Bu kısım dövme tekniği ile şekillendirilmiştir. Dökümden sap kısmı kepçeye kaynakla birleştirilmiştir.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :25

Adı : Bardak

Dönemi :

Envanter No : 2151

Buluntu Yeri : Bitlis

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :25

Fotoğraf No :25

Maden Cinsi : Bakır

Ölçüleri : Ağız Çapı:5.1 cm Yükseklik: 3.6 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Dövme- Kazıma

Tanımı : Müzenin deposunda bulunan eser, dövme tekniği ile yapılmıştır. Yayvan düz ağızlı bardak, ağız kısmından gövdeye doğru daralarak devam ettikten sonra aşağıda genişleyerek, düz bir taban ile son bulmaktadır. Tek kulplu fincanın dış yüzeyi kazıma tekniğiyle yapılmış olan geometrik ve bitkisel süslemelerle hareketlendirilmiştir. Ayrıca kulp bölümünün iç kısmında bir adet, dış kısmında ise iki adet çıkıntı bulunmaktadır. Eser, içten ve dıştan kalaylanmış olup, ağız bölümünde yer yer ezilmelere rastlanılmaktadır.

Katalog No :26

Adı : Tas

Dönemi : Osmanlı

Envanter No : 2750

Buluntu Yeri : Patnos

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :26

Fotoğraf No :26

Maden Cinsi : Bakır

Ölçüleri : Ağız Çapı:9 cm Yükseklik: 3 cm Kaide Çapı: 4.5cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Tornada Çekme- Kazıma

Tanımı : Müzenin deposunda bulunan eser, tornada çekme tekniği ile şekillendirilmiştir. Düz yuvarlak ağızdan kaideye doğru daralan bir forma sahiptir. Gövdesindeki deliklerden tutamaklı olduğu anlaşılan eserin iç yüzünde konsantrik daireler mevcuttur. Dış yüzünde çok net olmayan bazı bitkisel bezemelerin yer aldığı eser kalaylanmış olmasına rağmen özellikle iç kısımda yoğun bir oksitlenme dikkat çekmektedir.

Eser sağlam durumdadır.

Katalog No :27
Adı : Üçlü Çingirak
Dönemi :
Envanter No : 2005/137/E
Buluntu Yeri : Tatvan
Geliş Şekli : Müsadere
Çizim No :27
Fotoğraf No :27
Maden Cinsi : Bronz
Ölçüleri : Yükseklik: 8.5 cm
Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm

Tanımı : Ortadaki bir halkaya bağlı üç adet zilden oluşan çingirak, bronzdan yapılmıştır. Dökümden yapılmış olan çan formundaki zillerin halkaya bağlantıları ikili sarmal tellerle sağlanmıştır. Deforme olan zillerde yoğun bir oksitlenme görülmektedir.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :28

Adı : At Gemi

Dönemi : Osmanlı

Envanter No : 2414

Buluntu Yeri : Patnos

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :28

Fotoğraf No :28

Maden Cinsi : Demir

Ölçüleri : Uzunluk:19.7 cm Genişlik:12.4 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm-Dövme

Tanımı : Bir ucu ilmek şeklinde yuvarlatılmış, diğer ucu kıvrılarak çengel haline getirilmiş gemde, döküm ve dövme teknikleri görülür. Bu çengel şeklinde kıvrılan uçlardan ilmek kısmına yakın iki adet demir geçirilmiştir. Bu demirler ortası delik uçları kopuz şeklinde sonlandırılarak kopuzların hemen öncesinde iki yana birer delik daha açılmıştır.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :29
Adı : At Gemi
Dönemi : Osmanlı
Envanter No : 2415
Buluntu Yeri : Patnos
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :29
Fotoğraf No :29
Maden Cinsi : Demir
Ölçüleri : Uzunluk:19.4 cm Genişlik:20.5 cm
Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm-Dövme

Tanımı : Döküm ve dövme tekniklerinin kullanıldığı, dört ayrı parçanın birleşiminden ibaret olan at geminin parçalarından biri diğerinden daha büyüktür. Bu iki parçanın gövdeleri burularak uçlarda birer ilmek şeklinde yuvarlatılmıştır. İlmeklerin hemen altında dıştan yassılaştırılmış ve sonradan yerleştirilmiş iki adet demir parçası bulunmaktadır. Bu deliklerin her iki yanına birer delik açılmıştır. At gemi oldukça oksitlenmiş durumdadır.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :30

Adı : Üzengi

Dönemi :

Envanter No : 2005/143/E- 2005/144/E

Buluntu Yeri : Tatvan

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :30

Fotoğraf No :30

Maden Cinsi : Demir

Ölçüleri : Uzunluk:18.3 cm Genişlik:12.4 cm Yükseklik: 18cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm-Yaldızlama

Tanımı : Döküm tekniği ile yapılmış üzenginin, taban kısmı dikdörtgen sağ ve sol cepheleri üçgen formunda ele alınmıştır. Üzenginin yan kısımlarının dış yüzeyi, yaldızlama tekniğinin kullanıldığı, geometrik ve bitkisel süslemelerle bezenmiştir. Bu süslemeler küçük halkalarla bir şerit içerisine alınmıştır. Ayrıca yüzeydeki küçük granüller de kullanılan diğer bir süsleme öğesidir. Yüzeyde bir birine paralel üst üste üç adet delik ve bu paralel deliklerin orta kısmına denk gelen bir adet delik daha bulunmaktadır. Üçgen formlu yan bölümlerin üst kısımdaki birleşim yerinde dışa doğru çıkıntı içerisinde dikdörtgen formlu bir delik daha bulunmaktadır. Üzenginin ayak oturma kısmı hafif iç bükey formdadır ve her köşesinde yüzeyden dışa doğru küçük çıkıntılar bulunmaktadır.

Korozyona uğramış olan eser günümüzde müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :31

Adı : Barutluk

Dönemi :

Envanter No : 2153

Buluntu Yeri : Bitlis

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :31

Fotoğraf No :31

Maden Cinsi : Prinç

Ölçüleri : Yükseklik:8.5 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm-Kazıma

Tanımı : Müzenin deposunda bulunan eser döküm tekniği ile yapılmıştır. Kabaca dikdörtgen formlu olan barutluk, ağız kısmından gövdeye doğru genişleyerek devam eder ve gövde kısmı şişkindir. Kapaklı olan barutluğun ağzı ve gövde kısmında karşılıklı olarak iki kulp bulunmaktadır. Yüzeyi geometrik ve bitkisel süslemelerle tezyin edilen barutluk zaman içerisinde oksitlenmeye maruz kalmıştır.

Katalog No :32

Adı : Barutluk

Dönemi :

Envanter No : 2017/4/E

Buluntu Yeri : Taşduk Köyü/ Muş

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :32

Fotoğraf No :32

Maden Cinsi : Prinç

Ölçüleri : 6,9cm X 6.7cmX 2.8 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm

Tanımı : Müzenin deposunda bulunan eser döküm tekniği ile yapılmıştır. Dikdörtgen bir ağız ve dairevi bir gövdeye sahip olan barutluk süslemesiz ve sadedir. Alt kısımda muhtemelen bir kapakla kapanan barutluk günümüze kapaksız olarak ulaşmıştır. Barutluğun üstünde ve iki yanında dikdörtgen formda kulaklar bulunmaktadır.

Katalog No :33
Adı :Kılıç Kabza Parçası
(Balçak)

Dönemi :

Envanter No : 934

Buluntu Yeri :

Geliş Şekli : Müzeye Hediye

Çizim No :33

Fotoğraf No :33

Madenin Cinsi: Pirinç

Ölçüleri : 13cm X 6 cm

Yapım ve Süleme Tekniği: Döküm/ Kabartma

Tanımı : Pirinçten döküm tekniği ile yapılan balçağın bir ucu eğik durumdadır. Koruyucu çıkıntıların uçları ortadan şişkin küreciklerle sonlandırılmış ve alt kısımlarında birer kabartmalı boğumla hareketlendirilmiştir. Balçağa üstten bakıldığında bir yıldız formunun verildiği görülmektedir. Müzede iki adet olan balçaklardan benzer formda bir örnek seçilmiştir.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir

Katalog No :34

Adı :Hançer

Dönemi :

Envanter No : 2017/8/E

Buluntu Yeri : Ahlat

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :34

Fotoğraf No :34, 34a

Maden Cinsi : Demir

Ölçüleri : Uzunluk: 29.5 cm En: 2cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Dövme/Kazıma

Tanımı : Tek parça demir malzemedeki dövme tekniği ile yapılmış olan hançerin kabza kısmındaki ahşap parça eksiktir. Bu kısımda üç adet perçin deliği bulunmaktadır. Hançerin sırtının namluya yakın kısmı kavislendirilmiş ve sivriltilmiştir. Ağız kısmının kenarları tamamıyla keskin olup uca doğru inceltilerek sivriltilmiştir. Hançerin bir tarafı düz olup diğer tarafında birbirine paralel değişik uzunluklarda üç adet yivli kan oluğu açılmıştır. Kan olukları ile kabza kısmının arasında yer alan kitabede Osmanlıca hizaya sokan terbiye eden anlamına gelen Osmanlıca yazıda “*Perverden*” yazısı hakkedilmiştir (Fotoğraf No: 34a).

Hançer günümüze tutmak kısmındaki muhtemelen ahşap olan parçası eksik bir şekilde ulaşmıştır. Genel anlamda sağlam olan eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :35

Adı :Kama ve Kını

Dönemi :

Envanter No : 2148

Buluntu Yeri : Bitlis

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :35

Fotoğraf No :35

Maden Cinsi : Metal

Ölçüleri : Kama Uzunluk: 34.5 cm Kının Uzunluğu: 25 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Dövme/Kazıma

Tanımı Müzenin arkeolojik teşhir salonunda etnografik eserler bölümünde sergilenen eser kama ve kınına apliance edilmiş kayıştan ibarettir. Kamanın kını dışı metal ile kaplı ahşaptır. Metal kaplama üzerinde belli aralıklarla şeritler halinde geometrik süslemeler görülmektedir. Kının ucu boğumlandırılarak sonlandırılmıştır. Kının tutamakla birleşen kısmında karşılıklı iki halka ve bu halkalara bağlı deri bir kayış bulunmaktadır.

Katalog No :36

Adı :Kama ve Kını

Dönemi :

Envanter No : 2136

Buluntu Yeri : Ahlat

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :36

Fotoğraf No :36

Maden Cinsi : Metal

Ölçüleri : Kama Uzunluk: 37 cm Kının Uzunluğu: 25 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Dövme/Kazıma

Tanımı :Müzenin arkeolojik teşhir salonunda etnografik eserler bölümünde sergilenmekte olan kama ve kınından ibaret olan eserin kabza kısmı ahşaptan yapılmıştır. Dıştan metal ile kaplı bu kının kabza ile birleşen kısmı ve alt bölümü nokta bezemelerle sonlandırılmış geometrik ve bitkisel süslemeler ile hareketlendirilmiştir. Ayrıca kının kabza ile birleşen kısmının altında karşılıklı olarak yapılmış iki adet askı halkası bulunmaktadır. Kının uç kısmı noksan olup günümüzde bu hali ile sergilenmektedir.

Katalog No :37
Adı :Kılıç ve Kını

Dönemi :

Envanter No :2732

Buluntu Yeri : Patnos

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :37

Fotoğraf No :37

Madenin Cinsi: Demir

Ölçüleri : Kılıç Uzunluk: 102 cm Kının Uzunluğu 89 cm

Yapım ve Süleme Tekniği: Dövme-Ajur

Tanımı: Müzenin depo bölümünde muhafaza edilen ve dövme tekniği ile yapılmış olan kılıç kını ile birlikte günümüze sağlam bir şekilde ulaşmıştır. Kılıcın kabzası ajur tekniğinde süslenmiş balçak kısmının içerisinde yer almaktadır. İç bükey bir form gösteren kılıç uca doğru sivriltilerek, tek yüzeyinde ağız kısmına paralel bir kan oluğu açılmıştır. Kılıcın kını oldukça yıpranmış olup kının üzerinde askı amaçlı iki adet halka bulunmaktadır. Kılıç bu formu itibariyle yakın dönem kılıçlarına benzemektedir. Karaman ve Diyarbakır Arkeoloji müzesinde bulunan örneklerimiz müzede bulunan eserle benzer özellikler göstermektedir (Fotoğraf No: 53-54-55).

Katalog No :38
Adı :Çan
Dönemi :
Envanter No : 2749
Buluntu Yeri : Patnos
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :38

Fotoğraf No :38

Madenin Cinsi: Bronz

Ölçüleri : Yükseklik: 10.2 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Granüle

Tanımı : Bronzdan döküm tekniğiyle yapılmış olan eser üstteki askı halkasından itibaren genişleyerek devam eder. Çanın ağız kısmında büzülmeler, yüzeyinde ise deformasyonlar görülmektedir. Çanın ağza yakın bölümünün yüzeyinde ve gövdede belirli aralıklarla devam eden nokta bezemeler görülmektedir. Ayrıca çanın gövdesinde bir adet delik mevcuttur. Çanın ses çıkarmaya yarayan zil kısmı noksandır.

Korozyona maruz kalmış olan eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :39
Adı :Çan
Dönemi :
Envanter No : 2748
Buluntu Yeri : Patnos
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :39

Fotoğraf No :39

Madenin Cinsi: Bronz

Ölçüleri : Çap: 7.3 cm Yükseklik: 10.2 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm

Tanımı : Bronzdan döküm tekniği ile yapılmış olan eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir. Konik bir külah şeklinde yapılmış olan çanın ağız kısmı, gövdeden daha geniş tutulmuştur. Süsleme anlamında oldukça sade olan çanın gövdesini ağız kısmından ayıran ve tüm gövdeyi çevreleyen yivli bir kuşak mevcuttur. Ses çıkarmaya yarayan zil kısmı noksan olan çanın tepe kısmında muhtemelen asma halkası olduğu tahmin edilen kırık bir çıkıntı bulunmaktadır.

Katalog No :40
Adı :Haç
Dönemi :
Envanter No : 2005/145/E
Buluntu Yeri : Tatvan
Geliş Şekli : Müsadere
Çizim No :40

Fotoğraf No :40

Madenin Cinsi: Bronz

Ölçüleri : Uzunluk: 5.4 cm Genişlik: 2.9 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: DökümKabartma

Tanımı : Latin haçı formunda, bronzdan döküm tekniğinde yapılmış olan eserin bir yüzünde çarmıha gerilmiş İsa figürü bulunur. İsa figürünün başında dikenli bir taç ve ayaklarının etrafında kuru kafalar bulunmaktadır. Süsleme anlamında oldukça ayrıntılı olan haçın ön yüzündeki bu tasvir kabarmalı şekilde yapılmıştır. Arka yüzeyinde ise kolları göğsü birleştirilmiş bir kadın figürü görülmektedir. Bu figürün dört yanında Latince yazılar yer almaktadır. Haçın üst kısmındaki çıkıntıda dışa doğru çıkıntı yapmış askı halkası (kulp) bulunmaktadır. Bu askı halkasından ve benzer örneklerden yola çıkarak bu ürünün haç kolye olduğu söylenebilir.

Günümüze sağlam olarak ulaşan eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :41

Adı :Haç

Dönemi :

Envanter No : 157

Buluntu Yeri : Tatvan

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :41

Fotoğraf No :41

Madenin Cinsi: Prinç

Ölçüleri : 5 cm X 5 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: DökümKabartma

Tanımı : Pirinçten döküm tekniği ile yapılmış maltı haçı formandaki eserin yüzeyinde, çarmıha gerilmiş Hz İsa'yı tasvir eden, stilize insan kabartması bulunmaktadır. Kabartmanın başı el ve ayakları belirginleştirilmiş, ayaklar sola bakar vaziyette kabaca tasvir edilmiştir.

Eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :42

Adı :Melek Arması

Dönemi :

Envanter No : 158

Buluntu Yeri :

Geliş Şekli : Satın Alma

Çizim No :42

Fotoğraf No :42

Madenin Cinsi: Prinç

Ölçüleri : 5 cmX 2.4 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: DökümKabartma

Tanımı : Pirinçten döküm tekniği ile yapılmış melek arması, müzenin depo kısmında muhafaza edilmektedir. Çıplak olarak tasvir edilen melek, sağ elinde ortası haç şeklinde olan bir madalyon tutmaktadır. Madalyon üzerinde kabartmalı olarak verilen kısımlarda birbirine paralel şekilde uzanan kısa çentikler tüm alanı çevrelemektedir. Hareketli vaziyette tasvir edilmiş meleğin, başı sola doğru dönük, kanatlarının yüzeyi ise yivlerle hareketlendirilmiştir.

Katalog No :43
Adı :Şifa Tası
Dönemi :
Envanter No : 2005/132/E
Buluntu Yeri : Tatvan
Geliş Şekli : Müsadere
Çizim No :43

Fotoğraf No :43

Madenin Cinsi: Bronz

Ölçüleri : Ağız Çapı 11.6 cm Yükseklik: 5 cm Kaide Çapı:8 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kazıma

Tanımı : Dışa dönük kenarlı, yayvan gövdeli ve yuvarlak kaideli bronz şifa tasının dip kısmında Omphalos adı verilen küre biçiminde kabartma bulunmaktadır. Bu kabartmanın etrafında belli aralıklarla iç içe geçirilmiş baklava dilimi şeklinde geometrik motifler ve bu motifler içerisine ve etrafına kazıma olarak yazılmış Arapça kelimeler çevrelemektedir. Şifa tasının iç yüzeyi, ağız kenarı bu şekilde geometrik şeritler ve yazılarla hareketlendirilmiştir. Tasın gövde kısmının dışa bakan yüzeyinde ise dörtgen çerçeveler içerisinde yine aynı şekilde Arapça yazılar bulunmaktadır. Ağız kenarının bulunduğu kısımda zaman içerisinde deformasyonlardan kaynaklı eksik ve çatlak bölümler görülmektedir. Müzenin arkeolojik teşhir salonunda sergilenen şifa tasının üzerindeki yazıların çözümlenmesi yapılamamıştır.

Eser müzenin teşhir salonunda sergilenmektedir.

Katalog No :44
Adı :Şifa Tası
Dönemi :
Envanter No : 2005/123/E
Buluntu Yeri : Tatvan
Geliş Şekli :
Çizim No :44
Fotoğraf No :44

Madenin Cinsi: Bronz

Ölçüleri : Ağız Çapı 11.8 cm Yükseklik: 4.5 cm Kaide Çapı:7.8 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kazıma

Tanımı : Müzenin arkeolojik teşhir salonunda etnografik eserler bölümünde muhafaza edilen, yuvarlak formlu yayvan ağızlı şifa tasında bronzdan döküm tekniği kullanılmıştır. Süsleme anlamında oldukça sade bir görünüm arz eden şifa tasının yayvan ağzın etrafını tümüyle saran Arapça bir yazı kuşağı ve iç kısımda kazıma tekniğiyle yapılmış iç içe halkalar görülmektedir. Oldukça korozyona uğramış olan tasın gövdesinde eksik bölümler mevcuttur. Müzenin teşhir salonunun vitrininde bulunan şifa tası, müze yetkililerinin izin verdiği ölçüde fotoğraflandırıldığından kitabe bilgileri tam olarak çözümlenememiştir. Eserde bulunan yazı kuşağı içerisinde 1812? tarihi okunabilmektedir.

Eser oldukça korozyonludur.

Katalog No :45

Adı : Lüle

Dönemi : Osmanlı

Envanter No : 2803

Buluntu Yeri : Ahlat

Geliş Şekli : Satın alma

Çizim No :45

Fotoğraf No :45

Madenin Cinsi: Bronz

Ölçüleri : Yükseklik: 8.5 cm Uzunluk: 3.2 cm Genişlik: 1.6

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/Kazıma

Tanımı :Tamamen bronzdan döküm tekniğinde yapılmış olan eser müze envanterinde ağızlık olarak kaydedilmiş olsa da farklı müzelerdeki benzer örneklerinden yola çıkarak sigara lülesi olduğu anlaşılmıştır. Küçük ebatlı olarak yapılmış olan lüle, basık bir kaideye sahiptir. Kaide üzerinde yükselen çanağın ve sigara yuvasının üzeri birer bilezik ile kuşatılmıştır. Kaideden itibaren genişleyen duman yolu hafif bombeli bir ağızla sonlandırılmış olup, bombenin alt tarafında bir ip bağlama deliği görülmektedir. Lülenin çanak ve duman yolu üzerinde yatay ve dikey yivlerin oluşturduğu geometrik desenler yüzeyi hareketlendirilmiştir.

Korozyona uğramış olan eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :46

Adı : Lüle

Dönemi : Osmanlı

Envanter No : 2803

Buluntu Yeri : Ahlat

Geliş Şekli : Satın alma

Çizim No :46

Fotoğraf No :46

Madenin Cinsi: Gümüş

Ölçüleri : Yükseklik: 2.6 cm Uzunluk: 7 cm Genişlik: 2.6 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/Telkari

Tanımı : Tütünün konulduğu oval çanak kısmının yüzeyi telkâri tekniğinde işlenmiş kıvrık dallar ile süslenmiştir. Kıvrık dalların bir ucu omurgaya bir boğum ile iliştilmiş, duman yoluna doğru, diğer ucu ise gövdeden devam ederek ağız kısmından dışarıya doğru eğimli olacak şekilde form verilmiştir. Lüle ince ve uzun bir duman yoluna sahiptir. Duman yolunun bitimine yakın bir bölgede dışarıya doğru bombe verilmiş ve üzeri dikey yivlerle süslenmiş bir bilezik bulunmaktadır.

Genel olarak sağlam olan eser müzenin değö bölümünde muhafaza edilmemektedir.

Katalog No :47
Adı : Mirra Cezvesi
Dönemi :
Envanter No :2005/122/E
Buluntu Yeri : Tatvan
Geliş Şekli : Müsadere
Çizim No :47
Fotoğraf No :47, 47a,47b
Madenin Cinsi: Pirinç

Ölçüleri : Ağız Çapı Çap 7cm, Dip Çapı 7 cm, Yükseklik: 21.5 cm, Kaide Yüksekliği 2 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kazıma-Ajur- Kabartma

Tanımı : Müzenin arkeolojik teşhir salonunda etnografik eserler bölümünde sergilen ve genel olarak sağlam durumda olan eser pirinçten döküm tekniği ile yapılmıştır. Dar uzun boyunlu gülabdanın kaide kısmı omuz hizasına kadar yükseltilmiş yayvan bir gövde yapısına sahiptir. Yayvan kaidenin üzerinde belirli aralıklarla kabartılarak yapılmış üzeri radyan yivlerle hareketlendirilmiş altı adet küre formu kabara bulunmaktadır (Fotoğraf No: 47a). Kabaraların arası birer atlamalı olarak oval formu daireler içerisine alınmış *Hacı Muhammet Esnaf* yazılı 3 madalyona yer verilmiştir. Desenler baskı tekniği ile şekillendirilmiştir. Gövde üzerindeki isimin aynısı dip kısmında da bulunmaktadır (Fotoğraf No: 47b). Boyun kısmının üst tarafında, alt alta sıralanmış üç ayrı geometrik süslemeli bordürlü kuşak görülmektedir. Yine boynun alt kısmında da bir sıra geometrik süslemeli bordür kuşağı bulunmaktadır. Ajur işlemeli geçme kapağı, pirinçten döküm bir tutamakla sonlanmaktadır. Tutamak boğumlu olup kapağa vidayla tutturulmuştur. Tutamak, kapak ve emzik bölümünde toplam 4 adet kabartmalı stilize kuş figürü bulunmaktadır. Mirra cezvesinin kulpu, menteşeli kapağa perçin ile tutturulmuşken, gövdeye lehimle tutturulmuştur.

Katalog No :48
Adı : Aþlik ?
Dönemi :
Envanter No : 161
Buluntu Yeri :
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :48
Fotoğraf No :48
Madenin Cinsi: Pirinç
Ölçüleri : Uzunluk 9.9 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kabartma

Tanımı : Pirinç malzemedeki döküm tekniğinde yapılmış olan eser, her ne kadar müze envanterine haç olarak kaydedilmiş olsa da, aplik olma ihtimali yüksektir. Başında bir taç bulunan ve tüm detayları verilmiş yüz ifadesi ile bir kadın portresi işlenmiştir. Kabartmanın boynunda kolye sarkacı veya broş benzeri bir takı bulunmaktadır. Baş ve takı arasında dışa doğru kollar şeklinde çıkıntı yapan kozalak veya meşe palamutları yer alır.

Yüzeyi patinalı olan eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

Katalog No :49
Adı : Mühür
Dönemi :
Envanter No : 2005/124/E
Buluntu Yeri :Tatvan
Geliş Şekli : Müsadere
Çizim No :49
Fotoğraf No :49
Madenin Cinsi: Gümüş

Ölçüleri : Çap: 2 cm Yükseklik: 4.5 Kaide: 7.8
Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Kazıma

Tanımı : Müzenin deposunda muhafaza edilen eser, döküm tekniğinde yapılmıştır. Dairesel formlu mührün yukarıya doğru dilimli bir şekilde daralarak devam eden tutamağı gövdeye bir menteşe ile tutturulmuştur. Mührün ön yüzü en dışta zikzaklardan oluşan bir kenar bordürü ile çevrelenmiş olup geri kalan yüzeyler kazıma çizgiler ve yükseltileri az olan küçük kabarıklarla bezenmiştir. Arka yüzünde ise Arapça *Sultan Hasan* ismi ve Hicri1150 (Miladi 1772-73) tarihinin olduğu bir yazı kazıma olarak hakkedilmiştir.

Mühür sağlam durumdadır.

Katalog No :50
Adı : Mobilya Aksamı(Aplik)
Dönemi : Osmanlı
Envanter No : 2012/91/E
Buluntu Yeri : Bitlis
Geliş Şekli : Bitlis Kale Kazısı
Çizim No :50
Fotoğraf No :50
Madenin Cinsi: Bronz

Ölçüleri : 11.02cm X 5.5 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Döküm/ Ajur

Tanımı : Müzenin deposunda muhafaza edilen eser bronzdan döküm tekniğinde yapılmıştır. Mobilya aksamı olduğu tahmin edilen metal parça kafes (ajur) tekniği ile süslenmiştir. Rumi, palmet ve lotuslarla tezyin edilen eserin alt kısmı düz bir hat oluşturmakta, üst kısmı ise palmet ve lotusların dönüşümlü olarak birleştirilmesiyle dalgalı bir şekilde yapılmıştır.

Yüzeyi korozyona uğrayan eser eksiktir.

Katalog No :51
Adı : Vazo
Dönemi : 18-19 yy.
Envanter No : 2017/5/E
Buluntu Yeri : Erciş
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :51
Fotoğraf No :51
Madenin Cinsi: Bakır

Ölçüleri : Yükseklik 12.9cm Kaide: 5.5 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Preste Basma/ Kazıma

Tanımı : Müzenin deposunda muhafaza edilen eser, preste basma tekniği ile şekillendirilmiştir. Dışa doğru açılan yayvan kaideli vazo, alt kısma doğru genişleyip, kaideye yakın bölümde tekrar daralır. Gövde üzerinde kazıma tekniğiyle yapılmış bitkisel ve geometrik motifler görülmektedir. Gövdenin kaide ile birleşen bölümün üzeri zikzak motifiyle tek sıra halinde vazoyu çevrelemiştir. Vazonun ağız kısmının altında yedi adet “S” kıvrımlı süsleme bulunmaktadır. Bakır eserin yüzeyi siyahla boyandıktan sonra desenler kazınarak oluşturulduğundan kırmızı ve siyah renkli bir yüzey elde edilmiştir.

Katalog No :52
Adı :Asma Kilit
Dönemi :
Envanter No : 258
Buluntu Yeri :
Geliş Şekli : Satın Alma
Çizim No :52
Fotoğraf No :52
Madenin Cinsi: Bakır

Ölçüleri : 3.8cmX3.6 cm

Yapım ve Süsleme Teknikleri: Perçin/ Kabartma

Tanımı : Günümüze sadece gövde kısmı ulaşan kilidin anahtar deliği mevcuttur. Gövdenin alt kısmında karşılıklı dört adet çıkıntı olan kısım muhtemelen dönmeli öteleme hareketiyle çalışan ve içerisindeki yay mekanizmasını serbest bırakan yana doğru açılan sistemin bulunduğu bölümdür. Asma kilidin üzerinde perçin tekniğinde yapıldığını gösteren izler görülmektedir. Oldukça sade süslemeli olan asma kilidin dış yüzeyinde belli belirsiz birkaç adet kabartma görülmektedir.

Anahtarı bulunmayan eser müzenin depo bölümünde muhafaza edilmektedir.

5. DEĞERLENDİRME

Üzerinde araştırma yaptığımız Ahlat Müzesi'nde, Kalkolitik Çağ'dan başlayarak Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemine kadar uzanan çok geniş bir zaman aralığına ait birçok eser sergilenmektedir. Çalışmamız, söz konusu eser sayısının çokluğunun yüksek lisans tez formatını aşması nedeniyle, müzedeki etnografik madeni eserler ile sınırlı tutulmuştur. Müzede etnografik eser kapsamında envantere kaydedilmiş 81 adet örnek bulunmaktadır. Bu eserlerden form, süsleme özellikleri ve işçiliği ile ön plan çıkan 52 adet örnek incelenmiştir. Bu örnekler daha sonra kompozisyon, kullanım alanı ve amacı bakımından 6 gruba ayrılarak değerlendirilmiştir.

5.1. Ahlat Müzesindeki Etnografik Madeni Eserlerden Örnekler

5.1.1. Kandiller

Aydınlatma insanoğlunun geçmişten bugüne sürekli ihtiyaç duyduğu en önemli unsurlardan biri olmuştur. Ateşin kontrol altına alınmasıyla birlikte, bu ışık kaynağının bir yerden başka bir yere taşınması ihtiyaç haline gelmiş ve bu nedenle ışık kaynağını taşımak amacıyla çeşitli araç gereçler yapılmıştır (Temür ve Yüksel, 2018:41). Bu araçların içerisinde hiç şüphesiz ilk akla gelen kandillerdir. Taş, pişmiş toprak ve değişik metallere yapılan bu araçlar çağlar boyunca aydınlatma amacının dışında adak eşyası ve mezar hediyesi olarak ta kullanılmıştır (Yılmaz, 2016: 276-277). Kandiller zaman içerisinde gelişime bağlı olarak değişik form ve bezeme özellikleriyle günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

İçine yağ (sıvı ya da katı) konularak bir fitil yardımıyla yakılan küçük veya portatif, tek ya da birden fazla buruna sahip olan antik dönem aydınlatma aracı (Sözen ve Tanyeli, 2010: 157) olan kandil genel olarak gövde, ayna, burun, kulp, omuz ve kaide gibi bölümlerden oluşmaktadır (Doğruluk, 2016: 6-10).

Ahlat Müzesi'nde aydınlatma araç-gereçleri kapsamında incelenen 3 adet kandil ve 1 adet yağdanlık bulunmaktadır. Madeni kandiller kullanılan malzemenin uzun süre dayanmasından dolayı birkaç nesil tarafından kullanılabilir. Bu nedenle tipolojik olarak incelenmesi güçleşmektedir. Müzede bulunan örneklerimiz

karşılaştırmalı olarak incelendiğinde Orta Çağ Selçuklu ve Bizans kandilleri ile benzerlik göstermektedir. Örneğin 2012/94/E envanter numaralı fil şeklindeki kandilimizin Selçuklu dönemi olma olasılığı yüksektir. Özellikle İran Selçuklularında hayvan formlu eserler oldukça fazladır (Erginsoy, 1978: 166).

5.1.2. Takılar

El sanatları insanların estetik kaygılarından kaynaklanan süslenme ihtiyacından doğmuştur. İlk çağlarda daha çok hayvan kemiklerinden, taşlardan elde ettikleri malzemeleri şekillendirip kullanırken; maden işçiliğinin başlaması ile birlikte tunç, altın, gümüş vb. madenlerden elde ettikleri takı ve aksesuarları kullanmışlardır.

Toplumda sınıfsal olarak ayırt edici bir unsur olarak ta kullanılan takı; ölüm, evlilik, doğum ve dini törenlerde bir hediye amacıyla kullanılmış ve takıya birçok anlam yüklenmiştir (Özkan, 2010: 2). Bu sayede toplumlar kültürlerini bu tür eserler vasıtasıyla yayar ve tanıtır. Anadolu'da geçmişin birikimini de kullanarak zaman içerisinde yeni yapım ve süsleme teknikleri kullanılmıştır. Etnografik takı örnekleri bu anlamda bizlere önemli bilgiler sunmakla birlikte dönemin sosyo-kültürel özellikleri hakkında da bilgi edinmemizde önemli bir kaynaktır.

Ahlat Müzesi'nde müzenin izni doğrultusunda 16 adet etnografik takı örneği incelenmiştir. Bu takılar tarihlendirilirken benzer örnekleriyle kıyas edilerek dönemleri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Bu benzer örnekler incelendiğinde ise Anadolu'da madeni takıların dönemleri farklılık gösterse bile form ve süsleme teknikleri ile benzerlik gösterdikleri görülmektedir. Örneğin katalogda yer verdiğimiz 2017/2/E ve 2012/76/E envanter numaralı eserler ile benzer form ve teknikte yapılmış örneklere Diyarbakır ve Batman müzelerinde rastlamak mümkündür (Fotoğraf No: 53-54). Bu, farklı müzelerdeki örneklerin daha erken dönemlere (Helenistik Dönem) tarihlendirilmiş olması bu tezimizi destekler niteliktedir. Bunların dışında takı grubunda değerlendirmeye aldığımız 1180 envanter numaralı feraiye en yakın örneklerden biri de Aydın Müzesi'nin etnografik seksiyonunda sergilenmektedir (Fotoğraf No: 55).

5.1.3. Mutfak Eşyaları

İnsanoğlu zor şartlar altında ürettiği ürünleri saklamak ve pişirmek amacıyla tarih boyunca değişik maddelerden yararlanmıştır. Tunç Çağı'ndan önce taş ahşap ve pişmiş topraktan yararlanarak yaptıkları araç gereçleri Tunç Çağı ile birlikte daha dayanıklı ve uzun ömürlü mutfak eşyaları üretme yoluna gitmişlerdir. Başta dövme tekniği olmak üzere zaman içerisinde farklı teknikler kullanarak da ilerleme kaydetmişlerdir.

Anadolu'da kullanılan kaplar teknik yapım malzemeleri ve fonksiyonlarına göre çeşitlilik arz etmektedir. Daha çok bakır malzemedен yapılan bu kapların geleneksel el sanatlarımız içerisinde de yeri oldukça önemlidir. Gerek form ve gerekse yapım-süsleme teknikleri incelendiğinde bu eserlerin gelecek kuşaklara aktarılması oldukça önem arz etmektedir.

Ahlat Müzesi'nde etnografik eserler içerisinde mutfak eşyası olarak kullanılan 8 adet örnek bulunmaktadır. Bu örneklerden süsleme ve bezeme özellikleriyle ön plana çıkan 6 adet mutfak eşyası örneği tez kapsamına alınmıştır. Tipolojik olarak tarihlendirilmesi oldukça güç olan bu örnekler, Orta Çağ Selçuklu örneklerine benzemektedirler. Örneğin 22 Katalog numarasıyla verdiğimiz 2149 envanter numaralı havan klasik Selçuklu havanlarının hemen hemen aynıdır.

Dökümden yapılmış demir havan örneğine benzeyen eserlere Yozgat Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesinde (Kızılaslan, 2013: 306-307), (Fotoğraf No: 55), İstanbul H. Kocabaş Koleksiyonunda (Erginsoy, 1978:427), form ve yapım tekniği anlamında benzer özellikler taşıyan bir diğer örneğe de Diyarbakır Cahit Sıtkı Tarancı Müzesi'nde rastlanmaktadır (Başak, 2004: 73) (Fotoğraf No 56).

Her ne kadar müze envanterine gülabdan olarak kaydedilmiş olsa da form bakımından benzer örnekler ile karşılaştığımızda, Güney Doğu Anadolu Bölgemizde karşımıza çıkan ve bölgede yoğun olarak tüketilen mırranın pişirildiği mırra takımının bir parçasını oluşturduğunu düşünmekteyiz (Fotoğraf No: 57). Cezvelere benzeyen eserin bu amaçla kullanılmış olabilme ihtimali yüksektir. Birebir aynı formda olmazsa bile gövde ve kapak yapısı formları açısından, Diyarbakır Cahit Sıtkı Tarancı Müzesi'nde bulunan cezve örnekleri ve bazı antika eser satan internet

sitelerinde birebir benzerlerini görmek, bu tezimizi güçlendirmektedir(Fotoğraf No: 58-59).

5.1.4. Savaş Aletleri

Geçmiş kültürlerin tarih sahnesindeki izleri hakkında en az yazılı kaynaklar kadar maddi kültür eserleri de bilgiler sunmaktadır. Bu maddi kültür eserleri içerisinde önemli bir yere sahip olan silahlar, ilk kez beslenme ihtiyacının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kesici taşlardan (obsidyen) ve avlanan hayvanların dişlerinden yapılmış silahlarla başlayan süreç, zaman içerisinde madenin de kullanılmaya başlanması ve yerleşik hayatın beraberinde getirdiği egemenlik ve savunma ihtiyaçları doğrultusunda gelişerek çeşitlilik göstermiştir.

Ahlat Müzesi arkeolojik teşhir salonunda ve müze deposunda bulunan toplam 10 adet eserden, müzenin verdiği izin çerçevesinde 2 adet barutluk, 1 adet kılıç ve kını, 1 adet kılıç sap tutamağı, 1 adet hançer ve 2 adet kama ve kını olmak üzere toplam 7 adet eser incelenmiştir. Bu eserlerden 2136 ve 2148 envanter numaralı kamalar süsleme ve yapım teknikleri açısından benzer örnekler ile karşılaştırıldığında Osmanlı Dönemini işaret etmektedir. Örneğin Van Müzesi (Arslan, 2007: 37), Diyarbakır Arkeoloji Müzesi'nde (Güneşli, 2008: Lev.CXI) (Fotoğraf No: 60-61) benzer örneklere rastlamak mümkündür. Ayrıca 2732 envanter numaralı kılıç, yakın dönem tören kılıçlarına benzemektedir. Yapım ve süsleme teknikleri açısından benzer örnekleri, Diyarbakır Arkeoloji Müzesi'nde (Güneşli, 2008: Lev. XC), Karaman Müzesi etnografik seksiyonunda sergilenen (Atcı, 2014: 161) kılıç örnekleri sayılabilir. (Fotoğraf No: 61-62-63)

5.1.5. Ağzılıklar

Tarihi süreç içerisinde ilk zamanlarda dinsel ritüellerde ve bazı tedavilerde ilaç olarak kullanılan tütün, sonraki zamanlarda Avrupalıların da etkisiyle dünya üzerinde en çok yetiştirilen ve keyif vermesi amacıyla kullanılan bir bitki haline gelmiştir. Farklı aletler vasıtasıyla günlük hayatın vazgeçilmez bir unsuru haline gelen (Tanrıveren, 2015: 2) ve Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde (17.yüzyıl) Anadolu'ya giren tütünün, diğer uygarlıklarda olduğu gibi Anadolu'da da kullanımı kısa zamanda yaygınlaşmıştır. İlk başlarda lüleler vasıtasıyla kullanılmaya başlayan

tütün; Avrupa'nın etkisi, moda ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda daha hızlı ve pratik bir yol olan sigaraya yerini bırakmıştır (Tanrıveren, 2015: 3).

Konumuz kapsamında Ahlat Müzesi'nde etnografik eser envanterine kayıtlı madenden yapılmış iki adet lüle incelenmiş ve farklı müzelerdeki benzer örneklerinden hareketle bu lüleleri, 19. yüzyılın sonu 20. yüzyılın başlarına tarihlendirmek mümkündür. Örneğin 2802-2803 envanter numaralı sigara lülesinin ve ağızlığın hemen hemen aynı formunda yapılmış örneğini Konya Etnografya Müzesi ve Ereğli Müzesi'nde görmek mümkündür (Tanrıveren, 2015: 125-151) (Fotoğraf No: 64-65). Bu benzerliklerden hareketle farklı bölgelerde görülen iki eserin 19. ve 20. yy.'larda üretilmiş seri bir üretimin ürünü oldukları söylenebilir.

5.1.6. Litürjik Alanda Kullanılan Madeni Eserler

Bu tür eserler genellikle bir takım eylem veya duyguyu anlamlandırarak, sembolik bir fonksiyon kazandırmak amacıyla yapılmış ve litürjik diye nitelendirdiğimiz eserlerdir. Mistik bir dünya görüşüne sahip topluluklarda yoğun olarak kullanılan bu eserlere Mısır ve Mezopotamya uygarlıklarında daha çok rastlanılmaktadır. Litürjik eserlere genellikle kutsallığın bizde uyandırdığı heybet, korku, hayranlık ve zevk gibi bir takım anlamların yüklendiği görülür (Atasağun, 1996: 2). Semavi dinlerde ise litürjik eserler daha çok ibadeti tamamlayıcı objeler şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

İslamiyet'i kabul ettikten sonra Türkler eski inançlarını yeni inanç örtüsü altında devam ettirmişlerdir. Yüzyıllar boyunca kabullendikleri alışkanlıklarından ve değerlerinden kopamamışlardır. İslam âlimleri; İslamiyet'in fal, sihir ve büyü gibi uygulamaları kabul etmediğini, hatta bunun Allah'ın birliğine ve inanmaya aykırı olduğunu belirtse bile Türk halkı, kökeni ne olursa olsun, uzun süren bu tür uygulamaları, inancın kutsallığına dayandırarak devam ettirmişlerdir. Şifa taşları bunun bir göstergesidir. Duanın yazılarak suyla sunulduğu bu taşlar zamanla sanat eserlerine dönüştürülmüştür. Şifa taşları; üzerindeki ayetler, dualar, sayılar, çeşitli semboller, gezegen tasvirleriyle bezenerek insanları maddi ve manevi hastalıklardan iyileştirici gücü olduğuna inanılan araçlardır (Tali, 2013: 2121). Osmanlı Döneminde diğer dönemlere nazaran daha yoğun olarak üretilen şifa taşları

üzerindeki bezemelerde Selçuklu ve Memluk etkisi devam etmiştir (Erginsoy, 1978: 338-455). 18. ve 19. yy.'da şifa taslarında daha çok İran etkisi görülmektedir (Tali, 2013: 2122).

Müzedede yer alan iki örneğimiz üzerinde yer alan yazılar çözümlenemediğinden benzer örneklerden hareketle Osmanlı Dönemine tarihlendirmek mümkündür. Örneğin 2005/132/E envanter numaralı örneğimiz, benzer özellikler gösteren ve Kayseri Etnografya Müzesi'nde sergilenen şifa taşı örneği ile karşılaştırılabilir (Fotoğraf No 64).

Müzedede, İslamiyet ve Hristiyanlık'ta kutsal olan ve sembolleşmiş 7 adet madeni eser bulunmaktadır. Bunlar dönem olarak 18.-19. yy.'lara tarihlendirilmiştir. Örneğin 2005/145/E-157 envanter numaralı örneklerimiz ile benzer formda yapılan ve Erzurum Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen eserler benzerlik göstermektedir (Yılmaz D. O., 2015: 171-175) (Fotoğraf No: 66).

5.2. Yapım ve Süsleme Teknikleri

5.2.1. Yapım Tekniği

Madeni eserlerin yapımında karşımıza çıkan başlıca iki teknik bulunmaktadır. Bunlar Dövme ve Döküm teknikleridir. Bunun dışında preste basma, tornada çekme ve farklı madeni parçaları birleştirmede kullanılan lehim, kaynak ve perçin teknikleri de kullanılmıştır.

5.2.1.1. Dövme Tekniği

Dövme tekniği, doğal madenlerin Yakın Doğu'da ilk keşfedilmesinden sonra en çok kullanılan ve en eski tekniktir (Erginsoy, 1978: 18-19). Bu teknikte madeni plaka, tel veya şerit sert ağaçtan bir kütük üzerinde çekiçler ile dövülerek şekillendirilir.

Atölyedeki körüklü ocakta kor haline getirilen maden, kerpeten ile tutularak örs üzerine konur. Bir el kerpeteni tutarken diğer el ile madene şekil verilir. Madeni parça büyüklüğüne göre bazen birden fazla kişi tarafından da dövülebilir. Madeni parça istenilen forma ulaşıncaya kadar birkaç kez ısıtılabilir (Güneşli, 2008: 90).

Dövme tekniğinde genellikle iki yöntem kullanılır. Çökertme adı verilen ilk yöntemde madeni plaka veya levha kütük üzerine açılmış form çukuruna uygun olarak çekiçe dövülerek şekillendirilir. İkinci teknik olan yükseltme yöntemi ise daha çok köşeli ve sert şekiller elde etmek için kullanılır (Güneşli, 2008: 91-92).

Katalogta yer alan madeni eserlerin birçoğunda bu teknik kullanılmıştır.

5.2.1.2. Döküm Tekniği

Potada eritilen madenlerin istenen biçimde hazırlanmış toprak taş veya demirden yapılmış kalıplara dökülerek doldurulmasından ibaret olan tekniğe döküm adı verilir (Erginsoy, 1978: 25).

Dökülen eritilmiş metal döküldükten sonra soğuma işlemine tabi tutularak katılaşması sağlanır. Daha sonra kalıptan çıkarılarak çelik uçlu kalemler vasıtasıyla detaylar maden üzerine işlenir ve istenilen eser ortaya çıkarılır (Ulusman, 1991: 41).

Kalkolitik Çağ'dan beri kullanılan bu teknik aynı parçadan seri halde birden fazla üretilmesine de olanak sağladığından oldukça fazla tercih edilmiştir (Elyiğit, 2008: 25).

5.2.1.3. Preste Basma Tekniği

Bu teknik daha çok seri imalatta kullanılmaktadır. Kullanılan en modern yöntemdir. Pres adı verilen makinelere, yapılacak eserin çelikten bir kalıbı bağlanır. Makineye bağlanan bu kalıbın, büyük bir güçle altına yerleştirilmiş olan madeni levhaya vurulmasıyla eser ortaya çıkarılmış olur (Erginsoy, 1997: 27).

Katalogta yer alan 51 numaralı eser bu teknik ile yapılmıştır.

5.2.1.4. Tornada Çekme (Sıvama) Tekniği

M.Ö. IV. binden itibaren madeni eserlerin şekillendirmesinde kullanılan tornada çekme, İslam maden sanatında da kullanılmıştır. Çömlekçi çarkında, eksenini etrafında dönme hareketinden faydalanarak, ıslak kilden eser yapılabileceği gibi, aynı prensiple çalışan torna tezgahında da, yuvarlak madeni levhalar kullanılarak, yuvarlak gövdeli içi boş eserler yapılabilir (Elyiğit, 2008: 25).

Madeni eserler, tornada iki farklı yöntemle şekillendirilebilir. Birinci yöntemde yapılması arzu edilen eserin şeklinde hazırlanmış tahta bir kalıp torna tezgahına yerleştirilir ve kabın yapılacağı disk şeklindeki madeni levha tavlanylıp, bu kabın üzerine orta yerinden çivi ile tutturulur. Sonra torna tezgahı çalıştırılarak bir yandan kalıbın hızla dönmesi sağlanırken, öte yandan da uzun ve ucu madene zarar vermeyecek şekilde yuvarlatılmış çelik bir alet kullanılarak kalıba tutturulmuş olan levhaya dıştan bastırılır.

Bir süre sonra kalıbın üzerine dönerek kalıbın şeklini alır. İkinci yöntemde bir tahta blokun içine istenen kabın şeklinde bir çukur oyularak kalıp hazırlanır ve bu kalıp torna tezgahına yerleştirilir. Madeni levha tavlandıktan sonra, bu oyuğun üzerine konup kenarları çivilerle tespit edilir. Torna çalıştırılıp kalıp dönmeye başlayınca, gene uzun kollu ve ucu yuvarlatılmış alet ile levhaya bastırılarak, levhanın oyuğun içine girmesi ve oyuğun şeklini alması sağlanır (Erginsoy, 1997: 27).

Katalogta yer alan 26 numaralı eser bu teknik kullanılarak yapılmıştır.

5.2.1.5. Farklı Madeni Parçaları Birleştirme Teknikleri

Katalogda yer alan eserlerde farklı madeni parçaları birleştirmede lehim kaynak ve perçin teknikleri kullanılmıştır.

Lehim, erime noktası düşük olan bir maden veya maden alaşımıdır. Birleştirilmesi istenen parçaların kenarları yan yana getirilerek ek yeri üzerine lehim dökülür ve bu kısım ateşe tutularak sıvılaştırılır, madene yapışması sağlanır (Erginsoy, 1978: 29).

Kaynak, maden parçalarını çok yüksek ısı veya basınç (çekiçleme) ile birleştirme usulüdür (Erginsoy, 1978: 30). Gelişen teknoloji ile birlikte çeşitlilik göstermiştir. Katalogda yer alan 6 ve 11 nolu eserlerde bu teknik kullanılmıştır.

Perçin ise kaynak ve lehim yapma yerine parçaları üst üste getirip sonra bir delik delinir ve deliğe geçirilen aynı madenlerden yapılmış çivi geçirilir ve çekiçlenir

(Kuşoğlu, 1994: 126). Kataloğumuzda yer alan 6 ve 52 nolu eserlerde bu teknik kullanılmıştır.

5.2.2. Süsleme Teknikleri

Osmanlı İmparatorluğu'nda özellikle 16. yy.' da başlayan parlak dönem hiç şüphesiz maden ve maden sanatında da parlak bir dönem olmuştur (Erginsoy, 1978: 16). Özellikle bakır ve alaşımları ile soy madenden yapılmış örneklerin sayısı oldukça fazladır (Güneşli, 2008: 92).

Genellikle birkaç tekniğin bir arada kullanıldığı eserlerde genel olarak kazıma, kabartma, delik işi (ajur), kakma, Kakma ve stampa gibi teknikler kullanılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde İslam dininin tasvir yasağı gibi, değerli maden kullanımını da yasak kabul etmiştir. Bu nedenle eserlerde, süsleme dahil, değerli maden kullanıldığı pek görülmemiştir (Güneşli, 2008: 92).

Katalogda yer verilen eserler üzerinde süsleme tekniklerinden

- Kazıma Tekniği
- Kabartma Tekniği
- Delik İş (Ajur) Tekniği
- Granüle (Taneleme) Tekniği
- Kakma Tekniği
- Stampa Tekniği
- Filigre Tekniği

gibi tekniklerin kullanılmış olduğu görülmektedir.

5.2.2.1. Çalma ve Kazıma Tekniği

Madeni plakaya istenilen form verildikten sonra üzerine derin yivlerle süsleme yapılır. Bu işlem iki ayrı teknikle yapılır. Çalma denilen ilk usulde ucu küt çalma kalemleri ve çekiç kullanılarak, ikinci usulde ise ucu keskin kalemler ve çekiç veya keski gibi sivri uçlu kazıma aleti kullanılır (Erginsoy, 1978: 32).

Katalogda yer alan 1, 2, 3, 12, 14, 15, 19, 21, 24, 30, 31, 35, 36, 41, 44, 45, 48, 49 ve 51 nolu eserlerde bu teknik ile yapılmış süslemeleri görmek mümkündür.

5.2.2.2. Kabartma Tekniği

Değisik uçlu kalemler ve çekikç kullanılarak, maden üstüne kabartma bezemeler yapma tekniğidir. Bu teknikte kabartmalar, maden tabakasını dıstan veya içten, bazen de her iki taraftan çekikleme suretiyle oluşturulur. Desenlerin alçak kabartma olması için dıstan çekikleme yapılır. Sıklıkla eserlerin süslenmesinde kullanılan bu teknikte, zemin çökertilerek desenlerin kabartma halinde kalması sağlanır. (Elyiğit, 2008: 26) Bu teknikte desenler istenilen seviyeye gelene kadar içten çekilenir,

5.2.2.3. Delik İçi (Ajur)

Madeni eserlerin üzerine kesici ve delici aletler kullanılarak istenilen desenin içinin boşaltılmasıyla yapılan tekniktir. “Kesme” veya “Ajur” tekniği de denir (Erginsoy, 1978: 37).

Tekniğin uygulanacağı plaka üzerine işlenecek desen uygun bir şekilde birden fazla çizilir, daha sonra kalemler ve çekikç yardımı ile desenin şeklini ortaya çıkaracak parçalar çıkarılır. Bazen zemin bırakılarak deseni oluşturacak bordürler oyularak da teknik uygulanabilmektedir (Atcı, 2014: 120).

Katalogda yer alan 5, 7, 46 ve 50 nolu eserlerde bu teknik görölmektedir.

5.2.2.4. Granüle (Taneleme) Tekniği

Bir süsleme tekniği olarak maden sanatında eski çağlardan beri kullanılan bu teknik, motifin tümünün veya belirli bölümlerinin ya da çizgilerinin minik yuvarlak küreciklerin yan yana yapıştırılmasıyla oluşun bezeme tekniğidir.

Osmanlı Döneminde oldukça ilerlemiş olan bu tekniğe ait en eski örnekler Mezopotamya’da görölmektedir (Sezgin, 2014: 44).

Katalogda yer alan 6, 10, 11, 14 ve 38 nolu eserlerde bu teknik kullanılmıştır.

5.2.2.5. Kakma Tekniği

Madeni eserler, başka cins bir maden veya niello dolguların dışında; elmas, yakut, zümrüt, firüze veya mercan gibi değerli bir taş, renkli cam, mine dolgularla da süslenebilir (Erginsoy, 1978: 44). Bu teknikte görölen iki yöntem vardır. Birincisi yerleştirilecek taş veya taşların derinliği kadar zemin çökertilerek taşın etrafı çökertilen kısımdaki zeminden taşan metal ile kapatılır ve taş, maden içerisine gömülmüş olur. İkincisi ise metal levhanın üzerinde taşın çapı kadar kesilerek yuvalar oluşturulur ve istenilen formdaki altın, gümüş veya bronz tel ile yuvalar lehimlenir. Daha sonra bu yuvalar içerisine konulan taşlar, yuvaların üst kenarları üzerine bırakılan tırnaklar vasıtası ile zemine monte edilir. Bu usul genellikle süs ve ziynet eşyalarında sıklıa karşımıza çıkmaktadır (Arslan, 2007: 102).

Katalogda yer alan 10 ve 12 nolu eserlerde bu teknik kullanılmıştır.

5.2.2.6. Stampa Tekniği (Kalıpla Kabartma)

Kabartma desenlerle süslenecek bir eserden aynı form ve desen özelliklerinin tekrarlanması istenildiğinde; usta, desenleri tek tek kabartmak yerine (repouse) daha çabuk ve kolaylıkla elde edeceği kalıp ile kabartma (Kalıp çarpma veya Stampa basma) usulünü tercih eder (Erginsoy, 1978: 37). Bu kalıplar iki farklı şekilde elde edilebilir. İlk yöntemde sert bir ağaç kütüğu kabartma formunda oyularak çekiç ve yardımcı aletler yardımıyla istenilen form elde edilir. İkinci yöntemde ise ağaç üzerine çizilen form kenarları oyularak yükseltilir ve dıştan form verilir. Bu kalıplar deforme oluncaya kadar birkaç defa kullanılabilir. Ağaçtan yapılmış kalıptan başka, döküm tekniği ile hazırlanmış metal de olabilmektedir (Arslan, 2007: 100).

Katalogda yer alan 18 nolu eserde bu teknik kullanılmıştır.

5.2.2.7. Telkâri (Filigre)

Altın veya gümüş telleri eğip bükerek desenler yapmaya ve bu desenleri lehim yardımıyla birbirine veya madeni bir zemine tutturma işlemine denir (Erginsoy, 1978: 37-38) . Bu teknik daha çok süs eşyalarında ve takılarda karşımıza çıkmaktadır.

Katalogda yer alan 13 ve 17 nolu eserlerde bu teknik kullanılmıştır.

6. SONUÇ

Her geçen gün hızla ilerleyen teknoloji ve bu ilerlemeye paralel olarak gelişen sanayileşme hiç şüphesiz yaşam kültüründe de birçok değişime etki etmiştir. Günümüzde sayıları oldukça sınırlı olan, geçmişten aldıkları kültür birikimine ait bir takım eşyaları kullanan ve muhafaza eden topluluklar halen mevcuttur. Kültürel değerlerimizin korunması yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla yapılan bu çalışmada, Ahlat Müzesi teşhir salonunda ve müze deposunda bulunan 18.-20. yy.'lara tarihlendirilen etnografik eserler ele alınmıştır.

İhtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkan eserler, yapıldıkları dönemin kültürünü yansıtan ve sanatsal açıdan geldiği seviyeye ışık tutan birçok unsuru barındırmaları açısından önem arz etmektedirler. Bu nedenle katalog bölümünde yer verdiğimiz eserlerin yapıldığı dönemi ve kullanım amacını aksettiren; form, tür ve süsleme açısından en güzel örnekler seçilerek, Sanat Tarihi metodolojisi çerçevesinde değerlendirmeleri yapılmıştır.

Eser sayısı ve çeşitliliği açısından zengin bir müze olmasına karşın eserlerin teşhir edildiği alanın yetersiz olmasından dolayı birçok müzede olduğu gibi eserlerin büyük bir bölümü depoda muhafaza edilmektedir. İncelenen eserler; bakır, bronz demir, pirinç ve gümüş gibi maden sanatında yaygın kullanılan madenlerden yapılmıştır. Bu eserlerden 5 adeti bakırdan, 15 adeti bronzdan, 7 adeti demirden, 15 adeti pirinçten, 4 adeti ise gümüşten yapılmıştır. Bunların haricinde müze envanter kayıtlarında madeni belirtilmemiş olan eser 6 adettir. Bu eserlerin yapımında çoğunlukla dövme ve döküm teknikleri kullanılmıştır. Çok parçalı olan eserlerin birleştirilmesinde ise lehim, kaynak, perçin gibi yapım tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Farklı süsleme tekniklerinin kullanıldığı eserlerde; kazıma, kabartma ve granüle tekniğinde yapılmış eserler çoğunlukta olsa da birden çok süsleme tekniğinin aynı anda kullanıldığı örnekler de görülebilmektedir.

Geç Osmanlı Dönemine tarihlendirilen eserlerde yer alan bezemelerde daha çok geometrik, bitkisel, figür ve yazı tercih edilmiş; bezemeler çoğunlukla bir arada

kullanılmıştır. Seçilen örnekler üzerindeki süslemeler bölgede var olan kültür, sosyal yapı ve ekonomik seviye gibi özellikleri yansıtması bakımından önem arz etmektedir. Farklı yoğunlukta uygulanan bitkisel, geometrik, yazı ve figürlü süslemeler genellikle bordürlerle sınırlandırılmış bir alan içerisine alınmıştır. Bu eserler üzerindeki bezemeler incelendiğinde farklı dönemlerde yaşamış uygarlıklara ait izler görmek de mümkündür.

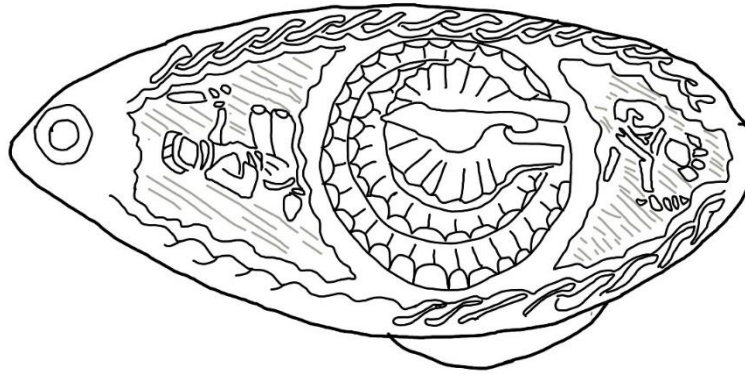
Müzedede yer alan eserlerin tarihlendirilmesinde daha çok benzer örneklerin bulunduğu müzelerdeki eserler incelenmiştir. Eserlerin genel form yapısı ve desen özelliklerinin yanı sıra müzeye geliş tarihleri de dikkate alınarak tarihlendirme yoluna gidilmiştir. Bu incelemeler neticesinde müzede tez kapsamındaki etnografik eserlerin geliş yılları şu şekilde sıralanmaktadır. 1974-1980 yılları arasında 7, 1980-1990 yılları arasında 3, 1990-2000 yılları arasında 18, 2000-2019 yılları arasında ise 20 eser müzeye kazandırılmıştır. Bunların haricinde geliş yılları belli olmayan eserler de bulunmaktadır. Genel anlamda günümüze sağlam ulaşabilmiş eserlerin büyük bir kısmında korozyona rastlanılmaktadır.

Müzedede etnografik eser olarak kaydedilen 100 civarı eser bulunmaktadır. Bunlardan yaklaşık 20 adeti teşhir edilmekte olup, geriye kalan eserler depoda muhafaza edilmektedir. İncelediğimiz eserlerden depoda yer alan eserlerin fotoğraflandırılması ve incelenmesinde herhangi bir kısıtlama olmadığından söz konusu eserlerin ayrıntılı bir biçimde değerlendirmesi ve fotoğraflandırılmaları yapılabilmektedir. Ancak teşhirde yer alan eserleri sadece vitrinden görüldüğü kadarıyla inceleme olanağı olduğundan çok ayrıntılı bir değerlendirme ve fotoğraflandırma yapılamamıştır. Bu eserler hakkında verilen bilgilerin çoğu envanter kayıtları dikkate alınarak yapılmıştır.

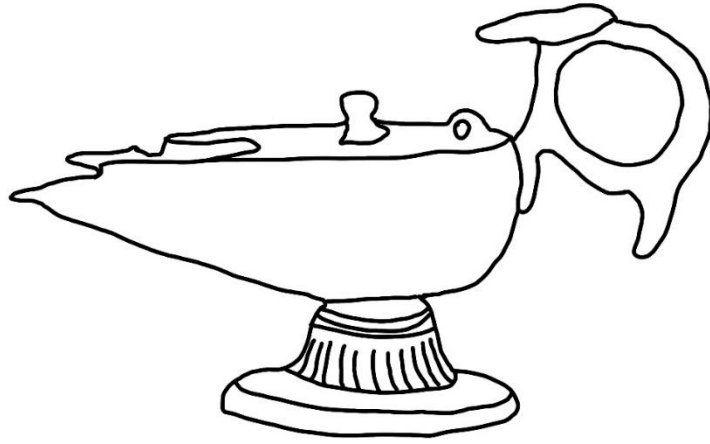
7. GÖRSELLER

Çizim 1: Katalog No 1'deki Eserin Çizimi

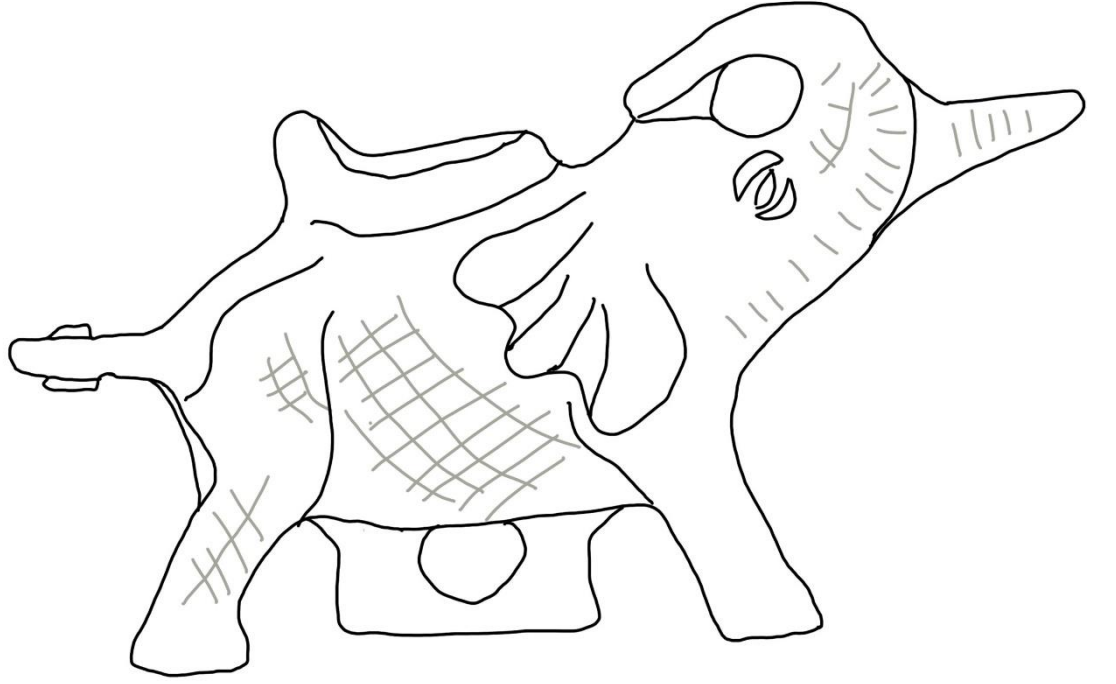
Çizim 1.a Katalog No 1'deki Eserin Üstünden Bir Ayrıntı Çizimi

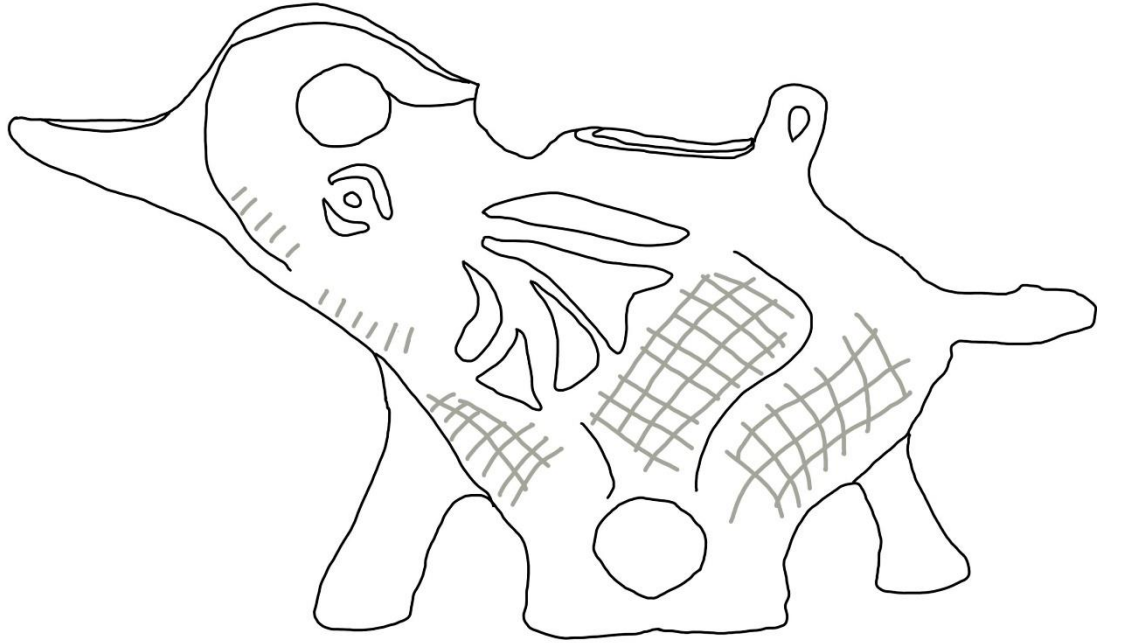
Çizim 2 Katalog No 2'deki Eserin Çizimi

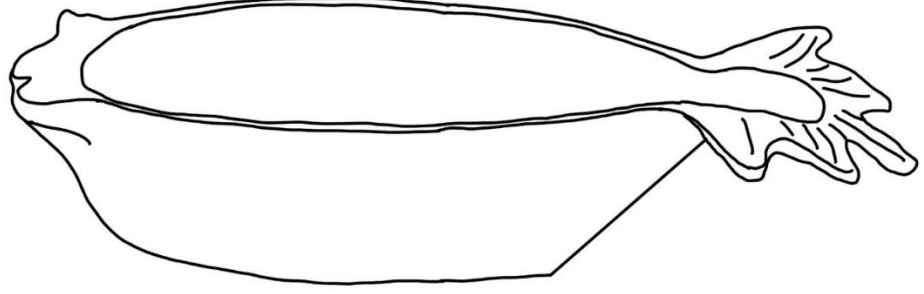
Çizim 2a Katalog No 2 deki Eserin Üstten Çizimi

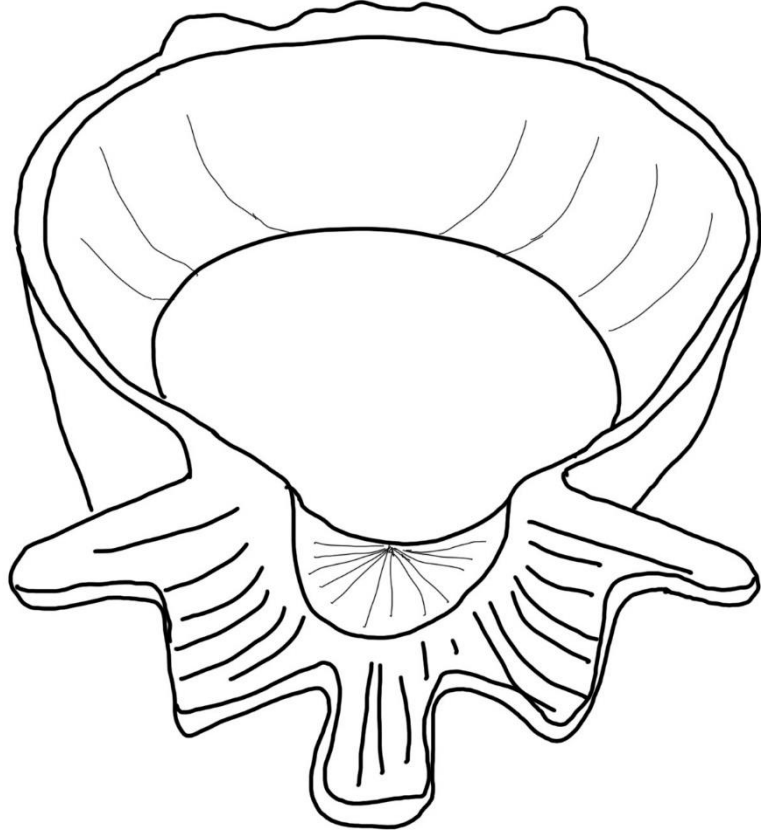
Çizim 3: Katalog No 3'teki Eserin Çizimi

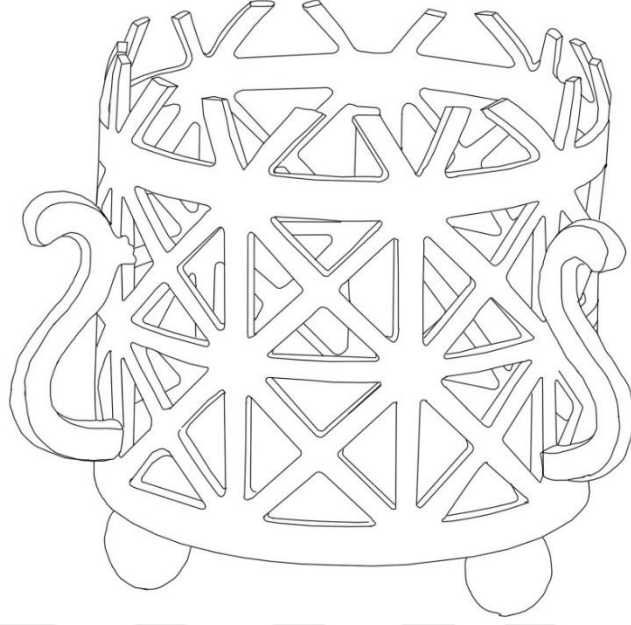
Çizim3a: Katalog No3'teki Eserin Sol Tarafından Çizimi

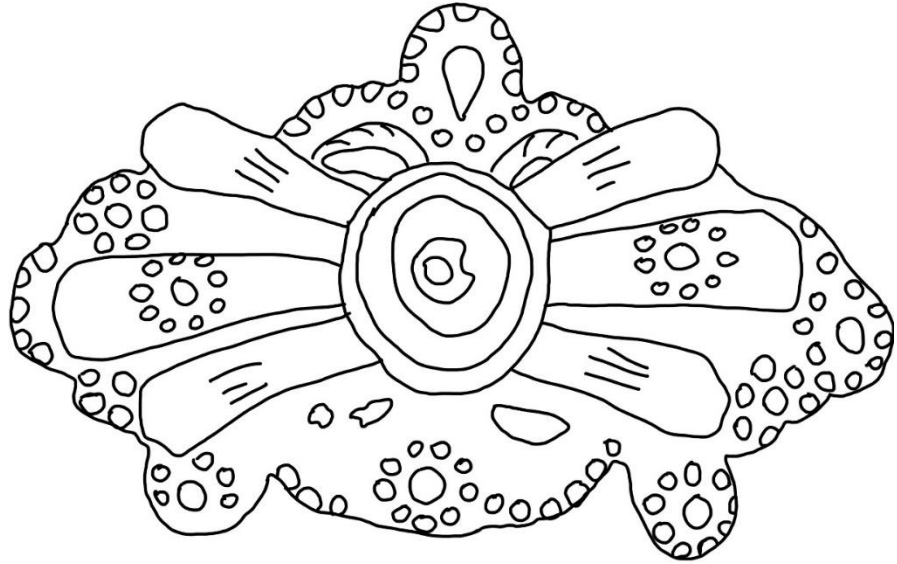
Çizim 4: Katalog No 4'deki Eserin Çizimi

Çizim4a: Katalog No 4'teki Eserin Farklı Bir Açıdan Çizimi

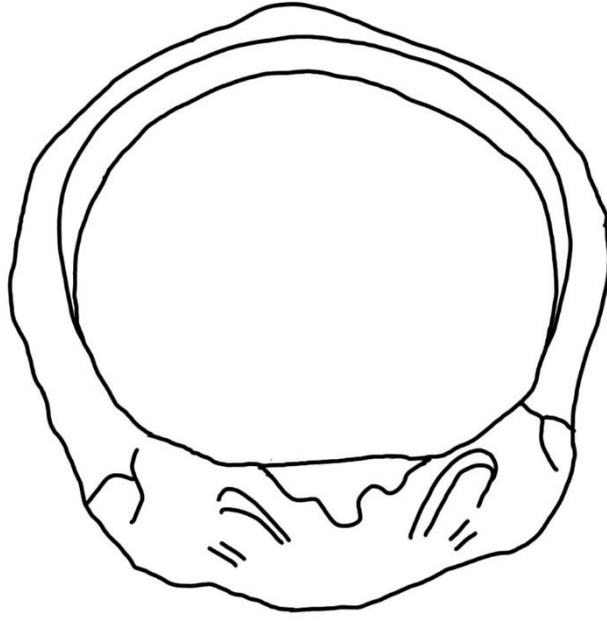
Çizim 5: Katalog No5'teki Eserin Çizimi

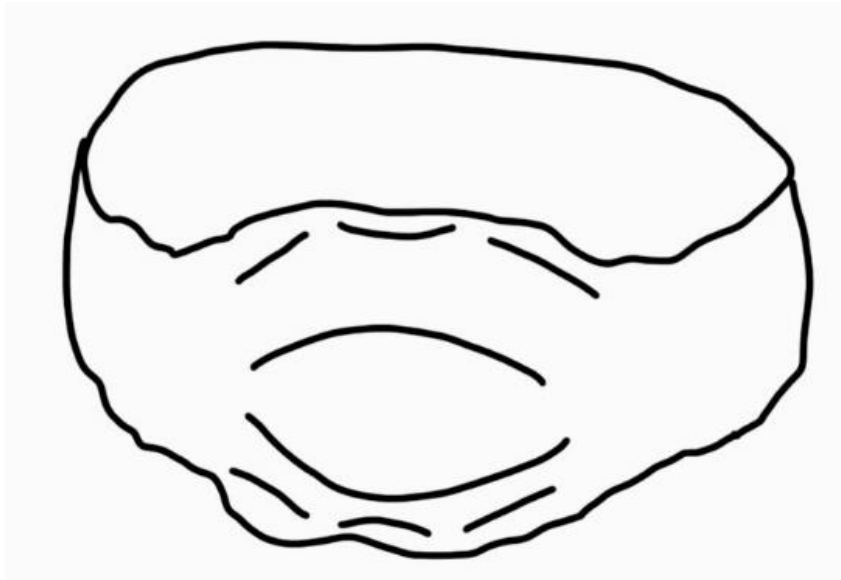
Çizim 6 Katalog No 6'daki Eserin Çizimi

Çizim 7: Katalog No 7'deki Eserin Çizimi

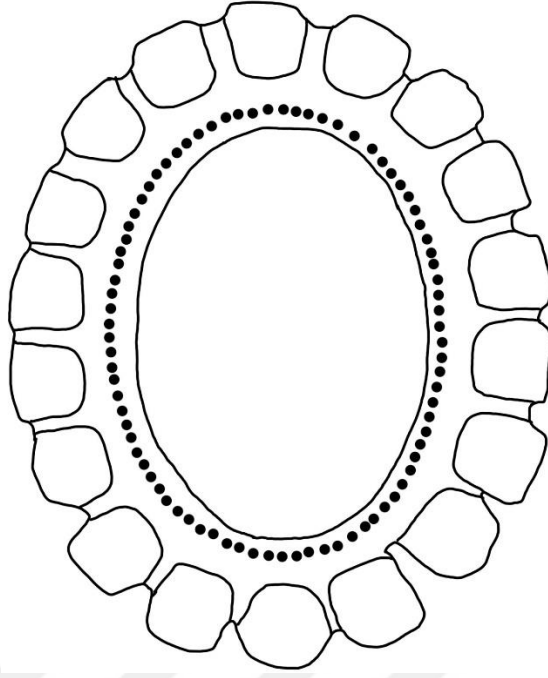

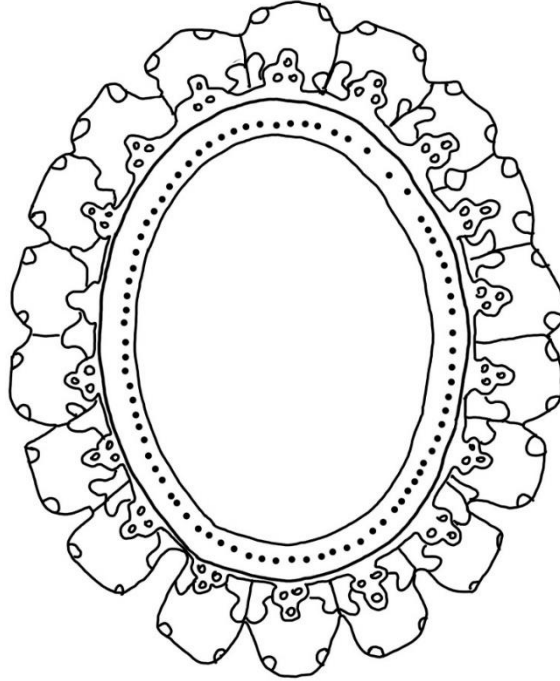
Çizim 8: Katalog No 8'deki Eserin Çizimi

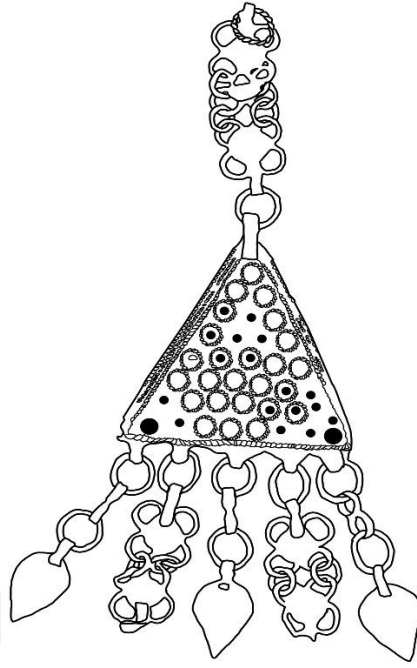
Çizim 9: Katalog No 9'daki Eserin Çizimi

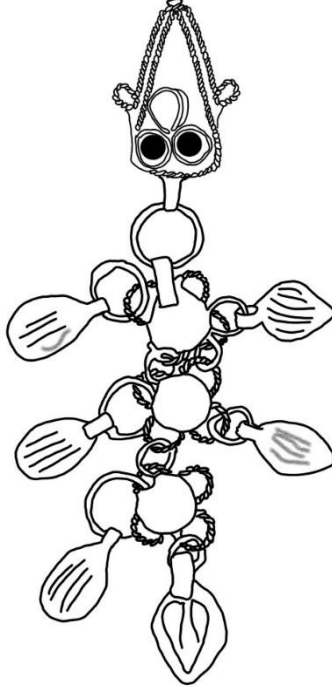
Çizim 10: Katalog No 10'daki Eserin Çizimi

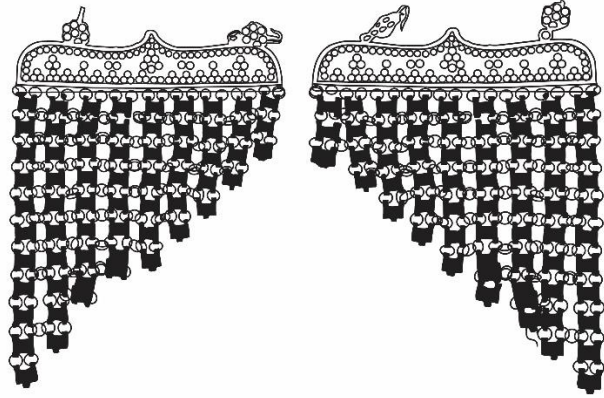
Çizim10a: katalog No 10 Numaralı Eserin Arka Yüzünün Çizimi

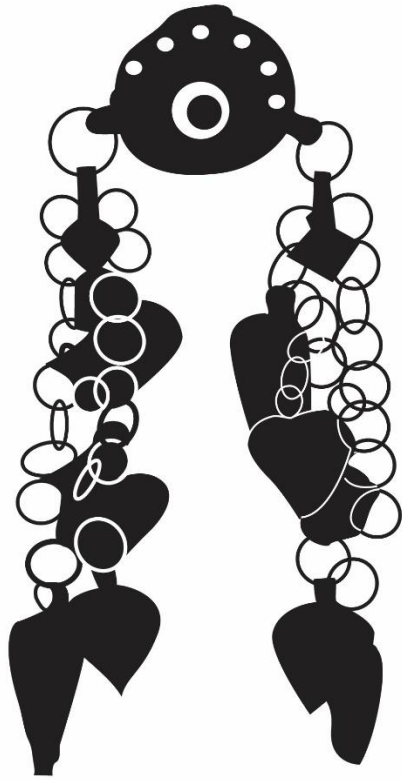
Çizim 11 Katalog No11 Numaralı Eserin Çizimi

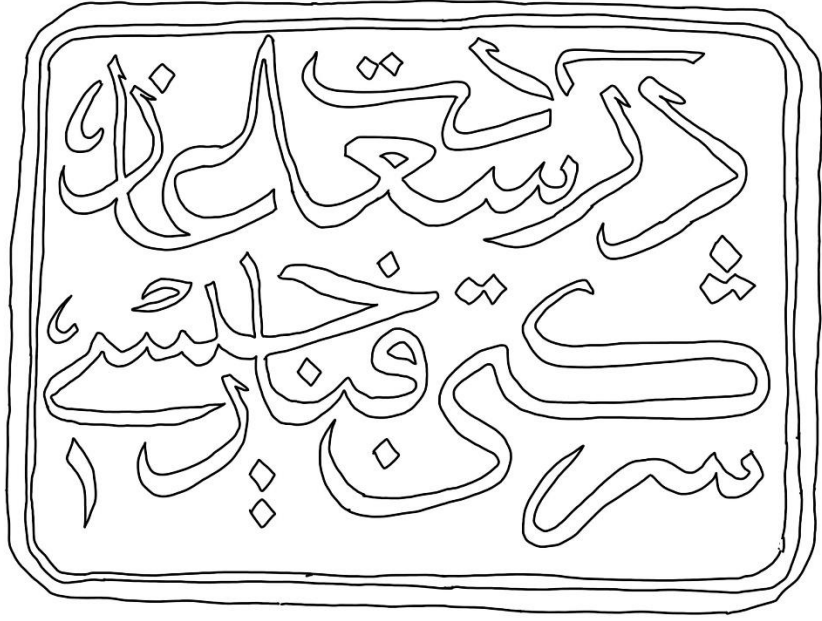
Çizim 12: Katalog No 12 Numaralı Eserin Çizimi

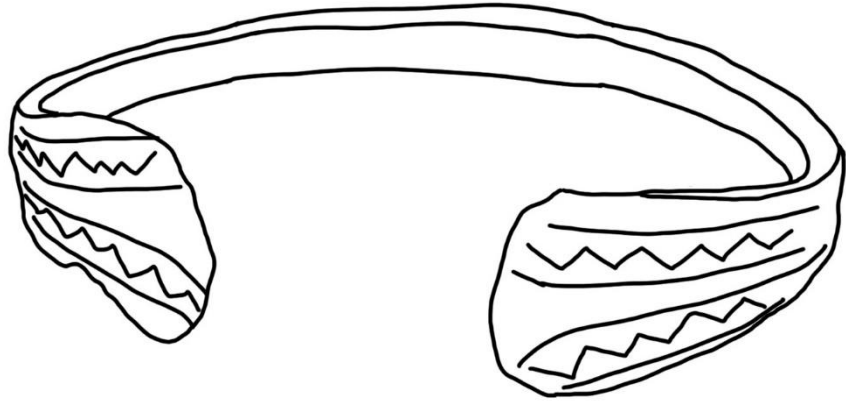
Çizim 13 Katalog No 13 Numaralı Eserin Çizimi

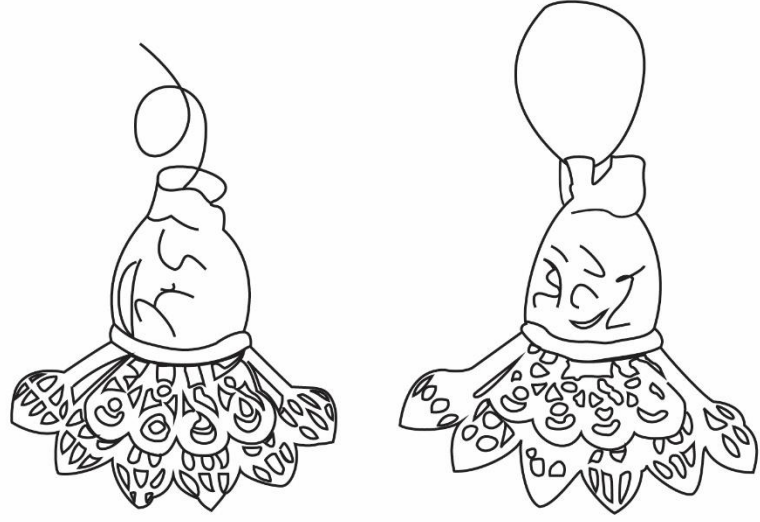
Çizim 14: Katalog No 14 Numaralı Eserin Çizimi

Çizim 15: Katalog No 15'teki Eserin Ön Yüzünün Çizimi

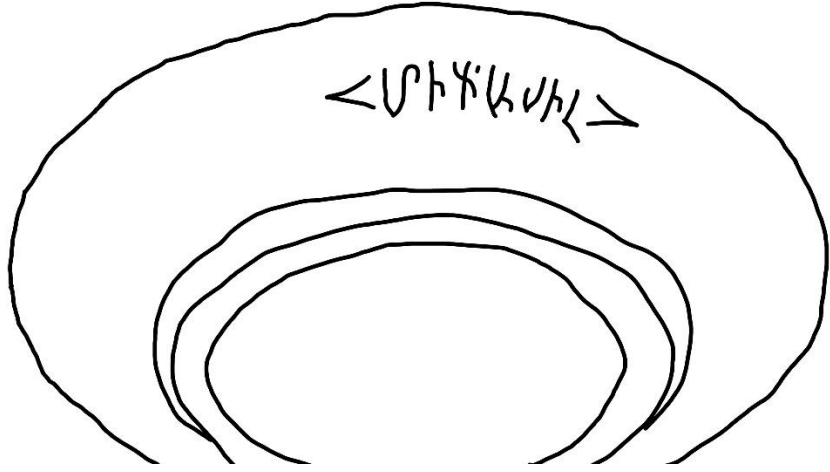
Çizim 16: Katalog No 16'daki Eserin Çizimi

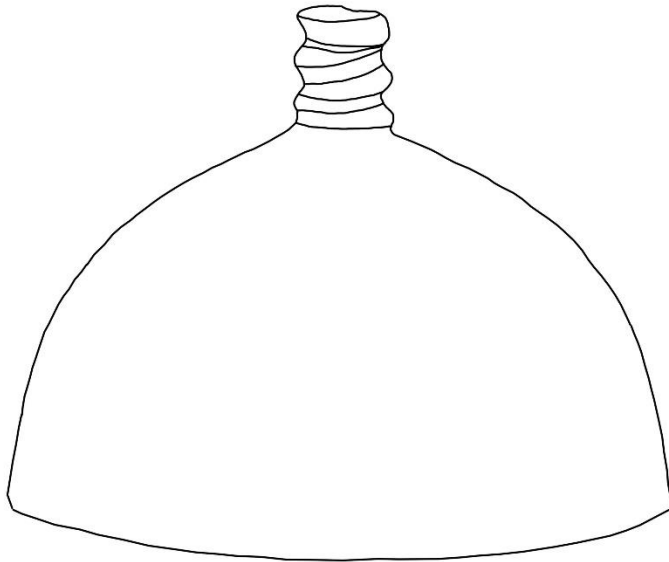
Çizim 17: Katalog No 17 Numaralı Eserin Çizimi

Çizim 18: Katalog No 18 Numaralı Eserin Çizimi

Çizim 19: Katalog No 19'daki Eserin Arka Yüzünün Çizimi

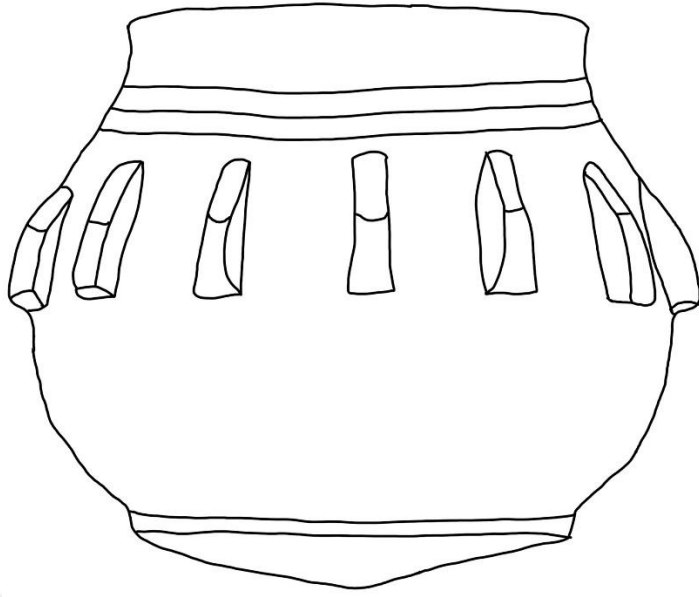
Çizim 20: Katalog No 20 Numaralı Eserin Çizimi

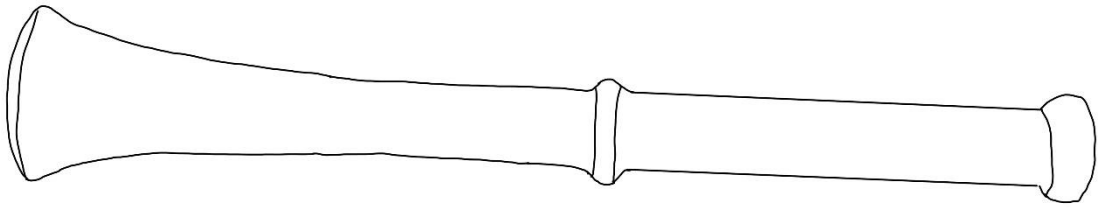
Çizim 21: Katalog No 21 Numaralı Eserin Çizimi

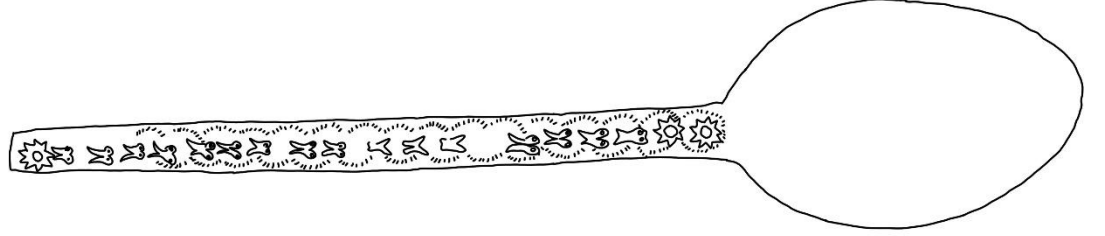
Çizim21a: Katalog No 21 Numaralı Eserin Arka Yüzünün Çizimi

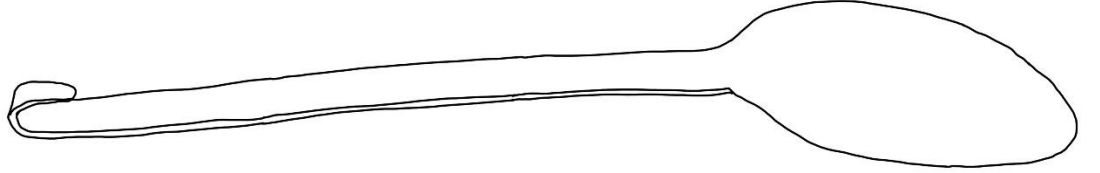
Çizim 22Katalog No 22Numaralı Eserin Çizimi

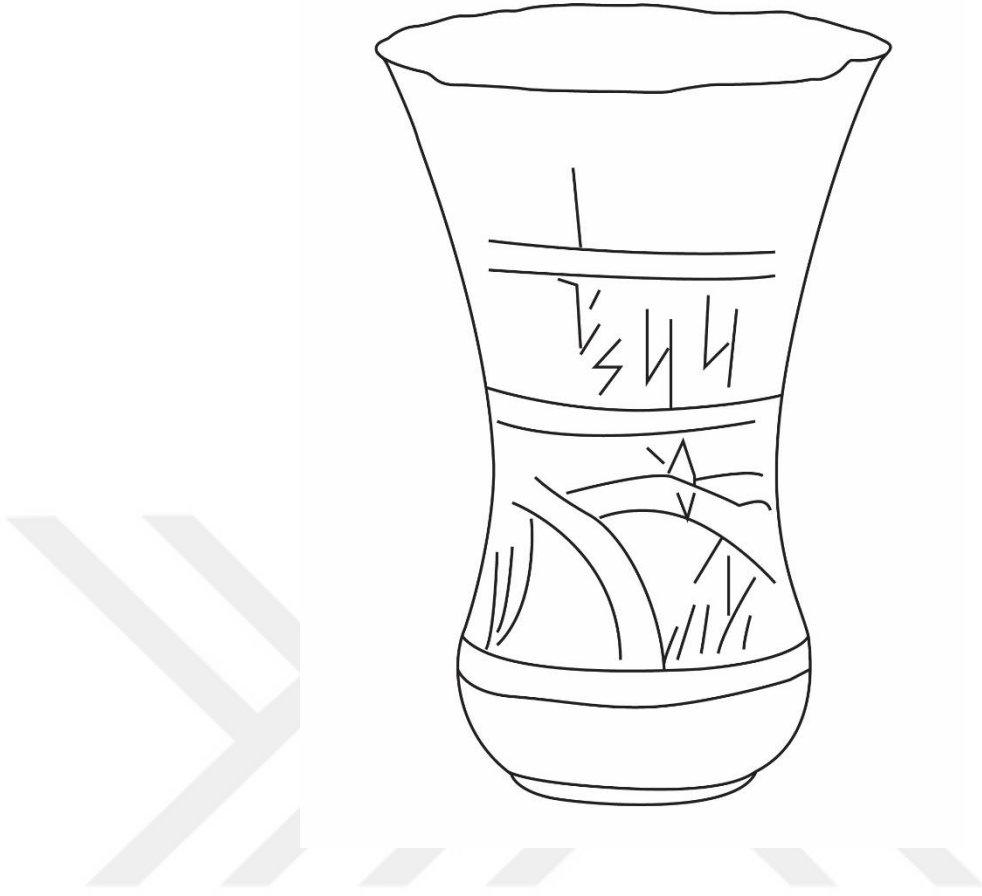
Çizim 23: Katalog No 23 Numaralı Eserin Çizimi

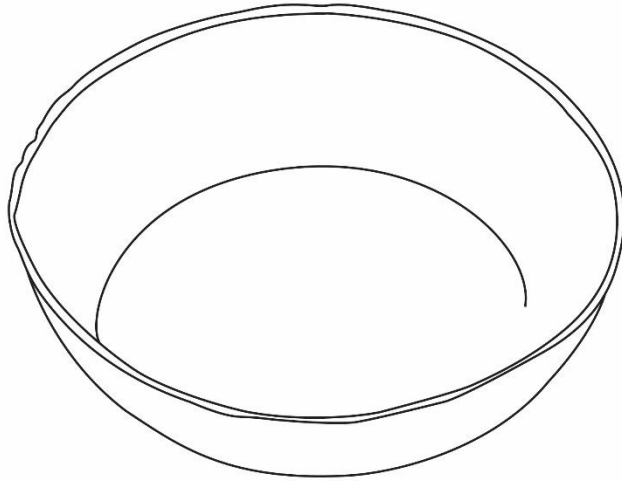
Çizim 24: Katalog No 24 Numaralı Eserin Çizimi

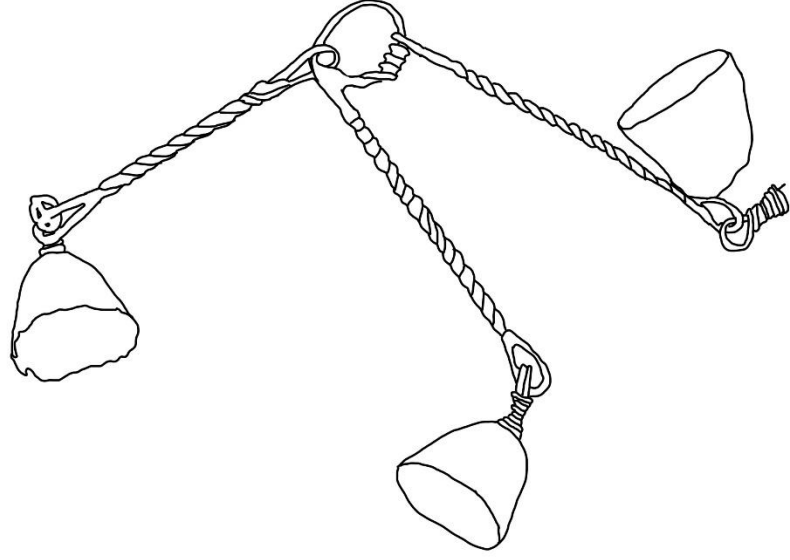
Çizim24a: Katalog No 24 Numaralı Eserin Arka Yüzünün Çizimi

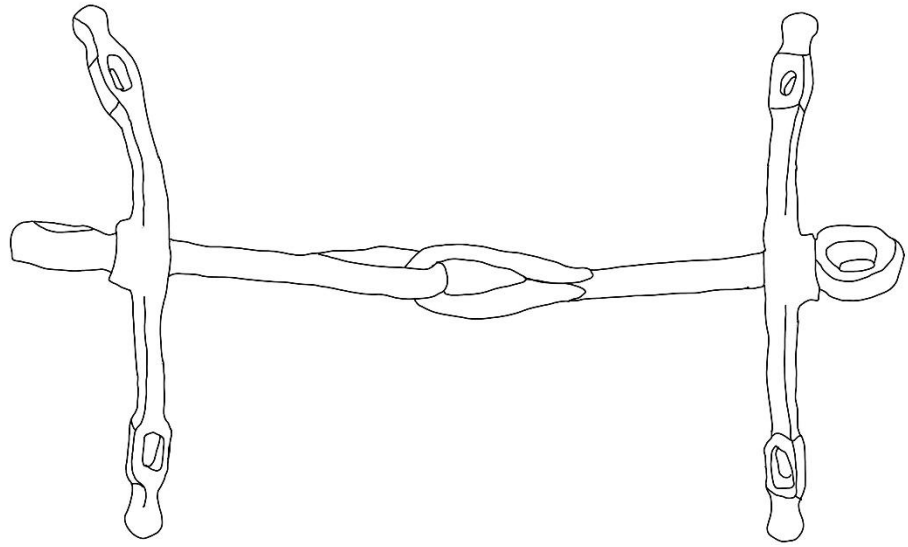
Çizim 25: Katalog No 25 Numaralı Eserin Çizimi

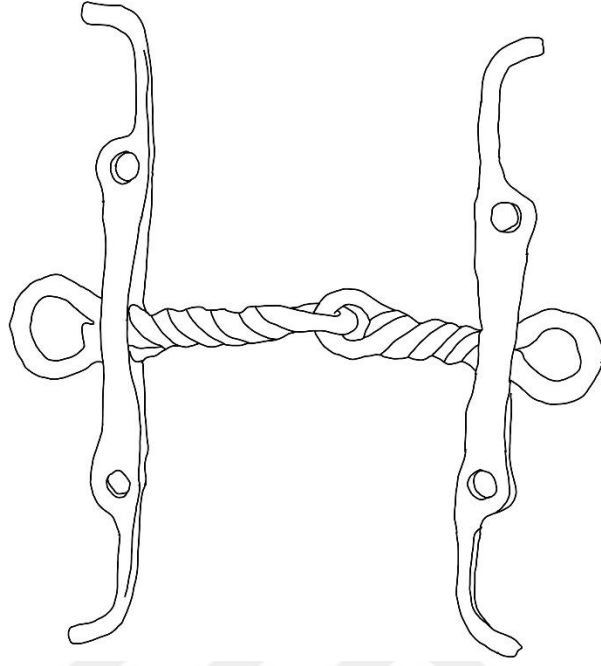
Çizim 26: Katalog No 26 Numaralı Eserin Çizimi

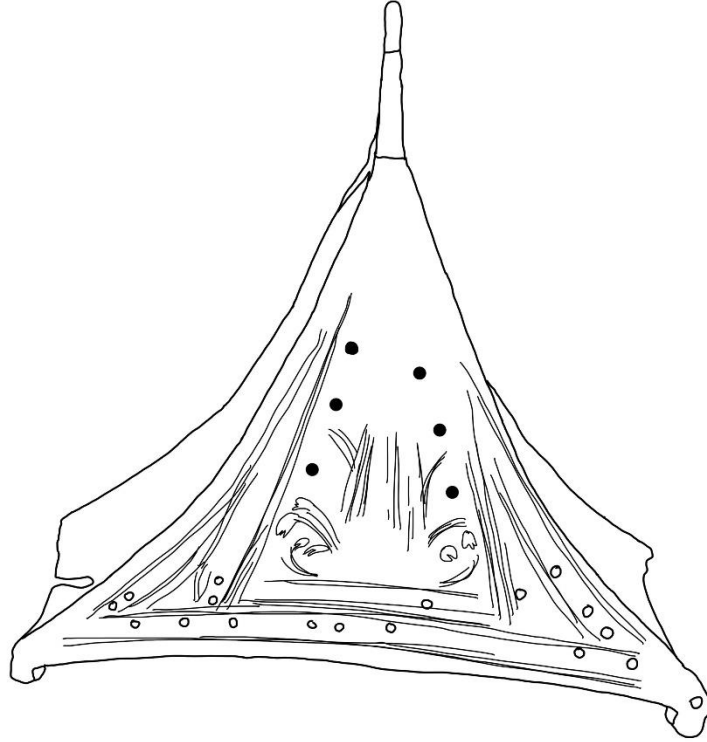
Çizim 27: Katalog No 27 Numaralı Eserin Çizimi

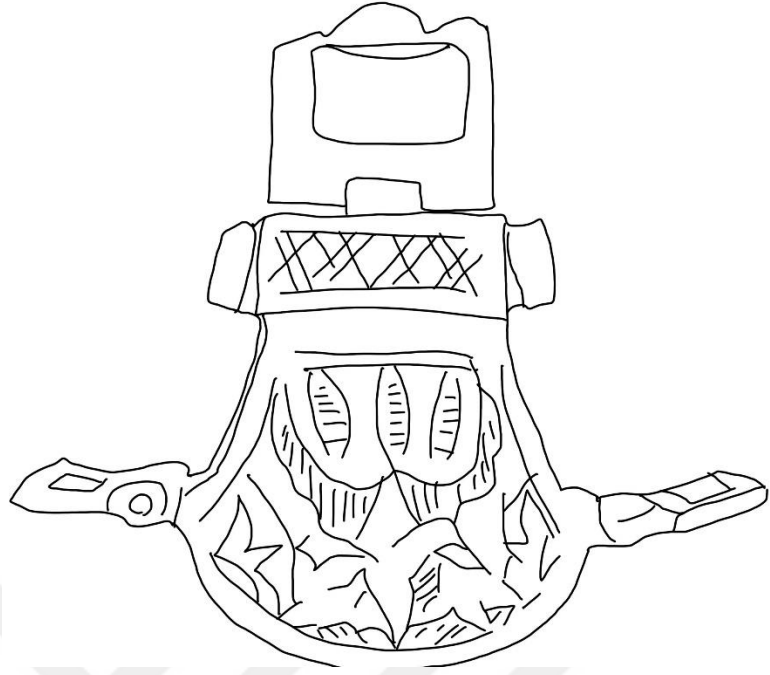
Çizim 28: Katalog No 28 Numaralı Eserin Çizimi

Çizim 29: Katalog No 29 Numaralı Eserin Çizimi

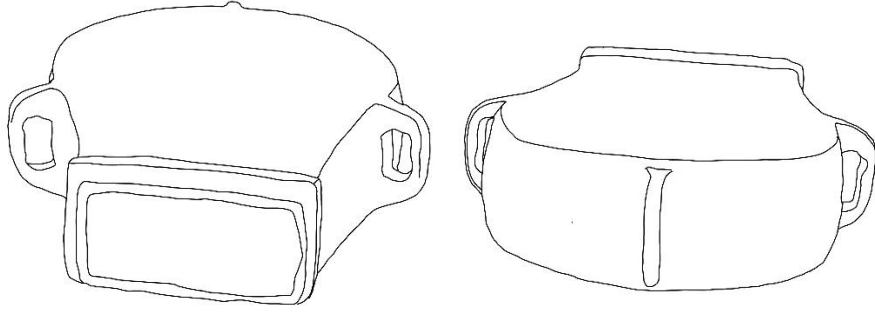
Çizim 30: Katalog No 30 Numaralı Eserin Çizimi

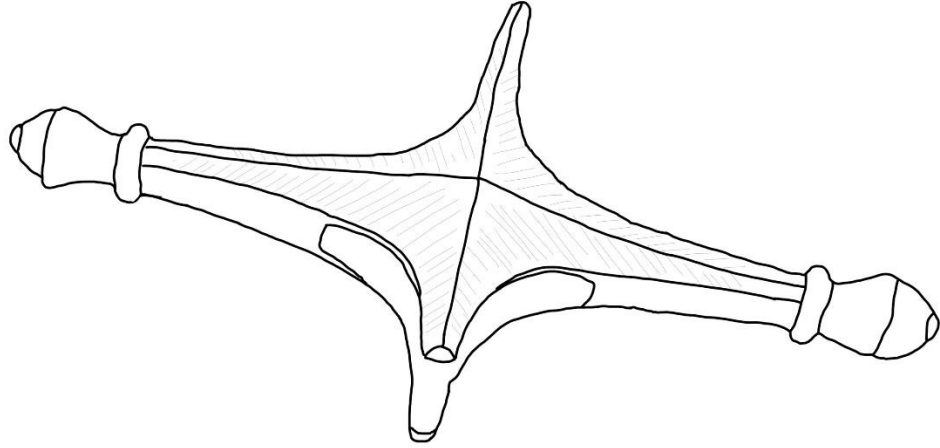
Çizim 31: Katalog No 31 Numaralı Eserin Çizimi

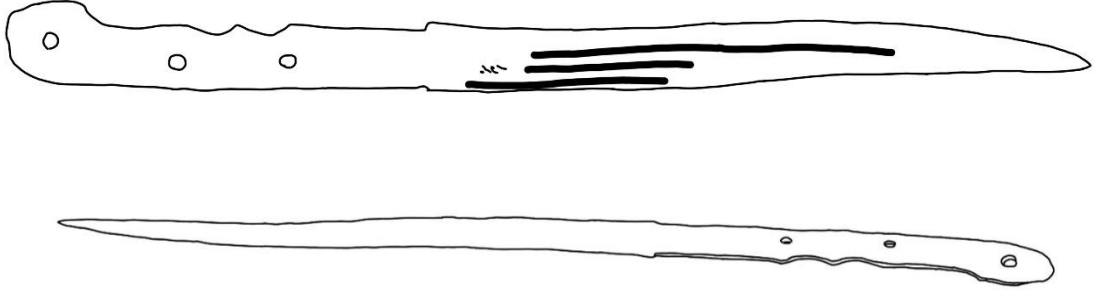
Çizim31a: Katalog No 31 0numaralı Eserin Arka Yüzünün Çizimi

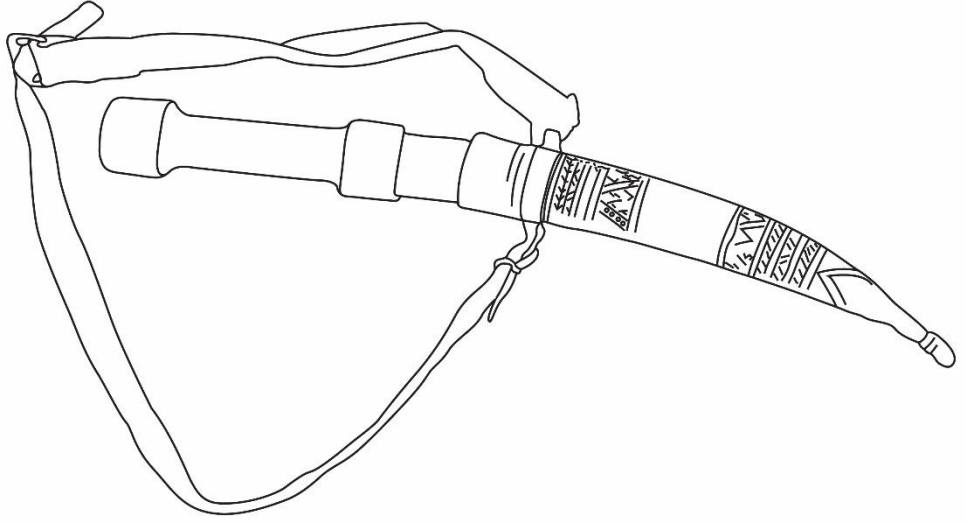
Çizim 32: Katalog No 32 Numaralı Eserin Ön Ve Arka Yüzünün Çizimi

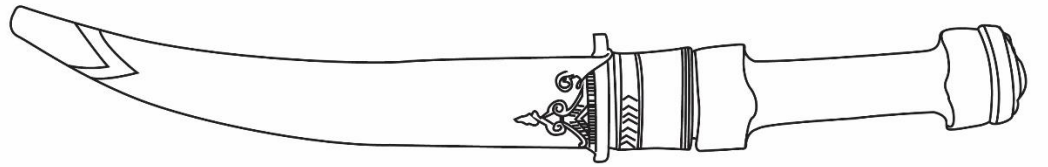
Çizim 33: Katalog No 33 Numaralı Eserin Çizimi

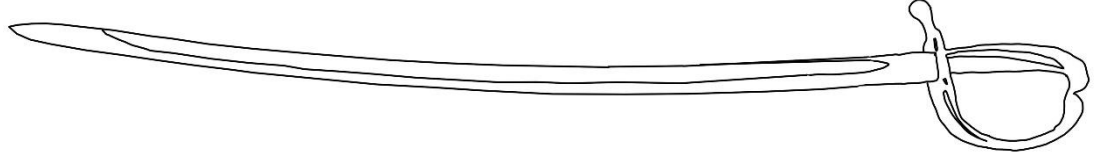
Çizim 34: Katalog No 34 Numaralı Eserin Ön ve Arka Yüzünün Çizimi

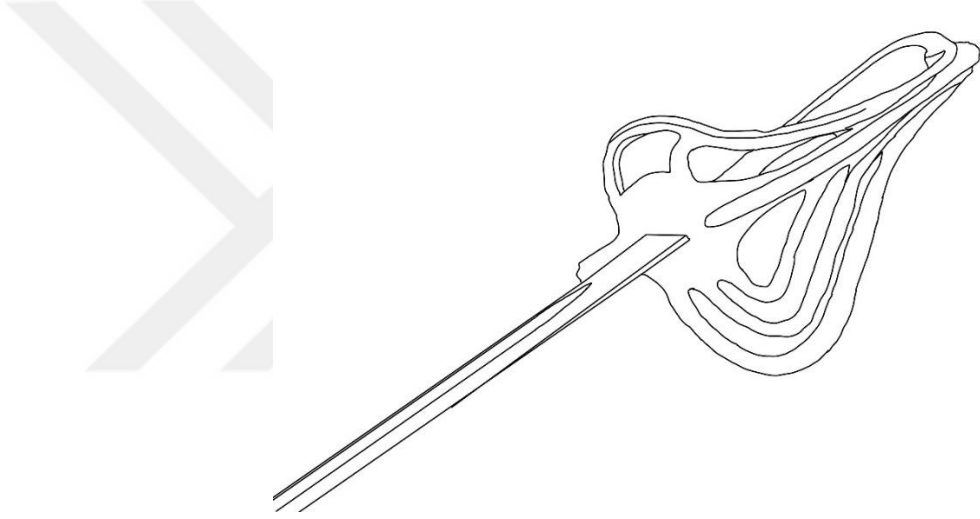
Çizim 35: Katalog No 35 Numaralı Eserin Çizimi

Çizim 36: Katalog No 36 Numaralı Eserin Çizimi

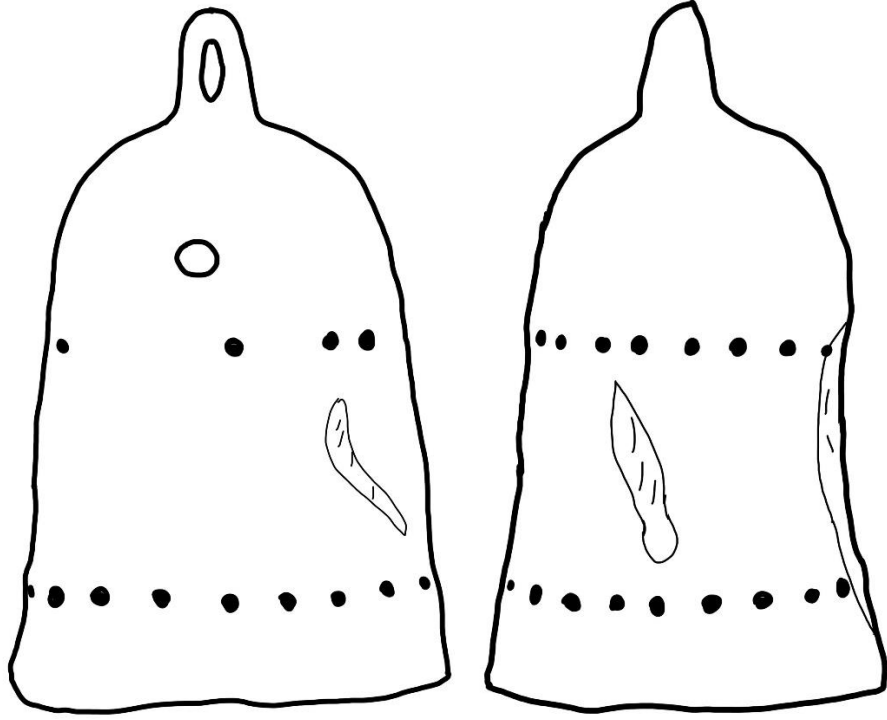
Çizim 37: Katalog No 37 Numaralı Eserin Çizimi

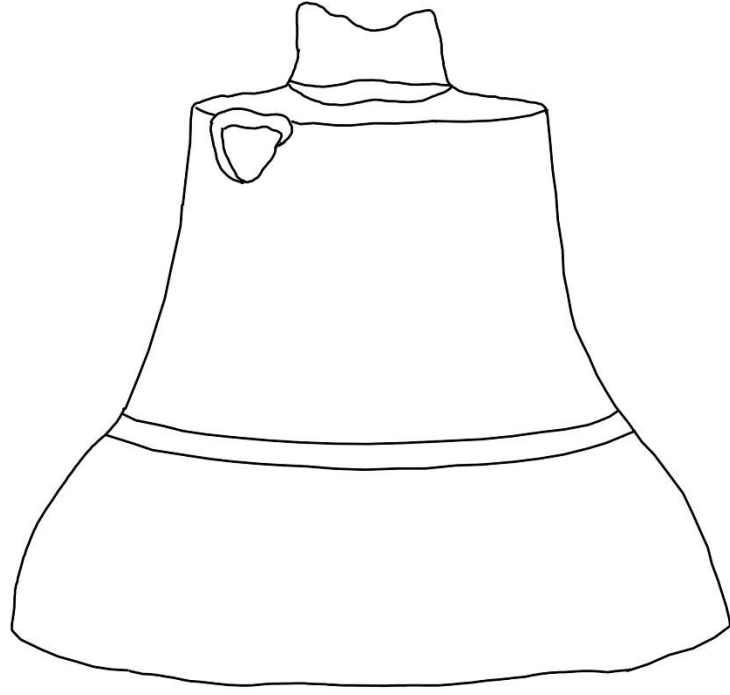
Çizim37a: Katalog No 37 Numaralı Eserin Kabza Ve Balçak Kısımının Çizimi

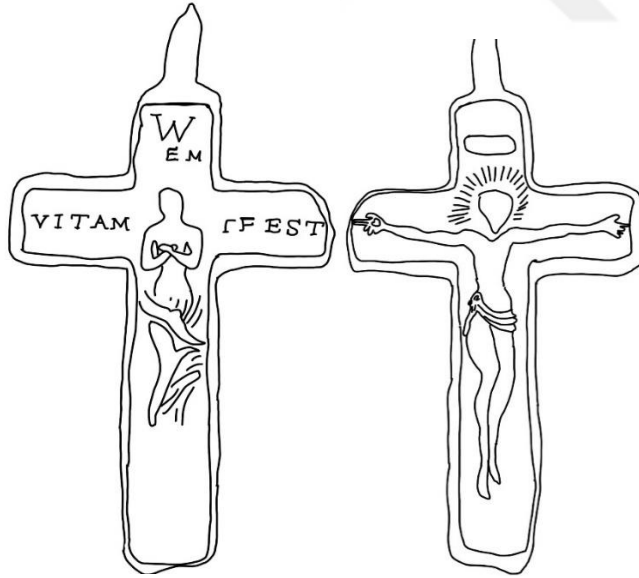
Çizim37b: Katalog No 37 Numaralı Eserin Kınıının Çizimi

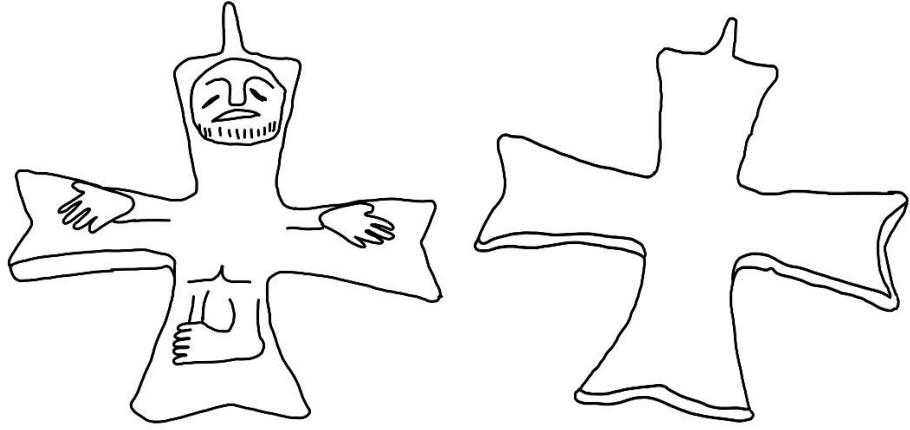
Çizim 38: Katalog No 38 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Çizimi

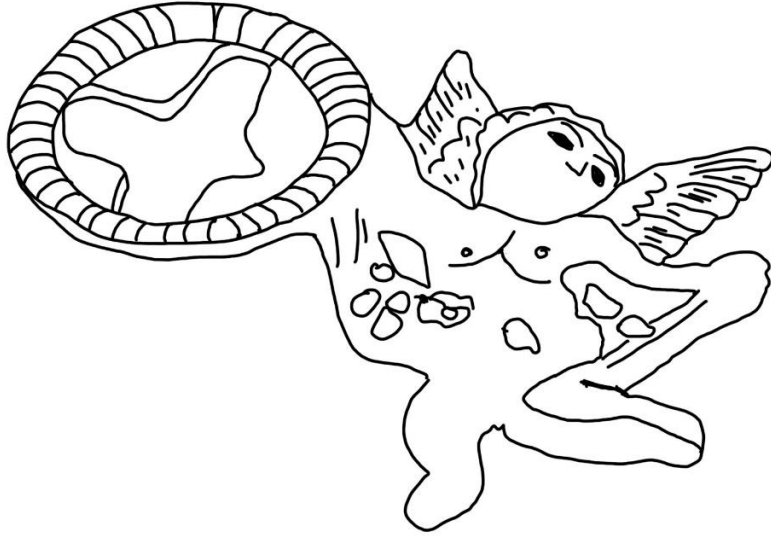
Çizim 39: Katalog No 39 Numaralı Eserin Çizimi

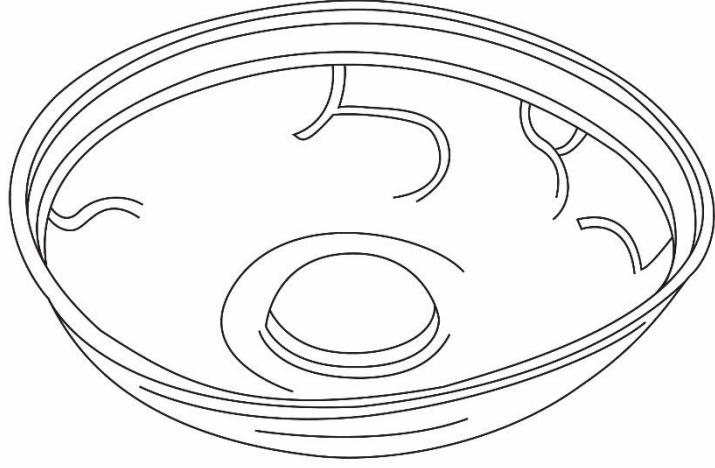
Çizim 40: Katalog No 40 Numaralı Eserin Ön ve Arka Yüzünün Çizimi

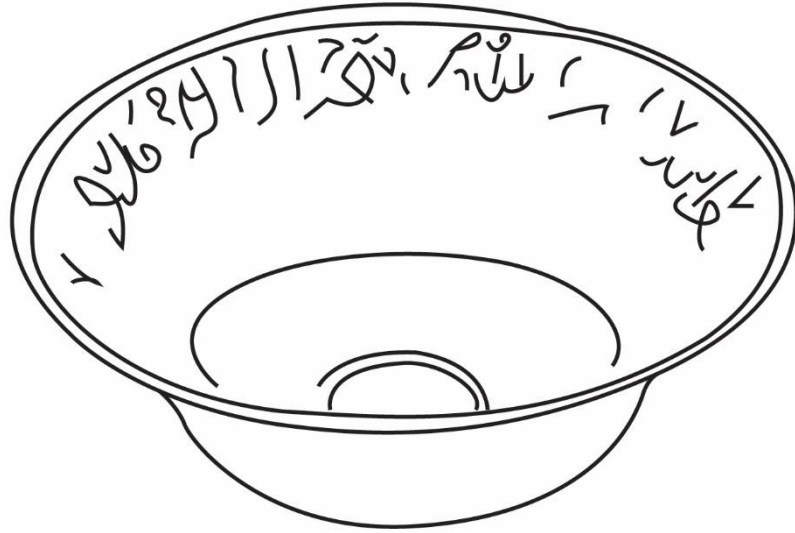
Çizim 41: Katalog No 41 Numaralı Eserin Ön ve Arka Yüzünün Çizimi

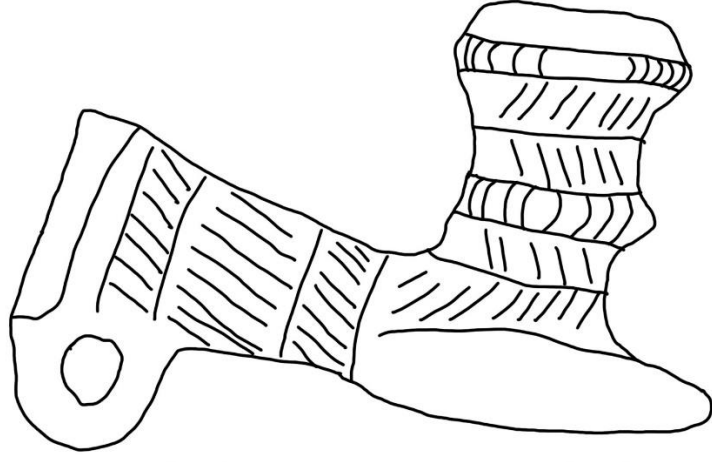
Çizim 42: Katalog No 42 Numaralı Eserin Çizimi

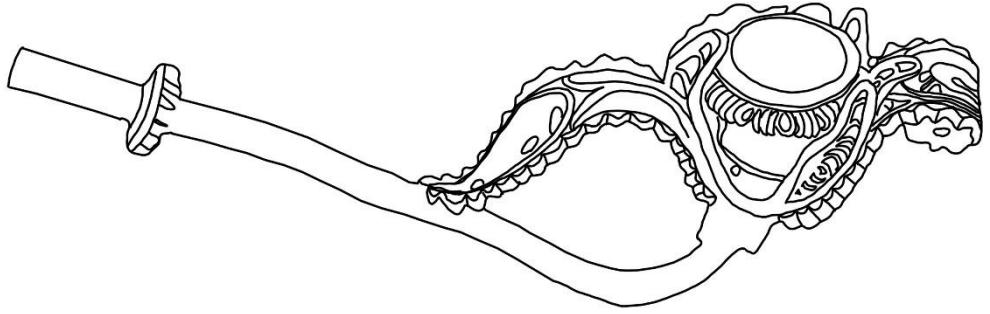
Çizim 43: Katalog No 43 Numaralı Eserin Çizimi

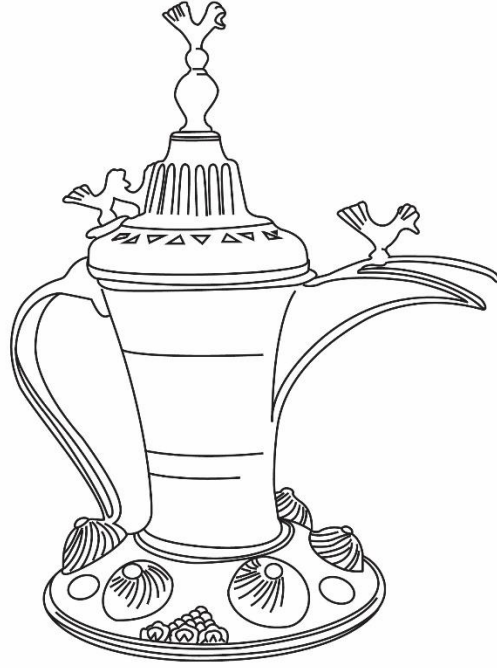
Çizim 44: Katalog No 44 Numaralı Eserin Çizimi

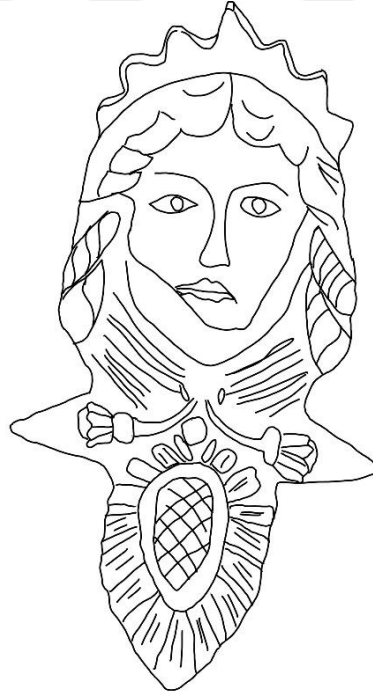
Çizim 45: Katalog No 45 Numaralı Eserin Çizimi

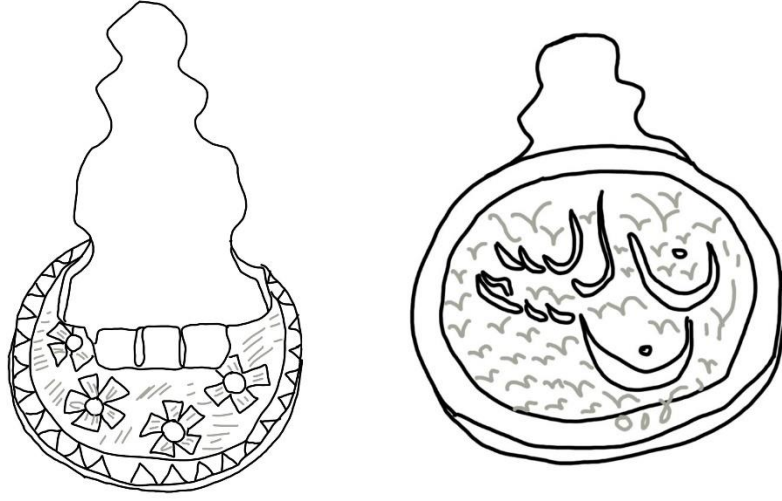
Çizim 46: Katalog No 46 Numaralı Eserin Çizimi

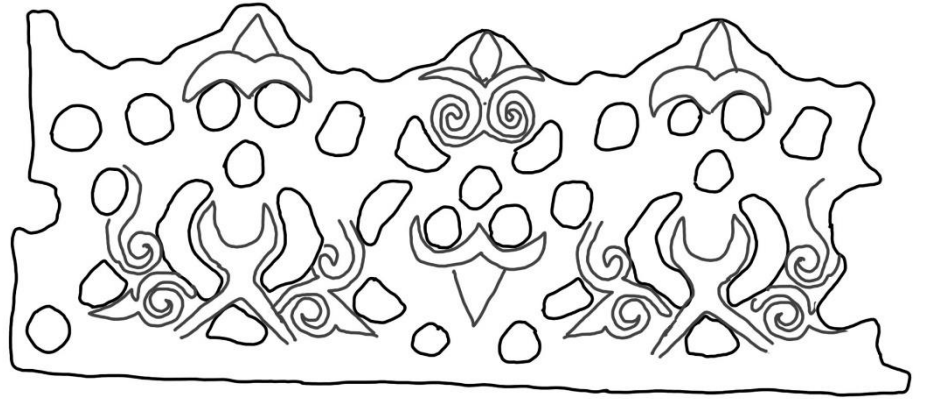
Çizim 47: Katalog No 47 Numaralı Eserin Çizimi

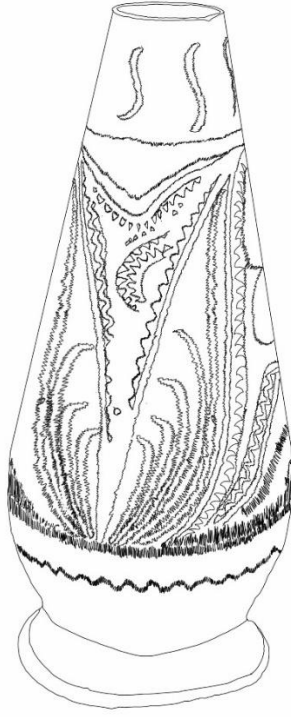
Çizim 48: Katalog No 48 Numaralı Eserin Çizimi

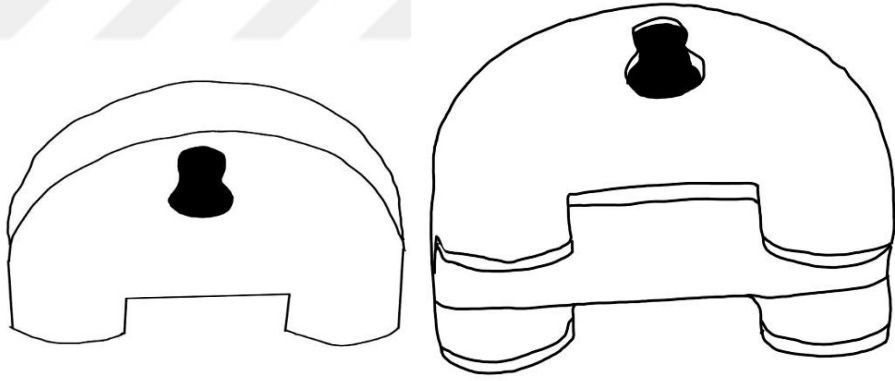
Çizim 49 Katalog No 49 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Çizimi

Çizim 50: Katalog No 50 Numaralı Eserin Çizimi

Çizim 51Katalog No 51 Numaralı Eserin Çizimi

Çizim 52: Katalog No 52 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Çizimi

Fotoğraf 1: Katalog No 1 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 1a: Katalog No 1 Numaralı Eserin Üstten Görünümü

Fotoğraf 2: Katalog No 2 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 2a: Katalog No 2 numaralı Eserin Üstten Görünümü

Fotoğraf 3: Katalog No 3 Numaralı Eserin Sol Cepheden Görünümü

Fotoğraf 3a: Katalog No 3 Numaralı Eserin Sağ Cepheden Görünümü

Fotoğraf 4: Katalog No 4 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 4a: Katalog No 4 Numaralı Eserin Tutamak Kısımının Görünümü

Fotoğraf 5: Katalog No 5 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 6: Katalog No 6 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 6a: Katalog No 6 Numaralı Eserin Arka Yüzü

Fotoğraf 7: Katalog No 7 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 8: Katalog No 8 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 9: Katalog No 9 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 10: Katalog No 10 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 10 a: Katalog No 10 Numaralı Eserin Arka Yüzünün Genel Görünümü

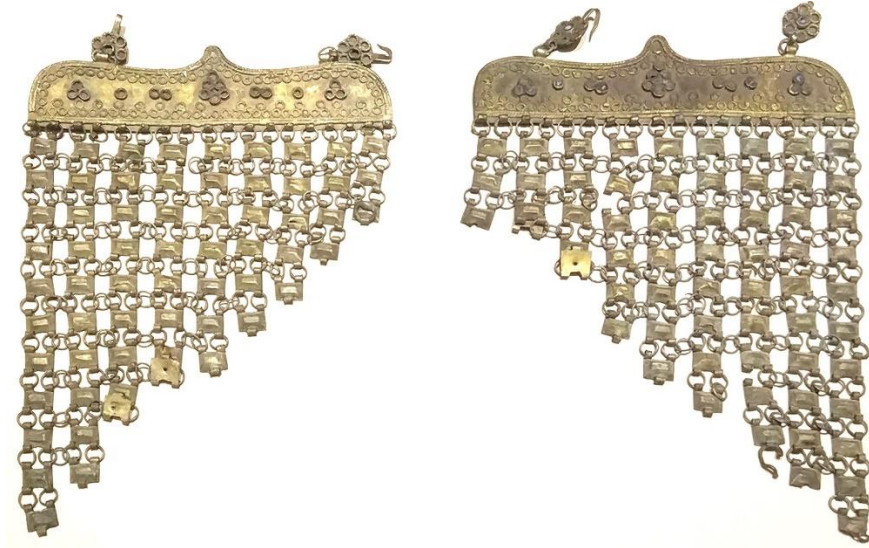
Fotoğraf 11: Katalog No 11 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 11a: Katalog No 11 Numaralı Eserin Arka Yüzü

Fotoğraf 12Katalog No 12 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 13: Katalog No 13 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 14: Katalog No 14 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 15: Katalog No 15 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 16: Katalog No 16 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 17: Katalog No 17 Numaralı Eserlerin Genel Görünümü

Fotoğraf 18: Katalog No 118 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 19: Katalog No 19 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 19a: Katalog No 19 Numaralı Eserin Arka Yüzündeki Ermenice Yazı

Fotoğraf 20: Katalog No 20 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 21 Katalog No 21 Numaralı Eserin İki Çephesinden Genel Görünüm

Fotoğraf 21a: İbriğin Kapağında Bulunan Yazı Kuşağında Detay

Fotoğraf 21b: İbriğin Gövdesinde Bulunan Dairesel Form İçerisindeki Yazılardan

Fotoğraf 21c: İbriğin gövdesinde Bulunan Figürlü Süslemelerden Detay

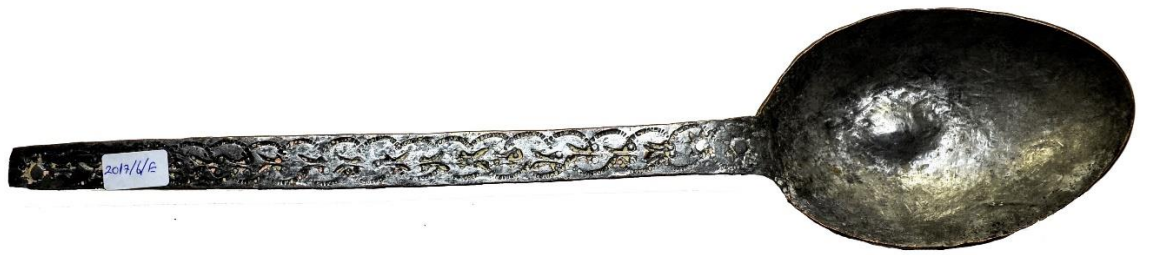
Fotoğraf 21d: İbrğin Gövdesinde Bulunan Dairesel Form İçerisinde Bulunan Figürlü Süsleme

Fotoğraf 22: Katalog No 22 Numaralı Eserin Görünümü

Fotoğraf 23: Katalog No 23 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 24: Katalog No 24 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 25: Katalog No 25 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 26: Katalog No 26 Numaralı eserin Çizimi

Fotoğraf 27: Katalog No 27 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 28: Katalog No 28 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 29: Katalog No 29 Numaralı Eserin Görünümü

Fotoğraf 30: Katalog No 30 Numaralı Eserin Görünümü

Fotoğraf 31: Katalog No 31 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 32: Katalog No 32 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 33: Katalog No 33 Numaralı eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 34: Katalog No 34 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 34a: Katalog No 34 Numaralı Eserin Üzerindeki Yazının Görünümü

Fotoğraf 35: Katalog No 35 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 35a: Katalog No 35 Numaralı Eserin Kınından Detaylı Görünüm

Fotoğraf 36: Katalog No 36 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 36a: Katalog No 36 Numaralı Eserin Kınından Detaylı Görünüm

Fotoğraf 37: Katalog No 37 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 37a: Katalog No 37 Numaralı Eserin Balçak ve Kabza Kısımından Detaylı Görünümü

Fotoğraf 37b: Katalog No 37 Numaralı Eserin Kınından Görünüm

Fotoğraf 38: Katalog No 38 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü

Fotoğraf 39 Katalog No 39 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 40: Katalog No 40 Numaralı Eserin Ön Ve Arka Yüzünün Figürlerden Detayı

Fotoğraf 41: Katalog No 41 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 42: Katalog No 42 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 43: Katalog No 43 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 44: Katalog No 44 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 45: Katalog No 45 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü

Fotoğraf 46: Katalog No 46 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 46a: Katalog No 46 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü

Fotoğraf 47: Katalog No 47 Numaralı Eserin Görünümü

Fotoğraf 47a: Mirra Cezvesinin Kaide Kısımında Bulunan Kabaradan Detay

Fotoğraf 47b: Mırra Cezvesinin Gövde ve Dip Kismında Bulunan Yazılar

Fotoğraf 48: Katalog No 48 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 49: Katalog No 49 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü

Fotoğraf 50: Katalog No 50 Numaralı Eserin Genel Görünümü

Fotoğraf 51: Katalog No 51 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü

0

Fotoğraf 52: Katalog No 52 Numaralı Eserin Farklı Açılardan Görünümü

Fotoğraf 53: Diyarbakır Müzesi'nde Yüzük Örneği (Çalış, 2017: 8)

Fotoğraf 54: Batman Müzesi'nden Yüzük Örneği (Çalış, 2017: 6)

Fotoğraf 55: Osmanlı Dönemi Ferahi (Özkan, 2010: 159)

Fotoğraf 56: Yozgat Nizamoğlu Etnografya Müzesinde Bulunan Havan Örneği (Kızılaslan, 2013:306-307)

Fotoğraf 57: Mirra Cezvesi Örneği (<http://www.antikite.com>, 2019)

Fotoğraf 58: Diyarbakır Cahit Sıtkı Tarancı Müzesi'nden Mirra Cezvesi Örneği (Başak, 2004: 72)

Fotoğraf 59: Van Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Kama Örneği (Arslan, 2007: 211)

Fotoğraf 60: Diyarbakır Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Kama Örneği (Güneşli, 2008: LCXI)

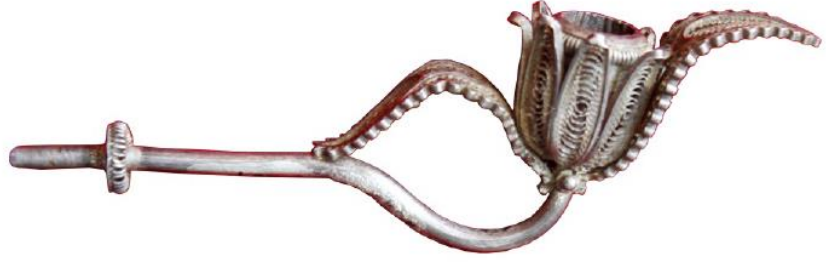
Fotoğraf 61: Karaman Müzesinde Bulunan Etnografik Kılıç Örneği (Atcı, 2014: 17-21)

Fotoğraf 62: Karaman Müzesinde Bulunan Etnografik Kılıç Örneği (Atcı, 2014:161)

Fotoğraf 63: Diyarbakır Arkeoloji Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Kılıç Örneği (Güneşli, 2008:205-206)

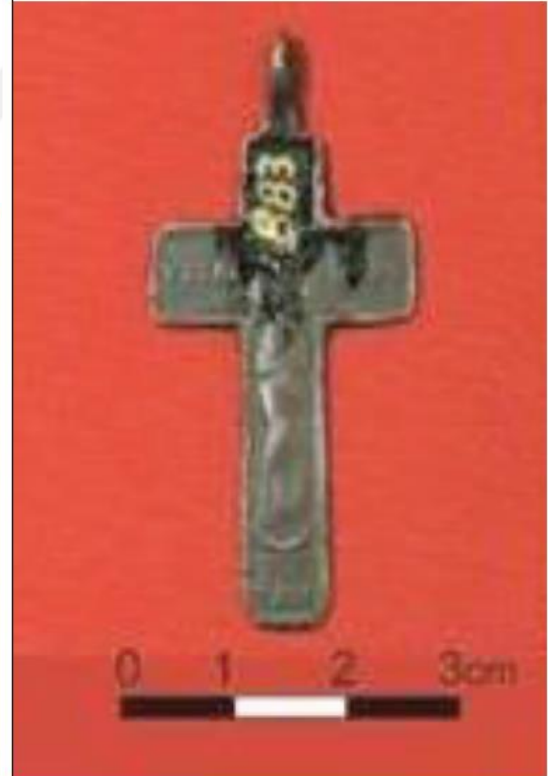
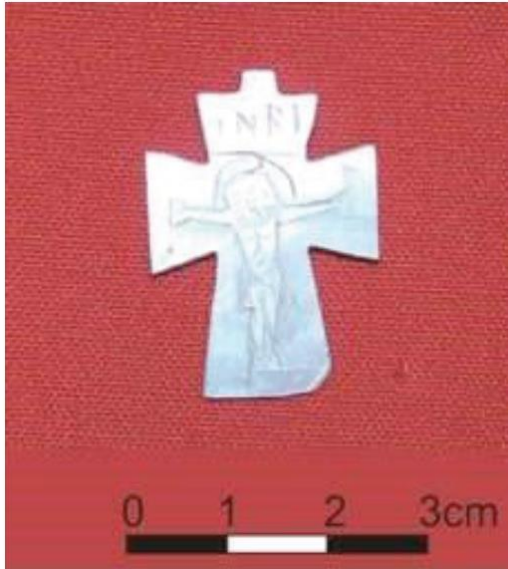
Fotoğraf 64: Konya Etnografya Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Ağızlık Örneği (Tanrıveren, 2015:149-150)

Fotoğraf 65: Ereğli Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Sigara Lülesi Örneği (Tanrıveren, 2015: 125)

Fotoğraf 66: Kayseri Etnografya Müzesi'nde Bulunan Şifa Tası Örneği
(<http://kayseriden.biz/icerik.asp?ICID=68>, 2006)

Fotoğraf 67: Erzurum Arkeoloji Müzesinde Bulunan Haç Kolye Örnekleri (Yılmaz D. O.,
2015:151-173)

8. KAYNAKÇA

Ahlat Şehir Rehberi. (2014). *Tarihte Ahlat*.

Arslan, H. (2007). *Van Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Silahlar (XVIII - XIX Yüzyıllar)*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atasağun, G. (1996). *İlahi Dinlerde (Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'da) Dini Semboller*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atcı, İ. (2014). *Karaman Müzesi Etnografik Seksiyonda Sergilenen Ateşli Ve Ateşsiz Silahlar*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başak, O. (2004). *Diyarbakır Arkeoloji Müzesi ile Cahit Sıtkı Tarancı Müzesi'nde Bulunan Türk-İslam Dönemine Ait Bir Grup Madeni Eser*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başak, O. (2004). *Taş Çağı'ndan Tunç Çağı'na Anadolu'da Maden Sanatının Gelişimi Ve Kullanımı*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başak, O. (2005). Diyarbakırda Maden Sanatının Gelişimi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi Sayı 15*, 67.

Çalış, E. (2017). Batman Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Yüzük. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 ve 8.

Çalış, E. (2017). *Batman Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Yüzük*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

Doğruluk, A. (2016). *Konya Arkeoloji Müzesindeki Roma ve Doğu Roma Dönemi Bronz Kandiller*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Elyğit, U. (2008). *Türk İslam Dönemine Ait Şanlıurfa Madeni Mutfak Kapları*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erendil, M. (1992). Tarihte Ahlat. i. NALBANTOĞLU içinde, *Ahlat ve Kültürel Mirasımızın KOrunması* (s. 39). Ahlat Kültür Vakfı Yayınları.

Erginsoy, Ü. (1978). *İslam Maden Sanatının Gelişmesi*. İstanbul.

Erginsoy, Ü. (1997). Maden Sanatı. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, s. 1140.

Güneşli, S. (2008). *Diyarbakır Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Silahları*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

<http://kayseriden.biz/icerik.asp?ICID=68>. (2006).

<http://www.antikite.com>. (2019, 05 23). Antikite : <http://www.antikite.com/urun-kategori/antika-bakir-pirinc/page/7/> adresinden alındı

İbişaoğlu, L. (1994). *Ankara Etnografya Müzesi'nde Teşhirde Bulunan Maden Eserler (Sini, Sahan, Tepsi, Lenger)*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karamağaralı, B. (1972). *Ahlat Mezar Taşları (Cilt I)*. Ankara: Güven Matbaası;(Turhan Kitapevi).

Kaymakamlığı, A. (2017, Temmuz 8). www.ahlat.gov.tr. www.ahlat.gov.tr: <http://www.ahlat.gov.tr/ahlat-tarihi> adresinden alındı

Kızılaslan, E. (2013). Yozgat Nizamoglu Konağı Etnografya Müzesindeki Madeni Mutfak Eşyaları. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kuşoğlu, M. Z. (1994). *Türk Kuyumculuk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Neşteriyat A.Ş.

Leventoğlu, S. A. (2006). *Gaziantep Hasan Süzer Etnografya Müzesi'nde Bulunan Ortaçağ Ve Sonrası Döneme Ait Madeni Mutfak Kapları*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

[nkfu.com](http://www.nkfu.com). (2014). 08 13, 2017 tarihinde <http://www.nkfu.com>: <http://www.nkfu.com/bitlis-ahlat-ilcesi-hakkinda-bilgi-ahlat-tarihi/> adresinden alındı

- Özkan, Y. (2010). *Aydın Müzesinde Bulunan Etnografik Takılar*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tali, Ş. (2013). Kayseri Etnografya Müzesi'nde Bulunan Şifa TaslarıI Ve Sanatı Üzerine. *Electronic Turkish Studies*, 2121.
- Tanrıveren, F. M. (2015). *Konya ve Çevresindeki Müzelerde Bulunan Osmanlı Dönemi Tütün Kültürüne Ait Etnografik Objeler*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temür, A., & Yüksel, S. (2018). Antalya Müzesinden Bir Grup Kandil Üzerine Gözlemler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 41.
- Türe, A. (2011). *Dünya Kuyumculuk Tarihi -I- Eski Çağlardan Orta Çağa* (Cilt I). İstanbul: İstanbul Kuyumcular Odası Yayınları.
- Ünal, Y. (2010, Mayıs- Ağustos). Ata Yadigarı Ahlat. (X), 227.
- Yılmaz, D. O. (2015). Erzurum Arkeoloji Müzesinde Bulunan Hıristiyanlık Dönemi Liturjik objlerden Örnekler. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 146-180.
- Yılmaz, G. (2016). Hasankeyf Kazılarında Bulunan Seramik Kandiller. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 276.